
KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

20. évfolyam 1. szám

2011. január

Tartalom

75 éves az MKE

Kálnoki-Gyöngyössi Márton: Köszöntő a hetvenöt éves Magyar Könyvtárosok Egyesülete jubileumi konferenciáján	3
Stasselová, Silvia: Akadályokon keresztül a csillagok felé...!	5
Fehér Miklós: Időcserepek. Szubjektív válogatás az MKE 75 éves történetéből	6
Fischerné Dárdai Ágnes: A tudás értelmezése könyvtári környezetben	12

Műhelykérdések

RFID: A jövő-vonalkódja

Zilahi Szilvia: Automatikus azonosítás a könyvtárban	18
Kiss Gábor: Az RFID-rendszer bevezetése a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban	21
Venyigéné Makrányi Margit: Szubjektív beszámoló az RFID-technológia miskolci bevezetéséről	24
Keveházi Katalin: RFID a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárában	29
Kállainé Vereb Mária–Farkas Dénes: Az RFID bevezetésének tapasztalatai a kiskunfélegyházi könyvtárban	31
Knorrné Csányi Zsuzsanna: Az RFID-technológia bevezetésének előkészületei a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar Könyvtárában	32

Konferenciák

Elekes Eduárdné: Gyermekek- és ifjúsági írók 19. szekszárdi tanácskozása ...	37
Tölgyesi Livia: Egyszer volt, hol nem volt... Vagy sokkal inkább élő így manapság: egyszer volt, hol nem van?	41

História

Borbé Levente: A Csíksomlyói Ferences Könyvtár	45
Mezey László Miklós: A felborult fogassal kezdődött. A szentmártonkátai Magvető Klub negyven évéről	54

Napló

Koncz Károly: Falvédők, avagy Simon Bolívar a könyvtárban	57
--	----

Könyv

Székelyné Török Tünde: Kiszl Péter: Hálózati révkalauz	61
---	----

From the contents

The 75th anniversary conference of the Association of Hungarian Librarians – selected papers (3);

RFID – the barcode of the future (18);

Levente Borbé: History of the Franciscan library at Csíksomlyó (3)

Cikkeink szerzői

Borbé Levente, a csíkszeredai Márton Áron Gimnázium könyvtárosa; *Elekes Eduárdné*, a szekszárdi Illyés Gyula Megyei Könyvtár ny. igazgatója; *Farkas Dénes*, a kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Városi Könyvtár munkatársa; *Fehér Miklós*, a Könyvtári Intézet munkatársa; *Fischerné Dárdai Ágnes*, a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár főigazgatója; *Kállainé Vereb Mária*, a kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Városi Könyvtár igazgatója; *Kálnoki-Gyöngyössy Márton*, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium helyettes államtitkára; *Keveházi Katalin*, a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár főigazgató-helyettese; *Kiss Gábor*, a zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei Könyvtár igazgatója; *Knorrné Csányi Zsuzsanna*, a Szent István Egyetem jászberényi Alkalmazott Bölcsészeti Kari Könyvtárának igazgatója; *Koncz Károly*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár munkatársa; *Stasselová, Silvia*, a Szlovák Könyvtáros Egyesület elnöke; *Székelyné Török Tünde*, az ELTE Egyetemi Könyvtár osztályvezetője; *Tölgyesi Livia* író; *Venyigéné Makrányi Margit*, a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár igazgatója; *Zilahi Szilvia*, az ODIN Technologies Budapest Kft. munkatársa

Szerkesztőbizottság:

Bartos Éva (elnök)

**Biczák Péter, Borostyániné Rákóczi Mária, Győri Erzsébet,
Poprády Géza, Szlatky Mária**

Szerkesztik:

Bartók Györgyi és Mezey László Miklós

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest I., Budavári Palota F épület; Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu;

Internet: www.ki.oszk.hu/3k

Közreadja: a Könyvtári Intézet

Felelős kiadó: **Bartos Éva**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Technikai szerkesztő: **Korpás István**

Borítótér: **Gerő Éva**

Nyomta a NALORS Grafikai Nyomda, Vác

Felelős vezető: **Szabó Gábor**

Terjedelem: 6,0 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatta a

Nemzeti Erőforrás Minisztérium

Nemzeti Kulturális Alap

NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Terjeszti a Könyvtári Intézet

Előfizetési díj 1 évre 4800 Ft. Egy szám ára 400 Ft.

HU-ISSN 1216-6804

M u t a t ó
19. évf. 2010

[21.] XXI. századi könyvtári ellátás	6. 3–16.
Ahogy mi láttuk. Könyvtár szakos hallgatókkal a vándorgyűléseken. I. rész	8. 8–17.
Ahogy mi láttuk. Könyvtár szakos hallgatókkal a vándorgyűléseken. II. rész	9. 8–19.
Ahol a szellem szabad	5. 44–45.
Akadémiai díj	6. 33.
Amberg Eszter: A nyilvános könyvtárak jegyzéke, valamint a kulturális törvény 2009. évi változásairól	5. 3–8.
Amberg Eszter: Művek online közzététele a könyvtárakban. Megjegyzések Reisz László cikkéhez	8. 34–37.
Arató Antal: A székesfehérvári városi könyvtár tíz évének története (könyvismertetés)	3. 61–62.
Ásványi Ilona: Szennay András nyugállományú egyetemi professzorral, emeritus pannonhalmi főapáttal, a Hittudományi Akadémia egykori könyvtárossal Ásványi Ilona beszélget	5. 31–38.
Ásványi Ilona–Kövécsek Ildikó: Két egyházi könyvtáros portré <i>Ásványi Ilonával</i> , a pannonhalmi Főapátsági Könyvtár helyettes igazgatójával Kövécsek Ildikó beszélget	5. 29–44.
<i>Ásványi Ilona</i> (könyvismertetés)	5. 39–44.
Babus Antal: Vekerdi László (1924–2009) (nekrológ)	7. 59–61.
Bakos István: Vekerdi László (1924–2009) (nekrológ)	3. 50–52.
Balogh András: Könyvtárak a globalizáció korában	3. 46–48.
Balogh András: Közkönyvtár-használati trendek, kihívások itthon és a nagyvilágban. I. rész	12. 3–24.
Balogh András: Közkönyvtári használatai trendek, kihívások itthon és a nagyvilágban. II. rész	1. 3–15.
Balogh Ferencné: „Ha bemegyek én Veszprémbe, vármegyei törvényszékbe...”	8. 3–14.
Balogh Ferencné: „Műben az embert ünnepejék!” Tisztelgés Halász Béla emléke előtt, aki most lenne 70 éves	3. 42–45.
Balogh Ferencné: Dákától Dákáig (könyvismertetés)	4. 53–56.
Bánfi Szilvia: A nagyváradi Római Katolikus Egyházmegyei Könyvtár régi könyveinek katalógusa (könyvismertetés)	2. 58–60.
Bánkeszi Katalin: A MOKKA-ODR egyesítésének előkészületei	1. 62–64.
Barátné Hajdu Ágnes–Dávid Boglárka: Az EBLIDA és a Bécsi Nyilatkozat	8. 18–23.
<i>Barátné Hajdu Ágnes</i> (interjú)	8. 46–47.
A barátság szelleme (könyvismertetés)	8. 38–45.
	8. 62–64.

Barki Katalin–Kovács Katalin–Simonné Hittaller Rita: Nagy KULTÚRA avagy KUL-Túra Élmény	7. 15–22.
Bartók Györgyi: A Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár [Eger] története (1952–2009) (könyvismertetés)	1. 56–59.
Bartók Györgyi: „az embert semmi sem jellemzi olyan jól, mint a könyv” (könyvismertetés)	6. 54–58.
Bartók Györgyi: „Meseház” Paloznakon	11. 29–33.
<i>Bartos Aranka</i> (könyvismertetés)	2. 61–62.
Bartos Éva: Tanévzáró a határon túli könyvtáros továbbképzésben	7. 9–14.
Becker Erzsébet–Fischbäckné Horváth Ildikó–Majorné Bodor Ilona–Némethné Tancsik Edit: A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 42. vándorgyűlése Baján. II. rész	9. 3–7.
Bedő Melinda–Kopacz Katalin: BIBLIONET Hargita megyében	3. 18–19.
Bella Margit (1925–2009) (nekrológ)	12. 54–55.
Bényei Miklós: Impozáns múltidéző adattár (könyvismertetés)	6. 58–64.
Bényei Miklós: Meddig lesznek még nyomtatott bibliográfiák?	9. 20–26.
Benyomások a göteborgi IFLA-kongresszuson	10. 32–34.
Bevezetés a reáltudományok történetének magyarországi könyvészetébe (könyvismertetés)	5. 57–59.
A „Bibliotéka emlékérem” kitüntettjei. Magyar Kultúra Napja. 2010. január 22.	2. borítón
BIBLIONET Hargita megyében	3. 18–19.
Biblioterápiai foglalkozások debreceni egyetemisták körében	12. 32–34.
BOBCATSSS 2010 (Parma, 2010. január 25–27.)	4. 35–40.
Boda István–Nagy László: Gondolkodjunk együtt (4) – a minőségbiztosítás lehetőségeiről	1. 19–26.
Boda István–Nagy László: Gondolkodjunk együtt (5) – a minőségirányítási rendszer bevezetéséről	2. 21–28.
Bognár Noémi Erika–Csobán László–Kozma Zsófia–Grünwald Alexandra: BOBCATSSS 2010 (Parma, 2010. január 25–27.)	4. 35–40.
<i>Bokor Tamásné</i> (könyvismertetés)	4. 59–63.
Brit-magyar szeminárium a zenei könyvtárosok képzési lehetőségeiről (Eger, 2010. május 6.)	7. 29–38.
A Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár [Eger] története (1952–2009)	1. 56–59.
<i>Busa Margit</i> hagyatéka Széphalomban	5. 46–50.
Communicare necesse est (könyvismertetés)	7. 62–64.
Czupi Gyula: Hatvan év – együtt az olvasókkal	10. 16–19.
Csabay Károly: Horváth Tibor 75 éves	6. 45–48.
Család-mesék-minták-műveltség	11. 8–13.
Csobán László–Kozma Zsófia–Grünwald Alexandra–Bognár Noémi Erika: BOBCATSSS 2010 (Parma, 2010. január 25–27.)	4. 35–40.
<i>Dabóczy Viktória</i> (könyvismertetés)	4. 63–64.
Dákától Dákáig (könyvismertetés)	2. 58–60.
Dávid Boglárka–Barátné Hajdu Ágnes: Az EBLIDA és a Bécsi Nyilatkozat	8. 46–47.
<i>Dezső László</i> (1916–2009) (nekrológ)	5. 56.
Digitális felzárkóztatás. Egy sikeres pályázat és folytatása	10. 8–15.
Dippold Péter: Az Országos Széchényi Könyvtár TÁMOP-pályázata	1. 16–18.

Drótos László–Zimányi Magdolna–Moldován István: Mérföldkövek a Magyar Elektronikus Könyvtár életében	9. 31–36.
Az EBLIDA és a Bécsi Nyilatkozat	8. 46–47.
Egy fejezet Verőce múltjából	4. 63–64.
Egy régi-új könyvtárról. Gondolatok a Siklói Térségi Könyvtár és Ismeretközpont megnyitásáról	11. 18–21.
Egy társaság újjászületése (könyvismertetés)	11. 57–62.
Az Egyetemi Könyvtár egy évszázada [1874–1980] (könyvismertetés)	1. 59–62.
Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése jubileuma (könyvismertetés)	7. 59–61.
Egy el nem készült katalógus igaz története	7. 39–42.
Az elégedett olvasó jelenti a legjobb reklámot	3. 32–37.
E-könyvek és -reprintek igény szerint	4. 18–20.
Elekes Eduárdné: Bella Margit (1925–2009) (nekrológ)	12. 54–55.
Elektronikus audiovizuális szolgáltatások dán könyvtárakban	3. 38–41.
Elindult a „Tudásdepó-Expressz” Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A TIOP és TÁMOP pályázatok a megye könyvtári fejlesztésében	4. 13–17.
Első tiszt a fedélzeten. Beszélgetés Kiszl Péter egyetemi adjunktussal a piacképes könyvtáros diplomáról és az ELTE BTK könyvtári rendszeréről	3. 8–16.
„az embert semmi sem jellemzi olyan jól, mint a könyv” (könyvismertetés)	6. 54–58.
<i>Emődi András</i> (könyvismertetés)	1. 62–64.
Építkezés a bölcsék köveiből. A Szárny és teher oktatást érintő elemzéséről és javaslatairól	6. 17–21.
Észrevételek a könyvtári ügyelet, mint új szolgáltatás kapcsán	11. 14–17.
Az Év Fialat Könyvtárosa díj kitüntetettje	8. borítón
Fehér Miklós: [21.] XXI. századi könyvtári ellátás	6. 3–16.
Fehér Miklós: Brit-magyar szeminárium a zenei könyvtárosok képzési lehetőségeiről (Eger, 2010. május 6.)	7. 29–38.
Fehér Miklós: Észrevételek a könyvtári ügyelet, mint új szolgáltatás kapcsán	11. 14–17.
<i>Ferenczyné Wendelin Lídia</i> (könyvismertetés)	10. 53–57.
Fischbäckné Horváth Ildikó–Majorné Bodor Ilona–Némethné Tancsik Edit–Becker Erzsébet: A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 42. vándorgyűlése Baján. II. rész	9. 3–7.
A Franckeai Alapítványok kiállítása az Országos Széchényi Könyvtárban (2009. május 21–július 12.)	1. 50–55.
Frank Róza: Okulás végett. A szombathelyi informatikus könyvtáros mesterszakos hallgatók véleménye a képzésről	5. 12–16.
Friss kutatás magyar fiatalok olvasási és könyvvásárlási szokásairól (könyvismertetés)	12. 60–64.
Fuchsné Benák Katalin: Gondolatok, emlékek egy intézményi öszszevonásról	5. 17–29.
Futaky László: Az Egyetemi Könyvtár egy évszázada [1874–1980] (könyvismertetés)	1. 59–62.
Futaky László: Egy társaság újjászületése (könyvismertetés)	11. 57–62.
Futaky László: Kovács Tibor (1937–2010) (nekrológ)	5. 54–56.
<i>Fülöp Géza</i> (könyvismertetés)	10. 48–53.

A Füzék István Emlékérem 2010. évi díjazottja	11. 35.
G. Szabó Sára: Az olvasáskultúra fejlesztése (könyvismertetés)	6. 49–53.
Gaálné Kalydy Dóra: Könyvtári Közös Értékelési Keretrendszer (könyvismertetés)	10. 63–64.
<i>Gazda István</i> (könyvismertetés)	5. 57–59.
Gereben Ferenc: Másfél évtized a Könyvtártudományi és Módszertani Központ Olvasáskutatási Osztályán. Részletek a szerző életinterjújából	6. 34–44.
<i>Gereben Ferenc</i> (könyvismertetés)	3. 58–61.
<i>Gerő Gyula</i> (könyvismertetés)	6. 58–64.
Gombos Péter: Építkezés a bölcsék köveiből. A Szárny és teher oktatást érintő elemzéséről és javaslatairól	6. 17–21.
Gondolatok, emlékek egy intézményi összevonásról	5. 17–29.
Gondolkodjunk együtt (4) – a minőségbiztosítás lehetőségeiről	1. 19–26.
Gondolkodjunk együtt (5) – a minőségirányítási rendszer bevezetéséről	2. 21–28.
Gosztonyi Enikő: Elindult a „Tudásdepó-Expressz” Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A TIOP és TÁMOP pályázatok a megye könyvtári fejlesztésében	4. 13–17.
Grünwald Alexandra–Bognár Noémi Erika–Csobán László–Kozma Zsófia: BOBCATSSS 2010 (Parma, 2010. január 25–27.)	4. 35–40.
Gulyás Enikő: Biblioterápiai foglalkozások debreceni egyetemisták körében	12. 32–34.
<i>Guszmáné Nagy Ágnes</i> (könyvismertetés)	1. 56–59.
A gyermekek könyvtári ellátása Svédországban	11. 47–54.
Gyöngyösi Zsuzsanna: Az elégedett olvasó jelenti a legjobb reklámot	3. 32–37.
Győri Könyvszalon – kilencedik alkalommal	1. 41–44.
„Ha bemegyek én Veszprémbe, vármegyei törvényszékbe...”	3. 42–45.
Habók Lilla: A könyvtárügy kurrens kérdései. Az MLIS [Masters of Library and Information Science] II. konferenciája (Budapest, 2009. szeptember 24–25., ELTE BTK)	2. 46–49.
<i>Hafner Zoltán</i> (könyvismertetés)	12. 56–60.
Hajnal Ward Judit–Ritter Julianna Katalin: Szép új világháló. Web 2.0 Expo New Yorkban (2009. november 16–19.)	4. 24–34.
Hajnal Ward Judit–Stewart, Molly: Mesterségem címere: gyermekkönyvtáros Amerikában	11. 36–46.
<i>Halász Béla</i> (megemlékezés)	4. 53–56.
Halász Magdolna–Nagy Zoltán: Könyvek között egy életen át. Busa Margit hagyatéka Széphalomban	5. 46–50.
Harminc éve „Barátunk a könyv”	10. 20–31.
Használói elégedettségvizsgálat az Országos Idegennyelvű Könyvtárban, 2008	1. 27–40.
Hatvan év – együtt az olvasókkal	10. 16–19.
Hegyközi Ilona: Újra együtt a Visegrádi Országok könyvtársai	12. 39–49.
A homályzóna harcosai. Egy rejtőzködő könyvtár titkai	8. 24–34.
Horváth Sándor Domonkos: Győri Könyvszalon – kilencedik alkalommal (2009. október 2–4.)	1. 41–44.
<i>Horváth Tibor 75 éves</i>	6. 45–48.
Az időskorúak helyzete az informatikai írástudás terén	2. 29–31.

Az IFLA kongresszusa. (Göteborg, 2010. augusztus 10–15.)	10. 32–34.
„Igaz téglahordója volt a tudománynak”. Mozaikok id. Szinnyei Józsefről	9. 47–51.
Impozáns múltidéző adattár (könyvismertetés)	6. 58–64.
In memoriam Szopori Nagy Lajos (könyvismertetés)	11. 62–64.
Iskola és egészség Szabolcs vármegyében (könyvismertetés)	9. 60–62.
Kamaszcsalogató. Széljegyzet egy kazincbarcikai rendezvényhez	2. 43–45.
Kárpát-medencei „önösszeszedés”	7. 3–8.
Katsányi Sándor: Könyvkultúra, nemzeti megújulás, polgárosodás. Fülöp Géza posztumusz könyve (könyvismertetés)	10. 48–53.
Kégli Ferenc: A magyarországi hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1921–1944 (könyvismertetés)	10. 53–57.
Kelemen Katalin: Székelyföldi digitális emlékezet	3. 17–18.
<i>Kertész Imre</i> bibliográfia (könyvismertetés)	12. 56–60.
Két egyházi könyvtáros portré	5. 29–44.
Kiss Adrien: „Sugárözönben élünk”. Öveges József-vándorkiállítás (Eger, 2009. december 17., Eszterházy Károly Főiskola Központi Könyvtára)	2. 50–51.
<i>Kiszl Péter</i> (interjú)	3. 8–16.
„Kíváncsi vagyok arra, hogy mi történik máshol”. Beszélgetés Barátné Hajdu Agnessel, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete külügye- kért felelős alelnökével	8. 38–45.
Kitüntetések 2010. október 23-ai nemzeti ünnep alkalmából	11. borítón
Kitüntetések március 15. alkalmából	4. borítón
Klosterberg, Brigitte: A Franckeai Alapítványok kiállítása az Országos Széchényi Könyvtárban. (Ford. Verók Attila) (2009. május 21–jú- lius 12.)	1. 50–55.
Kocsy Anikó: Rosinante tudós lovasa. Id. Szinnyei József ismeretlen cikke	9. 51–53.
Komárom nyomdászat- és sajtótörténete (könyvismertetés)	10. 58–62.
Koncz Károly: Talált könyv	5. 51–53.
Koósné Török Erzsébet: Walleshausen Gyula (1923–2010) (nekrológ)	7. 43–44.
Kopacz Katalin–Bedő Melinda: BIBLIONET Hargita megyében	3. 18–19.
Korompai Gáborné: Kovács Máté debreceni éve	2. 52–57.
Kovács Beatrix–Palotai Mária: Nemzetközi kábítószerügyi konfe- rencia könyvtárosoknak és információs szakembereknek. (Buda- pest, 2009. október 8–10. Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet Országos Egészségpolitikai Szakkönyvtára)	1. 45–49.
Kovács Csilla: „Szók zsonganak, a dolgokat eltakarják.” Az olvasat- lanság jelensége: a lelki munkakerülés és annak felülírása	12. 25–28.
Kovács Katalin–Simonné Hittaller Rita–Barki Katalin: Nagy KUL- TÚRA avagy KUL-Túra Élmény	7. 15–22.
Kovács László Krisztián: Library Drive: a könyvtári ügyelet	9. 27–30.
Kovács László Krisztián: A Vas megyei könyvtárak dokumentumel- látottságának vizsgálata az IFLA fejlesztési irányelveinek tükré- ben	3. 20–32.
<i>Kovács Máté</i> debreceni éve	2. 52–57.
<i>Kovács Tibor</i> (1937–2010) (nekrológ)	5. 54–56.
<i>Kovács Tiborné</i> (könyvismertetés)	11. 57–62.

Kovácsné Csonki Katalin (könyvismertetés)	4. 57–59.
Kozma Zsófia–Grünwald Alexandra–Bognár Noémi Erika–Csobán László: BOBCATSSS 2010 (Parma, 2010. január 25–27.)	4. 35–40.
Könyvek között egy életen át. Busa Margit hagyatéka Széphalomban	5. 46–50.
Könyvek között, nyelvek között... Két év a berlini Humboldt Egyetem magyar tanszékén, 1981–1983	4. 41–45.
Könyvkultúra, nemzeti megújulás, polgárosodás. Fülöp Géza posztumusz könyve (könyvismertetés)	10. 48–53.
A Könyvtár 2.0 kísérleti műhely	9. 37–44.
Könyvtár, folyóirat, irodalomtörténet (könyvismertetés)	9. 54–57.
A könyvtár mint harmadik hely	11. 3–7.
Könyvtárak a globalizáció korában	12. 3–24.
Könyvtári Közös Értékelési Keretrendszer (könyvismertetés)	10. 63–64.
Könyvtári önértékelés, könyvtári minősítés	4. 3–12.
Könyvtárosok és költők	2. 61–62.
A könyvtárügy kurrens kérdései. Az MLIS [Masters of Library and Information Science] II. konferenciája	2. 46–49.
A kötelespéldány-szolgáltatásról. Az ELTE Egyetemi Könyvtár tapasztalatairól	11. 22–25.
Kövéc Ildikó: Ásványi Ilonával, a pannonhalmi Főapátsági Könyvtár helyettes igazgatójával Kövéc Ildikó beszélget	5. 39–44.
Kövéc Ildikó–Ásványi Ilona: Két egyházi könyvtáros portré	5. 29–44.
A közjó szolgálatában – megjelent a Keszthelyi életrajzi lexikon (könyvismertetés)	9. 57–60.
Közkönyvtár-használati trendek, kihívások itthon és a nagyvilágban. I. rész	1. 3–15.
Közkönyvtár-használati trendek, kihívások itthon és a nagyvilágban. II. rész	2. 3–14.
A kultúra és olvasás szerepe a mentális egészség megőrzésében című konferencia (Tatabánya, 2010. október 4., József Attila Megyei Könyvtár)	12. 25–28.
Kührner Éva: Az orvosi könyvtárak helyzete napjainkban	2. 15–20.
<i>Kührner Éva</i> (könyvismertetés)	9. 60–62.
L. Dürgő Brigitta: Összefogás Komárom-Esztergom megyében	2. 37–42.
Larsson, Maria: A gyermekek könyvtári ellátása Svédországban	11. 47–54.
László Gézáné: Paradigmaváltás a könyvtárak helyismereti munkájában?!	7. 52–58.
„Látjátok feleim...” Utóhang	4. 46–52.
Léber Boglárka: Meseláda. A Berzsenyi Dániel Könyvtár mesés-játékos olvasásnépszerűsítő programja	11. 26–29.
Lencsés Ákos: Az időskorúak helyzete az informatikai írástudás terén	2. 29–31.
Library Drive: a könyvtári ügyelet	9. 27–30.
<i>Line, Maurice B.</i> (1928–2010) (nekrológ)	11. 55–56.
Lukáts János: Könyvek között, nyelvek között... Két év a berlini Humboldt Egyetem magyar tanszékén, 1981–1983	4. 41–45.
<i>Lukáts János</i> (könyvismertetés)	7. 62–64.
M. Mester Katalin: „Igaz téglahordója volt a tudománynak”. Mozai- kok id. Szinnyei Józsefről	9. 47–51.

A Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület ünnepi ülése. (OSZK, 2010. május 14.)	9. 31–36.
A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 42. vándorgyűlése, Baja, 2010. július 15–16.	8. 3–6. 8. 7. 8. 8–17. 9. 3–7. 9. 8–19.
A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 42. vándorgyűlése Baján. I. rész	8. 3–6.
A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 42. vándorgyűlése Baján. II. rész	9. 3–7.
A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának díjnyertes honlapja	4. 21–23.
A magyarországi hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1921–1944 (könyvismertetés)	10. 53–57.
Madas Edit: „Látjátok feleim...” Utóhang	4. 46–52.
<i>Madas Edit</i> (kitüntetés)	6. 33.
Magyar a világ legnagyobb könyve	9. 45–46.
Magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig. Gyűjteményes kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban, 2009. október 29–2010. február 28.	4. 46–52.
Majorné Bodor Ilona: A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 42. vándorgyűlése Baján. I. rész	8. 3–6.
Majorné Bodor Ilona–Némethné Tancsik Edit–Becker Erzsébet–Fischbäckné Horváth Ildikó: A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 42. vándorgyűlése Baján. II. rész	9. 3–7.
Márai program (Nemzeti Kulturális Alap – ismertető)	1. borítón
Másfél évtized a Könyvtártudományi és Módszertani Központ Olvasáskutatási Osztályán. Részletek a szerző életinterjújából	6. 34–44.
Mátyás visszatér? (könyvismertetés)	5. 62–64.
<i>Maurice B. Line</i> (1928–2010) (nekrológ)	11. 55–56.
Meddig lesznek még nyomtatott bibliográfiák?	9. 20–26.
Megyeriné Viola Andrea–Osváth Zsolt–Zalainé Kovács Éva: Mozai- kok a Budapesti Corvinus Egyetem 150 éves Entz Ferenc Könyv- tár és Levéltár történetéből	12. 50–53.
Mennyit ér a könyvtárostanárr, ha szakértő szakfelügyelő?	5. 9–11.
Mérföldkövek a Magyar Elektronikus Könyvtár életében	9. 31–36.
„Meseház” Paloznagon	11. 29–33.
Meseláda. A Berzsényi Dániel Könyvtár mesés-játékos olvasásnép- szerűsítő programja	11. 26–29.
Mesterségem címere: gyermekkönyvtáros Amerikában	11. 36–46.
M. L. M.: Egy fejezet Verőce múltjából	4. 63–64.
Mezey László Miklós: In memoriam Szopori Nagy Lajos (könyvis- mertetés)	11. 62–64.
Mezey László Miklós: Kárpát-medencei „önösszeszedés”	7. 3–8.
Mezey László Miklós: Könyvtár, folyóirat, irodalomtörténet (könyv- ismertetés)	9. 54–57.
Mezey László Miklós: Könyvtárosok és költők	2. 61–62.

- Mezey László Miklós: „Nagyon pontosan ismerni kell a célokat, s az oda vezető utat”. Interjú Sajó Andreával, az OSZK főigazgatójával 3. 3–7.
- Mezey László Miklós: Petőfi kultusza Pozsonyban (könyvismertetés) 3. 62–64.
- „Miként a házat, úgy a kultúrát is alulról kell elkezdni építeni. A gyermekkultúránál.” (könyvismertetés) 4. 57–59.
- Miklósi Péter* (könyvismertetés) 3. 62–64.
- Mit rejtene a dobozok? Az OSZK irattáráról 10. 43–47.
- Az MKE emlékérem kitüntetettjei, 2010 8. borítón
- Az MKE Helyismereti Könyvtáros Szervezetének XVII. Országos Tanácskozása. Jászberény, 2010. július 7. 9. 20–26.
- Az MKE levele az UNESCO főigazgató asszonyának 8. 7.
- A MOKKA-ODR egyesítésének előkészületei 8. 18–23.
- Moldován István–Drótos László–Zimányi Magdolna: Mérőföldkövek a Magyar Elektronikus Könyvtár életében 9. 31–36.
- Molekné Kőrösi Beatrix: Mozgókönyvtári ellátás a kazincbarcikai kistérségben 7. 23–28.
- Molekné Kőrösi Beatrix: Kamaszcsalगतó. Széjjegyzet egy kazincbarcikai rendezvényhez 2. 43–45.
- Monostori Imre: A szabadító. Búcsú Vekerdi Lászlótól 3. 48–50.
- Monostori Imre* (könyvismertetés) 9. 54–57.
- Moretti Gemma* (könyvismertetés) 2. 61–62.
- Móro Mária Anna* (1944–2010) (nekrológ) 7. 48–51.
- Mozaikok a Budapesti Corvinus Egyetem 150 éves Entz Ferenc Könyvtár és Levéltár történetéből 12. 50–53.
- Mozgókönyvtári ellátás a kazincbarcikai kistérségben 7. 23–28.
- „Műben az embert ünnepeljük!” Tisztelegés Halász Béla emléke előtt, aki most lenne 70 éves 4. 53–56.
- Művek online közzététele a könyvtárakban. Megjegyzések Reisz László cikkéhez 8. 34–37.
- Nádor Ildikó: Az olvasás védelmében. Gondolatok egy sikeres pályázat kapcsán 6. 27–33.
- Nagy Attila: Család-mesék-minták-műveltség 11. 8–13.
- Nagy Attila: Mátyás visszatér? (könyvismertetés) 5. 62–64.
- Nagy Beatrix Havaska: Mit rejtene a dobozok? Az OSZK irattáráról 10. 43–47.
- Nagy Erzsébet Viktória: Harminc éve „Barátunk a könyv” 10. 20–31.
- Nagy KUL-TÚRA avagy KUL-Túra Élmény 7. 15–22.
- Nagy László–Boda István: Gondolkodjunk együtt (4) – a minőségbiztosítás lehetőségeiről 1. 19–26.
- Nagy László–Boda István: Gondolkodjunk együtt (5) – a minőségirányítási rendszer bevezetéséről 2. 21–28.
- Nagy Magdolna* (könyvismertetés) 5. 62–64.
- Nagy Zoltán–Halász Magdolna: Könyvek között egy életen át. Busa Margit hagyatéka Széphalomban 5. 46–50.
- „Nagyon pontosan ismerni kell a célokat, s az oda vezető utat”. Interjú Sajó Andreával, az OSZK főigazgatójával 3. 3–7.
- Nagyváradai Enikő: Friss kutatás magyar fiatalok olvasási és könyvvásárlási szokásairól (könyvismertetés) 12. 60–64.

A nagyváradi Római Katolikus Egyházmegyei Könyvtár régi könyveinek katalógusa (könyvismertetés)	1. 62–64.
<i>Némedi Tivadarné</i> (könyvismertetés)	4. 57–59.
<i>Neményi László</i> (könyvismertetés)	2. 61–62.
Németh Márton: Benyomások a götebogi IFLA-kongresszuson	10. 32–34.
Németh Márton: Elektronikus audiovizuális szolgáltatások dán könyvtárakban	3. 38–41.
Németh Márton: Stratégiai tervezési körkép az észak-európai könyvtárügyről	10. 35–42.
Némethné Tancsik Edit–Becker Erzsébet–Fischbäckné Horváth Ildikó–Majorné Bodor Ilona: A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 42. vándorgyűlése Baján. II. rész	9. 3–7.
Nemzetközi kábitószertügyi konferencia könyvtárosoknak és információs szakembereknek. (Budapest, 2009. október 8–10. Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet Országos Egészségpolitikai Szakkönyvtára)	1. 45–49.
A nyilvános könyvtárak jegyzéke, valamint a kulturális törvény 2009. évi változásairól	5. 3–8.
Okulás végett. A szombathelyi informatikus könyvtáros mesterszakos hallgatók véleménye a képzésről	5. 12–16.
Az olvasás élménye minden gyermeknek jár!	11. 34–35.
Az olvasás védelmében. Gondolatok egy sikeres pályázat kapcsán	6. 22–33.
Az olvasáskultúra fejlesztése (könyvismertetés)	6. 49–53.
„Az olvasást előbb kell megszerettetni, mint megtanítani	6. 22–27.
Az Országos Nagy Könyvtári Napok Somogyban	2. 32–36.
Az Országos Széchényi Könyvtár TÁMOP-pályázata	1. 16–18.
Az orvosi könyvtárak helyzete napjainkban	2. 15–20.
Osváth Zsolt–Zalainé Kovács Éva–Megyeriné Viola Andrea: Mozaikok a Budapesti Corvinus Egyetem 150 éves Entz Ferenc Könyvtár és Levéltár történetéből	12. 50–53.
Összefogás Komárom-Esztergom megyében	2. 37–42.
<i>Öveges József</i> (kiállítás)	2. 50–51.
Pák Györgyné: Dezső László (1916–2009) (nekrológ)	5. 56.
Palkó Lajosné: Az olvasás élménye minden gyermeknek jár!	11. 34–35.
Palotai Mária–Kovács Beatrix: Nemzetközi kábitószertügyi konferencia könyvtárosoknak és információs szakembereknek. (Budapest, 2009. október 8–10. Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet Országos Egészségpolitikai Szakkönyvtára)	1. 45–49.
Paradigmaváltás a könyvtárak helyismereti munkájában?! (könyvismertetés)	7. 52–58.
Payer Barbara: Digitális felzárkóztatás. Egy sikeres pályázat és folytatása	10. 8–15.
Pegán Anita: Első tiszt a fedélzeten. Beszélgetés Kiszl Péter egyetemi adjunktussal a piacképes könyvtáros diplomákról és az ELTE BTK könyvtári rendszeréről	3. 8–16.
Pegán Anita: „Kíváncsi vagyok arra, hogy mi történik máshol”. Beszélgetés Barátné Hajdu Ágnessel, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete külügyekért felelős alelnökével	8. 38–45.
Perjámosi Sándor: Szükség van-e nyomtatott bibliográfiákra? Hozzászólás Bényei Miklós előadásához	12. 29–31.

<i>Petényi Erzsébet</i> (könyvismertetés)	9. 62–64.
<i>Péterfi Rita</i> (könyvismertetés)	12. 60–64.
<i>Pethő Zsoltné Németh Erika</i> (könyvismertetés)	4. 59–63.
Petőfi kultusza Pozsonyban (könyvismertetés)	3. 62–64.
Pintér László: Tüskés Tibor (1930–2009) (nekrológ)	3. 52–57.
Plihál Katalin: Egy el nem készült katalógus igaz története	7. 39–42.
Pogány György: Bevezetés a reáltudományok történetének magyarországi könyvészetébe (könyvismertetés)	5. 57–59.
Pogány György: Komárom nyomdászati- és sajtótörténete (könyvismertetés)	10. 58–62.
<i>Pusztai Istvánné</i> (kittüntetés)	5. 53.
Reisz László: A homályzóna harcosai. Egy rejtőzködő könyvtár titkai	8. 24–34.
Repertórium a Könyv és Nevelés tíz évének anyagáról (könyvismertetés)	5. 59–62.
Ritter Julianna Katalin–Hajnal Ward Judit: Szép új világháló. Web 2.0 Expo New Yorkban (2009. november 16–19.)	4. 24–34.
<i>Román Károly</i> (könyvismertetés)	11. 62–64.
Rosinante tudós lovasa. Id. Szinnyei József ismeretlen cikke	9. 51–53.
<i>Sajó Andrea</i> (interjú)	3. 3–7.
Sándorné Milbacher Kinga: Az Országos Nagyi Könyvtári Napok Somogyban	2. 32–36.
Sebestyén György: Voit Krisztina (1940–2010) (nekrológ)	7. 45–48.
Simonné Hittaller Rita–Barki Katalin–Kovács Katalin: Nagy KULTÚRA avagy KUL-Túra Élmény	7. 15–22.
<i>Sipos István</i> (interjú)	12. 35–38.
Skaliczki Judit: Maurice B. Line (1928–2010) (nekrológ)	11. 55–56.
Sólyom Sándor: Magyar a világ legnagyobb könyve	9. 45–46.
Sóron Ildikó: Használói elégedettségvizsgálat az Országos Idegennyelvű Könyvtárban, 2008	1. 27–40.
Stewart, Molly–Hajnal Ward Judit: Mesterségem címere: gyermekkönyvtáros Amerikában	11. 36–46.
Stratégiai tervezési körkép az észak-európai könyvtárügyről „Sugárözönben élünk”. Öveges József-vándorkiállítás (Eger, 2009. december 17., Eszterházy Károly Főiskola Központi Könyvtára)	10. 35–42.
<i>Szabó István</i> (könyvismertetés)	2. 50–51.
Szabó István (könyvismertetés)	8. 62–64.
Szokmári Klára: Mennyit ér a könyvtárostánár, ha szakértő szakfelügyelő?	5. 9–11.
Szalóki Gabriella: E-könyvek és -reprintek igény szerint	4. 18–20.
Széchényi Ferenc emlékérem, 2010	5. 53.
A Széchényi Ferenc-díj 2010. évi kitüntetettjei	11. borítón
Székelyföldi digitális emlékezet	3. 17–18.
Székelyné Török Tünde–Vajda Zsuzsanna: A kötelességtudásról. Az ELTE Egyetemi Könyvtár tapasztalatairól	11. 22–25.
Székelyné Török Tünde: Kertész Imre bibliográfia (könyvismertetés)	12. 56–60.
A székesfehérvári városi könyvtár tíz évének története (könyvismertetés)	3. 61–62.
<i>Szennay András</i> nyugállományú egyetemi professzorral, emeritus panonhalmi főapáttal, a Hittudományi Akadémia egykori könyvtárossal Ásványi Ilona beszélget	5. 31–38.

Szentendre sajtótörténete (1883–2009) (könyvismertetés)	4. 59–63.
Szép új világháló. Web 2.0 Expo New Yorkban (2009. november 16–19.)	4. 24–34.
Szerafinné Szabolcsi Ágnes: Iskola és egészség Szabolcs vármegyében (könyvismertetés)	9. 60–62.
<i>Szinnyei József, id.</i> (megemlékezés születésének 150. évfordulóján)	9. 47–53.
A Szinnyei József-díj 2010. évi kitüntetettjei	11. borítón
Szirányi Gábor: A Zeneakadémia könyvtárának története	8. 48–61.
„Szók zsonganak, a dolgokat eltakarják.” Az olvasatlanság jelensége: a lelki munkakerülés és annak felülírása	12. 25–28.
Szóllás Péter: A könyvtár mint harmadik hely	11. 3–7.
<i>Szopori Nagy Lajos</i> (könyvismertetés)	11. 62–64.
<i>Szögi László</i> (könyvismertetés)	1. 59–62.
Szükség van-e nyomtatott bibliográfiákra? Hozzászólás Bényei Miklós előadásához	12. 29–31.
T. Jordán Katalin: Vallásosság és kultúra (könyvismertetés)	3. 58–61.
Talált könyv	5. 51–53.
Tamásné Fekete Adrienne: Ahogyan mi láttuk. Könyvtár szakos hallgatókkal a vándorgyűléseken. I. rész	8. 8–17.
Tamásné Fekete Adrienne: Ahogyan mi láttuk. Könyvtár szakos hallgatókkal a vándorgyűléseken. II. rész	9. 8–19.
Tanévzáró a határon túli könyvtáros továbbképzésben	7. 9–14.
<i>Tapolcainé Sáray Szabó Éva</i> (könyvismertetés)	10. 58–62.
Tószegi Zsuzsanna: A közjó szolgálatában – megjelent a Keszthelyi életrajzi lexikon (könyvismertetés)	9. 57–60.
Tóth Andrea: „Miként a házat, úgy a kultúrát is alulról kell elkezdni építeni. A gyermekkultúránál.” (könyvismertetés)	4. 57–59.
<i>Tóth Dezső</i> (könyvismertetés)	2. 58–60.
Tóth Gábor: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának díjnyertes honlapja	4. 21–23.
Tóth Máté: A Könyvtár 2.0 kísérleti műhely	9. 37–44.
<i>Tóthné Szemes Erzsébet</i> (könyvismertetés)	3. 61–62.
<i>Tözsér Istvánné</i> (könyvismertetés)	1. 56–59.
Tözsér Péter: Ahol a szellem szabad	5. 44–45.
Tud még újat mutatni egy gyűjteménykezelő rendszer?	12. 35–38.
<i>Tüskés Tibor</i> (1930–2009) (nekrológ)	3. 52–57.
Újra együtt a Visegrádi Országok könyvtárosai	12. 39–49.
<i>Úngváry Rudolf</i> (kitüntetés)	11. 35.
Vajda Kornél: A barátság szelleme (könyvismertetés)	8. 62–64.
Vajda Kornél: Repertórium a Könyv és Nevelés tíz évének anyagáról (könyvismertetés)	5. 59–62.
Vajda Zsuzsanna–Székelyné Török Tünde: A kötelezpéldány-szolgáltatásról. Az ELTE Egyetemi Könyvtár tapasztalatairól	11. 22–25.
Vallásosság és kultúra (könyvismertetés)	3. 58–61.
<i>Varga Béla</i> (80 éves – köszöntő)	3. 42–45.
Vasbányai Ferenc: Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése jubileuma (könyvismertetés)	7. 59–61.
Vasbányai Ferenc: Szentendre sajtótörténete (1883–2009) (könyvismertetés)	4. 59–63.

A Vas megyei könyvtárak dokumentumellátottságának vizsgálata az IFLA fejlesztési irányelveinek tükrében	3. 20–32.
Vass Johanna: <i>Communicare necesse est</i> (könyvismertetés)	7. 62–64.
Vass Johanna: <i>Versekről – mindenkinek</i> (könyvismertetés)	9. 62–64.
Vázlat egy XXI. századi könyvtárképhez. Fenntartható fejlődés a kultúrában	10. 3–7.
<i>Vekerdi László</i> (1924–2009) (nekrológok)	3. 46–52.
Verók Attila (fordítás)	1. 50–55.
<i>Versekről – mindenkinek</i> (könyvismertetés)	9. 62–64.
Vidra Szabó Ferenc: <i>Könyvtári önértékelés, könyvtári minősítés</i>	4. 3–12.
<i>Vidra Szabó Ferenc</i> (könyvismertetés)	10. 63–64.
Vincze Bernadett: <i>Egy régi-új könyvtárról. Gondolatok a Siklósi Téri Könyvtár és Ismeretközpont megnyitásáról</i>	11. 18–21.
A V[isegrádi]4 országok könyvtárosainak találkozója és kerekasztal-megbeszélése „Újra együtt!” című konferencia (Könyvtári Intézet, 2010. október 20–21.)	12. 39–49.
<i>Voit Krisztina</i> (1940–2010) (nekrológ)	7. 45–48.
Voit Pál: <i>Vázlat egy XXI. századi könyvtárképhez. Fenntartható fejlődés a kultúrában</i>	10. 3–7.
Vraukóné Lukács Ilona: „Az olvasást előbb kell megszerettetni, mint megtanítani”	6. 22–27.
<i>Walleshausen Gyula</i> (1923–2010) (nekrológ)	7. 43–44.
Web 2.0 Expo New Yorkban (2009. november 16–19.)	4. 24–34.
Zalainé Kovács Éva–Megyeriné Viola Andrea–Osváth Zsolt: <i>Mozaikek a Budapesti Corvinus Egyetem 150 éves Entz Ferenc Könyvtár és Levéltár történetéből</i>	12. 50–53.
A Zeneakadémia könyvtárának története	8. 48–61.
Zimányi Magdolna–Moldován István–Drótos László: <i>Mérföldkövek a Magyar Elektronikus Könyvtár életében</i>	9. 31–36.

Kálnoki-Gyöngyössy Márton

Köszöntő a hetvenöt éves Magyar Könyvtárosok Egyesülete jubileumi konferenciáján*

Tisztelt Elnök Asszony, Tisztelt Ünneplő Közönség!

Nagy öröm számomra, hogy egy ilyen tekintélyes korú egyesületet köszönthetek ma. A hetvenöt év talán feljogosított volna arra is, hogy azt mondjam, egy öreg egyesületet köszöntök. Szándékosan nem használtam az öreg kifejezést, hiszen ezzel csak azt tudtam volna érzékelteni, hogy elmúlt felette az idő, és talán azt is magában rejtette volna ez a kifejezés, hogy élete leáldozóban van. Erről pedig szó sincs. A tekintélyes kor emlegetésével inkább arra kívántam célozni, hogy nem akárhogyan telt el ez a hetvenöt év. Mert hetvenöt év nagyon különböző módon múlhat el, attól függően, hogy államok, szervezetek, kapcsolatok vagy emberek életéről van szó. Attól függően, hogy a résztvevők, az érintettek milyen módon viszonyulnak környezetükhöz, a környezetükben zajló eseményekhez és egymáshoz, ez meghatározza, hogy alakítói vagy elszenvedői lesznek az eseményeknek, és ez alapján nagyon különböző értékelések szülehetnek az eltelt időről. Hetvenöt év mérlegének megvonása komoly feladat és nem az én tisztem. Erről, ha csak töredékesen is – időcserepek formájában, ahogy a programban láttam – rögtön utánam egy nálam sokkal avatottabb személytől fognak hallani.

Én, mint a könyvtárügy ágazati irányításért felelős terület vezetője, a következőket tartom fontosnak elmondani.

Az Egyesület története során, különösen az elmúlt években, nagyon aktív és hatékony munkát végzett, és ezzel életkorából származó tekintélye mellé szakmai tekintélyt is szerzett. Vezetői, tagjai mindig szem előtt tartották az alapszabályukban megfogalmazott célokat, a könyvtáros közösség, a könyvtáros szakma jó értelemben vett mindenkori érdekeit és azt hatékonyan képviselték a különböző fórumokon. Képviselői jelen voltak a könyvtártörténet – és itt most különösen az elmúlt tíz-tizenöt évre gondolok – legjelentősebb eseményeinél, a könyvtárpolitika irányát kijelölő, a szakma fejlődését meghatározó stratégiák és szakmai koncepciók kidolgozásánál. Ennek az együttműködésnek az eredménye a könyvtárügy irányítását jelenleg is meghatározó – 2008–2013. évekre kidolgozott – stratégia, a Portál-program.

És most engedjék meg, hogy a szervezet után mondjak néhány gondolatot az szervezetet alkotókról, az Egyesület tagságáról, a könyvtárosokról.

* Elhangzott az ELTE Állam és Jogtudományi Kar dísztermében, 2010. november 25-én.

Magyarország legnagyobb rendszerszerűen működő kulturális intézményhálózata a könyvtári rendszer. Ennek egyszerre feladata az oktatáshoz, a kutatáshoz, a tanulóshoz, a kulturális igények kielégítéséhez, a szabadidő tartalmas eltöltéséhez szükséges dokumentumok és információk biztosítása. Az intézményrendszerben, az épületek, raktárak, polcok, dokumentumok, számítógépek, halott, lélek nélküli világában a könyvtárosok azok, akik élettel telítik, élővé és működővé teszik a könyvtárakat. Átjuk és rajtuk keresztül válik a használók számára elérhetővé, használhatóvá és hasznossá az a milliányi dokumentum és információ, amit a könyvtárak összegyűjtenek és rendszereznek. Átjuk lesz a könyvtáraknak arca. Az pedig végképp rajtuk múlik, hogy ezt az arcot milyennek látja a használó. Ezért fontos, hogy ezek az emberek felkészültek legyenek, és megfelelő kompetenciákkal, tudással rendelkezzenek. És ezért szükséges, hogy munkájukat olyan elhivatottsággal végezzék, amely minden használói igényt egyformán kezel. Ehhez nem elég a szakmai ismeret, a szakmai kompetencia, ezeken túlmenően szükséges, hogy olyan értékek mellett is elkötelezettek legyenek, amelyek már nem a szakmaiság világába, hanem az etika világába tartoznak. Azt hiszem, ezt legpontosabban a Magyar Könyvtárosok Etikai Kódexében sikerült megfogalmazni: „*A könyvtáros elkötelezett az emberi jogok, a demokrácia, a jogállamiság, az esélyegyenlőség, a szellemi szabadság és az információ szabadsága mellett*”. Azt gondolom, ebben a körben ezt nem szükséges kommentálnom, csak annyit szeretnék hozzátenni, hogy ezzel a hozzáállással nagyon magasra tették a mércét.

Az Egyesület, úgy látom, sok mindent elkövet azért, hogy ezt a mércét a könyvtárosok el is ériék, az ehhez szükséges eszközöket igyekszik biztosítani számukra, és azon is sokat dolgozik, hogy ennek a hivatásszerűen gyakorolt foglalkozásnak a társadalmi presztízsét növelje.

Szokás az ünnepelni a születésnapján virágcsokrot adni. Én most ezt jelképesen, egy „verbális csokorban” fogom megtenni. És kérem, ezt ne úgy értsék, hogy csak szövirágot kaptak.

Mi van abban a csokorban, amelyet most az ünnepeltnek átnyújtok? Elsősorban is törekvés a jó kapcsolat megőrzésére, az együttműködés folytatására. A továbbiak pedig:

- ☞ az ágazati irányítás eszközeivel támogatjuk a könyvtárügy stratégiai céljainak megvalósítását;
- ☞ igyekszünk megtartani azokat a forrásokat, amelyek jelenleg rendelkezésünkre állnak, különösen az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer működéséhez szükséges forrást; a mozgókönyvtári és közművelődési feladatok ellátásához szükséges normatívát, valamint az érdekeltségnövelő támogatást;
- ☞ a továbbképzések finanszírozásához a normatív hozzájárulás helyett a TÁMOP-program keretében biztosítunk forrást a képzésekhez, továbbképzésekhez;
- ☞ a könyvtárosok munkáját befolyásoló jogszabályok korszerűsítése.

Kérem, hogy ezekben a törekvéseinkben továbbra is olyan hatékonyan támogassák tárcánk szakmai területét, mint eddig tették. Kívánom, hogy mai együttlétük erősítse meg összetartozásukat, elhivatottságukat, és erősítse tovább Önökben azt a gondolatot, hogy csak az együttműködéssel lehet előre jutni.

Ehhez kívánok Önöknek sok sikert!

Akadályokon keresztül a csillagok felé...!

**Tisztelt Elnök Asszony, Kedves Klára!
Tisztelt Magyar Könyvtáros Egyesületi Tagok
és Kedves Vendégek!**

A Szlovák Könyvtáros Egyesület, valamint az IFLA Könyvtáros Egyesületek Menedzsmentje Szekció nevében, amelyet mint a szekció titkára képviselek, fejezem ki jókívánásaimat a Magyar Könyvtárosok Egyesülete alapításának 75. évfordulója alkalmából.

Az IFLA a könyvtáros szakma globális képviselője az egész világon, de ha nem lennének nemzeti könyvtáros egyesületi képviselvek, nem létezne az IFLA sem. Messzemenőleg kijelenthetjük, hogy nincs minden országnak olyan tevékeny könyvtárosi képvisellete a világon, mind nemzeti, mind nemzetközi szinten, mint az Önöké Magyarországon.

Ezért büszke vagyok a magyar könyvtárosokra, az Önök tevékenységére az IFLA keretein belül. Az Önök képviselői magas tisztségeket töltenek be az IFLA szervezeteiben. Ez igazi siker az IFLA alapszervezete versenyközegében a világ százötven országa között.

Kívánok a Magyar Könyvtárosok Egyesületének további sikeres éveket, és meg vagyok győződve arról, hogy úgy, ahogy ma ünnepeljük az Önök egyesülete megalapításának 75. évfordulóját, úgy fogjuk ünnepelni majd a 100. évfordulót is. Egy olyan hatékony szervezet 100. évfordulóját, amely sikeresen képviseli a könyvtárosok, a könyvtárak, vagyis a szakma érdekét, amely mindannyiunk számára nemcsak foglalkozás, hanem küldetés is.

Per aspera ad astra...!

Cez prekážky ku hviezdám...!

Akadályokon keresztül a csillagok felé...!

Időcserepek

Szubjektív válogatás az MKE 75 éves történetéből

**Tisztelt Ünneplő Közönség,
Hölgyeim és Uraim!**

Előadásom előtt engedjék meg, hogy köszönetemet fejezzem ki Bényei Miklósnak, az MKE történetét feldolgozó kézírata rendelkezésemre bocsátásáért!

Egy megállapítással kell kezdenem. Az MKE 75 éves, hetvenöt esztendeje alakult meg a magyarországi könyvtárosok és a hozzájuk csatlakozó levéltárosok egyesülete, de a múltunk ennél sokkal régebbi időikig nyúlik vissza. A

magyar könyv és könyvtárosság története ugyanis magában foglalja az írás, a könyvnyomtatás, a könyvkötészet, a papírgyártás történetét, és kapcsolatos a magyar tudomány- és irodalomtörténettel is. A magyar könyv ismert történetének kezdetei Szent István királyunk koráig vezetnek vissza, aki elrendelte egyházaink ellátását misekönyvekkel. 1090 előttre datáljuk az első Magyarországon írt könyvet, a *Hahóti kódexet*, 1473 pünkösdjére pedig megjelent Andreas Hess budai nyomdájában az első Magyarországon nyomtatott, 133 kisívrét terjedelmű könyv, a *Chronica Hungarorum*. Néhány évtized elteltével, az egyébként „sötét” jelzővel illetett középkorban már számos magyar nyomdában készítenek latin, német, szlovák és magyar nyelven írt könyveket.

Ebben az időben a könyvek egyházi és főúri tulajdonosai, könyvtárosai nemcsak tudományt birtokolnak, hanem a közvetítő latin nyelv révén európai műveltséget, közös európai identitást is. Aminek újbóli megteremtésén – digitális projektek keretében – éppen napjainkban fáradozik az európai könyvtárosság, a közgyűjteményügy.

A történelmi ív említése tehát nem indokolatlan. 1935 nem a könyvtárosságunk megszületésének a dátuma, hanem egy fordulópont a könyvtárosság professzionális szakmává, hivatássá válásának ezeréves múltú folyamatában.

A polgári korban a közkönyvtárak kialakulása és elterjedése ugyanis magával hozta a közösségi, egyesületi szervezkedés gondolatát. Az USA-ban 1876-ban, Angliában 1877-ben, nálunk 1935-ben, a nemzetközi fejlemények nyilvánvaló hatása mellett jött létre az egyesület. Az I. világháború traumáját követően az Európában felerősödő békevágy az együttműködés lehetőségei felé fordította a könyvtárosság figyelmét. A brit könyvtári egyesület ötvenedik évfordulója alkalmából Edinburgh-ban megrendezett ünnepségen, 1927-ben kimondták a nemzetközi könyvtáros szervezet, az IFLA megalakulásának szándékát.

A hazai reagálás sem maradt el. Hóman Bálint könyvtáros, jeles és befolyásos történész, a Magyar Nemzeti Múzeum egyik osztályaként működő Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója 1929. június 8-án értekezletet tartott, ezen a szakma vezető egyéniségeinek körében felvetette a könyvtárosok szövetsége alapításának ötletét. A gondolat 1935-ben, a Magyar Nemzeti Múzeum keretében működő Levéltári Osztállyal, mint egyenrangú szervezeti egységgel karöltve realizálódott. Január 31-én, az Országos Széchényi Könyvtárban ifj. Szinnyei József (a Magyar Tudományos Akadémia főkönyvtárnoka) vezetésével megtartott bizottsági ülésen véglegesítették az alapszabályt, és eldöntötték, hogy hamarosan megtartják az első közgyűlést, amelyre 1935. június 26-án a Magyar Tudományos Akadémia impozáns épületének dísztermében került sor. Megalakult a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete.

Céljait az alábbiakban jelölték meg:

- A könyvtár- és levéltárügy tudományos és közcéljainak felkarolása.
- A könyvtárosok és levéltárosok közti állandó kapcsolat biztosítása.
- A könyvtárosok és levéltárosok testületi érdekeinek támogatása.
- A könyvkultúra előmozdítása.

E célokat tudományos és ismeretterjesztő előadások tartása, könyvtáros- és levéltáros-képző tanfolyamok rendezése, folyóirat, időszaki kiadvány közzététele és szakkiadványok megjelenésének támogatása révén kívánták elérni.

Tisztelt Jubileumi Konferencia!

A következő időcserép, amelyet szeretnék felvillantani: az egyesület indulásának pillanatában megfogalmazott szakmai és társadalmi szolgálatról, a hivatástudatról, az öntevékenység növeléséről, a szakmai érdekvédelemről, az erkölcsi és anyagi megbecsülés előmozdításáról, a képzésről, az önképzésről, a nemzetközi kapcsolatok ápolásáról, a felhasználók, a használói csoportok, a nemzetiségek és a hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségét biztosító kezdeményezésekről szóló cselekvéseket idézi, amelyek szintén az első pillanattól kezdve napjainkig jellemzik életünket. A korábban az európai tudástár kapcsán már említett történelmi ív e kihívások teljesítésében is tetten érhető.

Ma sem tehetjük le a „fegyvert”, ebben az esetben az írott szó erejét, ha a könyvtárügy, azaz valójában a magyar társadalom felemelkedésének ügyét kell szolgáljunk. Gondoljunk csak a *Digitális Magyarország Program* című, néhány hete megjelent vitairatra, amelynek vezetői összefoglalójában az alábbiakat olvashatjuk: „*Előtérbe kerülnek a személyre szabott szolgáltatások, tartalmak. Társadalmi*

változásoknak vagyunk tanúi, ahol a Kormány feladata kettős: egyrészt a kiválóságok, kitörési pontok azonosítása, támogatása, a fejlődés feltételeinek megteremtése és ösztönzése, másrészt a felzárkóztatás, a digitális esélyegyenlőség megteremtése. Biztosítani kell a digitális tartalmakhoz való hozzáférés lehetőségét mindenki számára. Használat-ösztönzéssel, készségnöveléssel és képzéssel készítjük fel Magyarország állampolgárait az új lehetőségek használatára.”

A digitális írástudással rendelkező web-polgár éppen a könyvtári rendszer révén válhat tudatos tagjává a közösségnek. A vitairatban megfogalmazott kihívásra a válasz a 'könyvtár', ami egyébként magában a dokumentumban eddig sajnos, még nem nyert említést.

S hogy miért a könyvtár?

- Mert olyan közgyűjtemény, amely bölcsője mindenféle tárnak, azaz a muzeális, levéltári, hangzó, képi és digitális világnak. Ezt a világot egységes rendszerben gyűjti, rendszerezi, tárja fel és szolgáltatja. Benne van a múlt–jelen–jövő, azaz a nemzeti identitás!
- Mert gyűjteményre építő, hiteles hely! A digitális tartalmakat hagyományosan is, a hagyományos tartalmakat pedig digitálisan is szolgáltatja, mindenki számára a neki alkalmas formában. Ezáltal hidat, átjárhatóságot képez a hagyományos és a digitális kultúra világa között.
- Mert tagolt társadalmunk minden helyi közössége rendelkezik valamiféle, neki szükséges települési, iskolai, intézményi, szakmai, tudományos és speciális dokumentumtípusokat tartalmazó könyvtárral. Vagyis mindenkit megszólít, az olvasni nem tudó, a halmozottan hátrányos helyzetű állampolgártól a tudós professzorig.
- Mert a segítségi folyamatban nem csupán egy szoftver beépített „Help funkció”-jaként, hanem valódi segítő partnerként működik.
- Mert életútja során a könyvtárral valamennyi állampolgár találkozik.
- Mert minden szolgáltatását – a legegyszerűbb kölcsönzéstől a tudományos referálásig – a hozzá forduló személy segítésére, pillanatnyi helyzetének előmozdítására, céljai elérésének támogatására fejlesztette ki.
- Mert az életút első pillanatától az utolsóig rendelkezésre áll, immár, az IKT-eszközök révén, időtől és fizikai tértől is függetlenül.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete mindezek birtokában, együttműködve a könyvtáros társszervezetekkel az elmúlt néhány évben az alábbi, társadalmi megújítást célzó projektek részese, kezdeményezője és sikeres szervezője volt. Sajnos, a projekteket nem tudom most indokolt tartalommal említeni, csak a címeiket, témáikat idézem fel:

- Olvasástámogató programok. 2010 a Családi olvasás éve
- Nemzetközi könyvfesztivál
- Könyvtárosok a tehetségekért – a reformációtól napjainkig
- Kultúrák találkozása – könyvtárak és könyvtárosok a kölcsönös megértés szolgálatában
- Nemzetiségiellátása, roma projekt
- Web-polgár, webpolgárrá képzés, Netre-kész
- Kaleidoszkóp – új tudás – új műveltség mindenkinek

- Eurotéka – szabadegyetem
- Uniós szolgáltatások
- Versenyképesség
- E-tanácsadó képzés
- Menet – 2008 pályázat (esélyteremtés, tehetséggondozás, befektetés a jövőbe)

Tisztelt Hallgatóság!

Ez alkalomból és e helyen illő megemlíteni az elmúlt 75 év elnökeit. Mindazokat, akik egyesületünk elsőszámú vezetői voltak: Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter, Fitz József, Jánossy Dénes, Varjas Béla, Mátrai László, Kőhalmi Béla, Székely Sándor, Zsidai József, Billédi Ferencné, Horváth Tibor, Vajda Erik, Ambrus Zoltán, valamint 2003-tól napjainkig Bakos Klára.

Az MKE ma tizennyolc lakhely szerinti területi és tizenegy szakterületi szervezetről áll, valamint együtt dolgozik három együttműködő könyvtáros egyesülettel. Tagjaink összes száma: 1780 egyéni és kilencven intézményi tag. Lefedettsé-
günk országos.

Tisztelt Konferencia!

Nem tehetem meg, hogy az MKE történetét taglalva ne szóljak az 1969-ben útjára indított vándorgyűlésekről. Az évente 500–800 főt megmozgató összejevetel szakmai köztudatunk fontos eleme, szervezeti életünk meghatározó rendezvénye. Visszatekintve az elmúlt 43 év 43 vándorgyűlésére az a meglepetés ér bennünket, hogy a vándorgyűlési címekben megfogalmazott tematikák számos esetben sorszerűen összenőttek a helyszínt adó településekkel, egyfajta önbeteljesítő jóslatként is működnek.

Gondoljunk csak például a 6. vándorgyűlésre, amely a „Jövő könyvtára” címmel Pécssett került megrendezésre 1974-ben. És íme, 2011-ben a következő vándorgyűlésünk Pécssett, a jövő könyvtárában, a Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpontban lesz.

De utalhatok a 13. vándorgyűlésre is. A tematika „A magyar könyvtárügy feladatai”. Helyszín: Kaposvár, ahol éppen most épül az a kulturális központ, amely a megyei és városi könyvtárak feladatainak átértékelésére készíti.

A 15. vándorgyűlés „A könyvtár és olvasója. Olvasóvá nevelés” címet viselte. Helyszín Győr, ahol a Győri Könyvszalón, amelyet idén is Bakos Klára elnök aszszony nyitott meg, megvalósítója ennek a gondolatnak!

Szolnokon 1987-ben „A könyvtárak szerepe az információközvetítésben” címmel zajlott a program, azóta ez az információközvetítő szerep közös térbe került a levéltárral és kibővült a közművelődéssel is.

Sárospatak: „Nemzeti erőforrásunk, az információ”. 1992-ben, amikor az önkormányzatok még a saját határokon belüli feladatellátást célozták meg, nem gondoltuk volna, hogy mára a helyi könyvtár mint regionális szolgáltató intézmény szervezi majd – könyvtári stratégia mentén, nemzeti erőforrásként – egy egész kistérség könyvtári életét.

1997-ben Kecskeméten a „Szolgáltatások – térítések – szponzorálás” került fókuszba, a könyvtári marketing, amelynek országos motorja ma is a Katona József Könyvtár. 2006-ban pedig ugyanitt „Középpontban az állampolgár” címmel zajlott a program, jelezve azt az irányváltást, amely azóta a mindennapok társadalmpolitikai céljává is vált.

Idei vándorgyűlésünk pedig, amely Baján zajlott, „A kultúrák találkozása” címet viselte. Az ország pedig ezzel egyidőben az Európai Unió soros elnöki szerepének betöltésére, a különböző európai gondolatok, kultúrák, identitások és érdekek bölcs és felelős kezelésére készül.

Mint látható, az MKE – a civil lehetőségek mentén haladva – sohasem tért ki a társadalmi kihívások elől, sőt aktívan elébe ment azoknak, bár mindig került a direkt politizálást. A sajátos könyvtári eszközök, a hálózatba szervezés, az együttműködés, a könyvtári rendszer fejlesztése, a központi szolgáltatások, a technikai, tematikai fejlesztés, a kistérségi ellátás, az adatbázisok építése, a könyvtárak helyi szolgáltatásainak felhasználóbarát, célközönségre irányuló fejlesztése és az ebben játszott MKE-szerep mindig a nemzetet (határon innen és túl) és mindig a társadalmat szolgálta.

Tisztelt Konferencia!

Az egyesület életében felemelő momentum volt a jubileumi 50. évforduló megünneplése is, mert ekkor, 1985-ben adták át első ízben az Egyesületi Munkáért Emlékérmet, az MKE saját kitüntetését, amelyet külföldi kollégák is elnyerhetnek, és amely „MKE Emlékérem” elnevezéssel rögzült a szakmai köztudatban. Azóta több mint százötvenen kapták már meg, átadása ma sem maradhat el. Kitüntetettjeink közösségünket személyessé, szerethetővé, tiszteletre méltóvá teszik. Példaként állnak a társadalom számára. Büszkéek vagyunk rájuk. De büszkéek lehetünk valamennyi jelen lévő és távolról velünk ünneplő társunkra is. Amint Gerő Gyula, egyike korábbi kitüntetettünknek nemrég megjelent hatalmas munkája is sugallja, a látszólag „névtelen” események, dátumok, személyek könyvtári rendbe állítva mulhatatlan kincsesbányáját adják létünknek. Ezt a kincsesbányát köszönöm mindenkinek.

Végezetül, az időcserepek között válogatva, a múltból eredő jövőhöz érek.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének utóbbi éveit és feltehetően a jövőjét is a magyar könyvtártügy stratégiai elképzeléseihez aktuálisan igazodó egyesületi stratégia határozza meg. 2003-ban kidolgoztuk saját stratégiai tervünket, és küldetésnyilatkozatot fogadtunk el. Ebben tagszervezeteinkkel és szakmai társszervezeteinkkel együtt szorgalmaztuk és szorgalmazzuk a minőségi információszolgáltatást, az információhoz való hozzáférés demokratikus jogának érvényesítését, a könyvtárosi életpálya vonzóbbá tételét és kiteljesítését, a könyvtárosság társadalmi elismerését.

Öt éve, alapításunk 70. évfordulója alkalmából írott üzenetünkben e szellemben fordultunk a világban működő testvérszervezetekhez, az IFLA tagjaihoz. Ezt írtuk: „*Küldetésünk, hogy a ránk bízott szellemi vagyont a digitális kor szakmai követelményeinek megfelelően, a tudás és az etikus magatartás iránt elkötelezeten, a jelen és a jövő javára kezeljük.*”

Az öt évvel ezelőtti évforduló az egyesület utóbbi évekbeli egyik legnagyobb horderejű kezdeményezésének, az etikai elvárások rendszerbe foglalásának, *A magyar könyvtároság etikai kódexe* 2006-os megalkotásának is hangsúlyt adott. A jelen és a jövő számára szóló iránymutatás olvasható ki abból, hogy a tagszervezetek és a tagság felismerte a dokumentum jelentőségét.

Azután megszületett a magyar könyvtárügy 2008–2013 közötti időszakra szóló stratégiája is. Ehhez igazodva, egyesületünk életében az utóbbi két évben központi gondolattá emelkedett a versenyképesség. Ennek egyik új eleme például a könyvtári turizmus, és hozzá kapcsolódva az idegenforgalmi ismeretek megszerzésének és az idegen nyelvi képzés megindításának támogatása.

A versenyképes ország kialakításában a könyvtárosoknak tehát meghatározó szerepük lehet. Ezt tudatosítani kell a társadalomban, fenntartóinkban, a kormányban is. Ebből következően elengedhetetlen a könyvtárosok szakmai és személyes kvalitásainak, partnerségi kultúrájának folyamatos fejlesztése.

Napjaink gazdasági válsága, a politikai bizonytalanság természetesen kedvezőtlenül érintette a könyvtári területet, így az egyesületet is. A nehézségek sikeres leküzdéséhez reményt ad a könyvtár több évezredes múltjából sugárzó erő, a jelenlegi könyvtári rendszer színvonalas működése, a szakma megújulási képessége, a könyvtárosok azonosság- és hivatástudata, progresszivitása.

A szilárd szervezeti keretekkel rendelkező egyesületünk háromnegyed évszázados tapasztalatok birtokában, nemzetközi kapcsolatokra is támaszkodva ezeknek az intellektuális erőknél a mozgósításával kívánja elérni reális céljait, amelyhez – megköszönve figyelmüket – további erőt, sikert kívánok!

A tudás értelmezése könyvtári környezetben

Nagy megtiszteltetés számomra a könyvtáros szakma e rangos jubileumi ünnepején részt venni, és előadással csatlakozni a konferencia főcímében jelzett témához: *A tudás – befektetés a jövőbe*. Bakos Klára elnök asszony arra kért, hogy járjam körül a tudás fogalmát, értelmezzem könyvtári környezetben, érintsem a könyvtár tudásközpont jellegét, de ne beszéljek konkrétan a pécsi tudásközpont-ról, hisz' nyáron, a vándorgyűlésen majd lesz lehetőségünk arra, hogy intézményünket bemutassuk. E felkérés tehát igen izgalmas, mozgósító feladat, ám bár valószínűleg csak úgy oldható meg, mint ahogy azt a mesebeli okos lány tette: hozott is meg nem is.

E bevezető után röviden értelmezem a tudás fogalmát, áttekintem fajtáit, számba veszem a tudásról meglévő tudásunkat. Mindezt úgy teszem meg, hogy minduntalan utalok a tudás könyvtári környezetére, illetve arra a személyes tudásra, amelyre magam és kollégáim szert tettünk a tudásközpont projekt kivitelezése során, illetve jelzem azokat a tudásterületeket is, amelynek nem vagyunk birtokában, de tudjuk, hogy majd birtokolnunk kell.

A tudás mibenléte

A tudás fogalmának értelmezése már az ókori görögöket is foglalkoztatta. Szókratész és Platón megkülönböztették az *episztemé* (tudás) és a *techné* (jártasság, művészet) fogalmát. A tudásról való gondolkodás összetettségéről, mélységéről vall az is, hogy vitáikban megkülönböztették a tudás szavakkal, állításokkal megragadható objektumait (*logos*), valamint a közvetlenül a tapasztalaton túlmutató *bölcsességet* (*sophia*). Végül találtak elnevezést a világ és a létezés metafizikai kérdéseit tárgyaló elmélkedésre: a *gnosis*-ra is. A mai modern tudományok a görög bölcsélet gazdag tudására alapozva elsősorban a modern társadalmak tömeges igényeit, a társadalmi alrendszerek megrendeléseit, elvárásait szem előtt tartva folytatnak tudományos kutatást a tudás mibenlétéről. Példaként említek meg egy friss kutatást, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI) által és Halász Gábor oktatáskutató vezetésével 2009-ben indított TÁMOP-projektet, amelyet az oktatási rendszer elemzése és stratégiai fejlesztése érdekében folytatott le. E projekt egyik háttérkutatásának a célja az volt, hogy feltárja a hazai oktatás tudástérképét. Ebben,

mint az egyik interjúalany, volt lehetőségem arra, hogy a tudást értelmezsem könyvtári környezetben. Az ott feltett kérdésekre adott válaszaim, illetve az időközben elkészült kézirat alapján építettem fel mai előadásom is. (A kézirat rendelkezésre bocsátását köszönöm Kovács István Vilmosnak, a projekt egyik kutatásvezetőjének.) A tudás mibenlétével foglalkozó modern tudományterületek (kognitív tudományok, szociálpszichológia, közgazdaságtudomány, tudásmenedzsment, információtudomány stb.) tehát óriási tudást, szakértelmet halmoztak fel, és mára már elmondható, hogy *a tudás fontosabb, mint valaha*, hiszen a tudáshoz való hozzáférés minden korábbinál jobban meghatározza az egyéni vagy szervezeti célok elérését. E tény a társadalmi tudástermelésben, elosztásban és használatban érintett intézmények, de leginkább a gazdaság szereplői hamar felismerték. Ha a tudás transzferálását biztosító iskola és oktatás, valamint az ehhez kapcsolódó egyéb kulturális intézmények, így a könyvtári rendszer e tudástársadalmi, tudáspari térben elbizonytalanodik, ha az egész életen át tartó tanulás feltételeit, lehetőségét össztársadalmi szinten nem tudja biztosítani, akkor *végletes szakadékok képződhetnek a társadalom „tudásgyőztesei” és „tudásvesztesei” között* (ahogy erre már fájdalmas példákat találunk nemcsak a külvilágban, hanem itthon is).

Mivel a mai kor társadalmá egyre inkább tekinthető „tudásalapú társadalomnak”, mélyreható az *igény az érvényes tudás iránt* az emberi élet és cselekvés minden területén. Az érvényes tudás iránti már-már türelmetlen igény lépésről lépésre átalakítja (át kell hogy alakítsa) mindazon intézményeket, amelyek egyre nagyobb hatással és befolyással vannak a társadalomra, és amelyek ezért a jövőben a tanulás és szocializáció kulcsszereplői. Jó pár éve tudjuk, hogy a család, az iskola, a tömegkommunikáció mellett (gyakran azok helyett) *a könyvtár világszerte e kulcsintézmények közé került*.

A tudás fogalma. A modern tudásfelfogás elemei

A tudásmenedzsment irodalma a tudás fogalmát komplex módon értelmezi, és abból indul ki, hogy a tudás elemekből, mégpedig adatokból és információkból áll, amelyek érvényessége egy differenciált kontextusban realizálódik. E kiindulópont szerint:

- *Adat*: valakinek vagy valaminek a megismeréséhez hozzásegítő tény, részlet.
- *Információ*: ha az adat valamilyen értelmezést nyer, segíti valaminek a megítélését és a cselekvés megindítását.
- *Tudás*: körülhatárolt tapasztalatok, adatok és kontextuális információk heterogén és folyamatosan változó keveréke; szakértelem, amely keretet ad új tapasztalatok, információk elsajátításához, elbírálásához.

Csapó Benő, az iskolai tudás mibenlétének kutatója figyelmeztet arra, hogy a tudáselemek nem elszigetelten, hanem kombinációkban és kölcsönhatások gazdag rendszereként segítik az egyén véleményalkotását és cselekvését. Megállapítható tehát, hogy ezen tudáselemek (adatok és információk) lényeges összetevői a tudásunknak, de a tudás értékét (az egyénét, a szervezetét és a társadalomét is) egy bizonyos szint felett nem ezeknek az elemeknek a megléte vagy nem léte határozza meg, hanem azok szervezethez való viszonyának módja és minősége. Azt is fontos hangsúlyoz-

ni, hogy bár a tudás évezredek óta a legkülönfélébb formákban manifesztálódik, az egyén számára releváns tudás az egyén elméjében keletkezik, és ott hasznosul! Ez utóbbit fontos szem előtt tartani, hiszen tapasztalt könyvtárosok és tanárok gyakran találkoznak azzal a jelenséggel, hogy az adatot, információt megtaláló és birtokló tanuló, könyvtárhasználó csalódottan tér vissza újabb segítséget kérni, mert nem tud mit kezdeni a megtalált adattal, azaz elméjében nem konstruálódik tudássá az összegyűjtött adat- és információhalmaz.

Meggyőződésem tehát, hogy a pedagógiának a tanuló tudásáról, az iskolai tudásról való definíciója nem hagyható figyelmen kívül könyvtári környezetben sem. Azért, mert a tudásról vallott megváltozott felfogás módosíthatja, alakíthatja a könyvtárba érkező látogatók igényeit, és ezáltal a könyvtár szolgáltatásait. Más-ként fogalmazva: nem pusztán a deklaratív, enciklopédikus ténytudás iránti, hanem a proceduális tudás iránti igény, azaz a képesség, jártasság tudás megszerzésének igénye is megjelenik/megjelenhet a könyvtárakban. Felmerül a kérdés, hogy fél vagyunk erre készülvé? Ha igen, tudatosult-e bennünk, hogy a tanulás mást jelent ma, mint amit jelentett akár ötven évvel ezelőtt. Milyen könyvtári válaszaink vannak erre?

Saját tapasztalatként a pécsi Tudásközpont-projekt kapcsán röviden csak arra utalnék, hogy szerencsére a tervezés során – tudva és hagyatkozva a fentebb elmondottakra – úgynevezett csoportos tanuló helyeket szerveztünk (zártakat és nyitottakat egyaránt), mert az volt a korábbi tapasztalatunk az elmúlt évek egyetemi könyvtári gyakorlata során, hogy hallgatóink ma másként tanulnak, mint annak idején mi. Projektmunkákban vesznek részt, csoportos feladatokat kapnak, oktatóink egyre gyakrabban nem egyénileg, hanem csoportosan vizsgáztatják őket. E megváltozott feltételek, a változó tanulási-oktatási környezet más, új könyvtári körülményeket igényelnek. Jó látni, hogy helyesen döntöttünk annak idején, mert a legnépszerűbb helyek ma a Tudásközpontban azok a körasztalok, ahol a diákok közösen beszélhetik meg feladataikat.

Explicit és tacit tudás

A tudásmenedzsment szakirodalma két nagyon egyszerű és jól elkülöníthető kategóriára bontja a tudást. E két fogalompár ismerete, az ezekről való tudás – megítélés szerint – igen nagy jelentőséggel bír nemcsak az oktatásban résztvevők számára, hanem mindazon professziók számára is, amelyek az oktatás környezetében, a tanuló társadalom igényeit kiszolgálva végzik tevékenységüket.

Mit jelent az explicit és tacit tudás? Explicit tudásnak a szakmai normáknak, konvencióknak eleget tevő, kodifikált tudást nevezzük, amely szavakkal, folyamatokkal, algoritmusokkal leírható. E tudás könnyen megosztható, és inkább a nyugati munkakultúrákra jellemző. A tacit tudás, vagy rejtett tudás ellenben nehezen vagy egyáltalán nem fejezhető ki szavakkal. Alapvetően személyhez kötött, az egyén tapasztalataira épül, de jelentős szerepet játszik benne az egyén értékrendje, érzülete is. Nem osztható meg könnyen, vagy ha igen, megosztásának módja gyakran rejtve marad. Inkább a keleti munkakultúrára jellemző, a japánok például ezt a tudástípust magasra értékelik. A tacit tudás egyik jellegzetessége, hogy anélkül átadható a másik embernek, hogy pontosan ismertté válna az adott tudás konkrét tartalma és természete. Ilyen tudás valósul meg a mester és inasa, mentor és gyakornok, könyvtáros és használó között. A szakirodalom a tudásátadásnak ezt a

módját szocializációnak is nevezi, amely állításból az az ismert tény következik, hogy a könyvtárnak erős szocializációs funkciója és lehetősége van.

Ma alapvetően a leírható, megtanulható explicit tudások közvetítése jellemzi oktatásunkat, mind a közoktatást, mind a felsőoktatást. A tacit tudásról való gondolkodás, vizsgálódás nem jellemzi a mai pedagógiai diskurzust, jóllehet, ha lenne ilyen diskurzus, az új megvilágításba helyezhetné a tanulásszervezés szinte minden elemét, ahogyan ez megtörtént pár évtizeddel korábban a vállalati szférában, a vállalati működés fejlesztésének területén.

Nem találkoztam még olyan tudományos elemzéssel, amely azt vizsgálta volna, hogy könyvtári környezetben az explicit vagy a tacit tudás jellemző-e inkább. Ahogy arról sincs tudományos vizsgálatokkal alátámasztott tudásunk, hogy felhalmozódott-e, és ha igen, milyen jellegű tacit tudás létezik a könyvtári rendszerben? Itt utalok újból az OFI által fentebb hivatkozott kutatási jelentésre az oktatás tudástérképével kapcsolatban, amely szerint a Google-ba beütött „tudás” és „tacit tudás” fogalom párokra keresés a web egészén és a hazai oldalakon elgondolkodtató eredménnyel járt. A Google adatai alapján a keresett fogalmakat leggyakrabban használó nyelv a *finn*, a városok között *Szingapúr*; a leginkább használó országok pedig *Új-Zéland*, *Írország*, *Hong Kong* és *Tajvan*. Olyan helyek ezek, ahol híresen fontos és eredményes a tanulás, és ahol óriási szellemi és materiális innovációs energiákat mozgósítanak az oktatási fejlesztésekre, ezek eredménye aztán áthat, átsugárzik a társadalom egyéb más területeire, alrendszerre is. Röviden: ezek azok a helyek, ahol a tacit tudás érték, és amelyek az innováció központjai.

A tudás csoportosítása kérdések és válaszok alapján

A tudás fajtáit lehet aszerint is csoportosítani, hogy milyen kérdésre keresünk, illetve adunk választ. E felosztás segíti/segítheti a könyvtári szolgáltatásoknak a tanulást alátámasztó professzionalizálását. Ha a könyvtáros igazi mentora az őt kérdező látogatónak, ha tudatában van saját tacit tudásának, hamar észreveszi, hogy a manapság neki feltett kereső kérdések döntő többsége „ki–mi–hol?” típusú kérdés. E tény persze nem meglepő, hiszen a mai iskolában, dacára a lözungszerűen hirdett kompetenciaalapú oktatásnak, a tanárok ugyanezen típusú kérdéseket teszik fel, és a számonkérés is ilyen, azaz döntően reprodukív jellegű. Felmerül tehát a kérdés, hogy a könyvtári környezetben naponta százával érkező kérdések mely tartományban mozognak? Az alábbi táblázat valamelyest segít a kérdések tipizálásában.

	Fontos!
Tudd, ki! (Know who!)	Tudni, hogy ki az, aki szükséges információkkal, vagy képességekkel rendelkezik.
Tudd, mit! (Know what!)	Tudni, hogy mely ismeretek szükségesek.
Tudd, hogyan! (Know how!)	Tudni, hogy a feladat, a probléma hogyan oldható meg.
Tudd, miért! (Know why!)	Tudni/érteni az oksági kapcsolatokat.
Tudd, miért fontos! (Care why!)	Tudni/érteni az adott tudás jelentőségét, a felhasználás lehetőségét, következményeit.

Forrás: Kovács István Vilmos: Az oktatás tudástérképe. Oktatókutatás és Fejlesztő Intézet. TÁMOP 3.1.1.8.1. (Kézirat)

A könyvtárak évezredek óta az adatok, információk tárhelyei, természetes tehát hogy fő tevékenységük ezen információk rendelkezésre bocsátása. Ahogy azonban az iskola, az oktatás elbizonytalanodik, és nem tudja, vagy nem kizárólagosan tudja korábbi tudásközvetítő szerepét megtartani, úgy kerülhetnek helyzetbe azon kulturális intézmények, amelyek hatalmas információmennyiséggel, ezen információk rendezett és strukturált szolgáltatási kompetenciájával és kapacitásával rendelkeznek, és egyre inkább képesek arra, hogy az adatok, információk célirányos szolgáltatásával maguk is részesei legyenek a tudás létrehozásának. Ebben az értelmében a könyvtárak „tanító–oktató könyvtárak” lehetnek. Ezen állítás persze felveti annak kérdését, mennyire éles a határ az iskola és a könyvtár között? Milyen lehetőségei vannak/lesznek a könyvtáraknak a jövőben a tudásteremtés folyamatában?

Összegezve: megállapítható, elengedhetetlenül fontos, hogy legyen tudásunk a tudás mibenlétéről könyvtári környezetben. El kell tehát gondolkodnunk azon, hogy nem lenne-e érdemes a könyvtár tudásterképét is elkészíteni.

Újabb kérdések feltevése és megválaszolása helyett a továbbiakban csak egyet emelnék ki, amelyet az elmúlt három évben, de különösen új könyvtárunk megnyitása óta minden látogatáskor feltesznek az érdeklődők: Mit kell érteni azon, hogy a könyvtár mint tudásközpont tételezi önmagát? Mitől tudásközpont a könyvtár? E kérdésre adott válasz feltételezi igazán azt a gondolatmenetet, amelyet az előbb próbáltam körbejárni. Ahhoz hogy igazi tartalommal tudjuk megtölteni e – megítélésem szerint manapság inkább rutinból, divatból, de gyakran átgondolatlanul alkalmazott – fogalmat, nagy szükségünk van arra, hogy pontosan definiáljuk a tudás fogalmát, a tudást könyvtári környezetben, majd ezután azt, hogy a könyvtár vajon egyben tudásközpont-e. Nem gondolom, hogy jelen írásban e kérdéseket végérvényesen meg tudnám válaszolni, viszont jelzem, hogy a Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont neve már adott volt akkor, mielőtt a PTE és a Csorba Győző Megyei–Városi Könyvtár bekapcsolódott volna a projektbe. Az intézmény névadói tehát nem mi – a könyvtárosok – voltunk. Az uniós pályázat írásakor a „tudásközpont” elnevezésének tartalma még definiálatlan volt, hiszen még 2007-ben, egy feljegyzésben röviden jeleztem a projektben résztvevő fenntartók számára, hogy a „tudásközpont” fogalmat mely szakmák foglalták le és milyen tartalommal, és nem kellene esetleg más elnevezésben gondolkodni, vagy ha maradunk ennél a fogalomnál, akkor viszont pontosítani kellene a tartalmát.

A tudásközpont fogalma, tartalma izgatta a nyelvészeket is, hiszen már az átadást követő napokban a PTE angol tanszékének oktatói és a vezető angol anyanyelvi lektorok levélben fordultak hozzám, és óva intettek attól, hogy az intézmény nevének – különösen a tudásközpontnak – az angolra fordítása ne legyen „nyelvidegen”. Rendkívül tanulságos és izgalmas volt e levelezésükben nyomon követni a pro és kontra érveket. Annak ellenére, hogy a Google több tízezer „Knowledge Center” kifejezést dobott ki, a nyelvészek óva intettek a „tudásközpont” szó szerinti fordítástól, és inkább azon az állásponton voltak, hogy a tudásközpont igazából az ő nyelvi tapasztalataik, és oktatási filozófiájuk szerint *centre for learning*.

E nyelvészeti vita nagymértékben inspirált abban, hogy a tudással, tudásközponttal, a könyvtáraknak az életen át tartó tanulásban betöltött szerepéről vallott felfogásom kifejtsem.

A pécsi Tudásközpont-pályázat írása során végül is többször vissza kellett térni a fogalom kifejtésére, és végül a pályázatot elbírálók által is befogadott „tudásköz-

pont-funkciók” az egyetemhez, az egyetemi kutatóközpontokhoz, kutatási innovációs programok befogadásához, valamint egyetemi oktatási tantermek és hallgatói szolgáltatói központ befogadáshoz kötődtek. Azonban világosan látom, hogy az előbb felsorolt – a pályázatban is szereplő – tudásközpont funkciók nem fedik azt a gondolatmenetet, amit az előbb kifejtettem. Hogy miért e diszkrepancia, ennek kifejtésére nem itt van alkalom, viszont jelzem, hogy óriási lehetőséget látok a jövőben arra, hogy az új intézményünk ne csak könyvtár, hanem könyvtár és tudásközpont legyen.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete jubileumi konferenciáján elhangzott előadásommal e vízió elméleti kereteit próbáltam felvázolni, amelynek tartalommal való megtöltése a jövő feladata, minden bizonnyal nemcsak a pécsi Tudásközpont, hanem valamennyiünk számára. Ennek szellemében írásomat Anatole France gondolatával fejezem be, amely a tudás és könyvtár kapcsolatát röviden és igen koncentráltan fejezi ki: „*A tudás a könyvtár párlata.*”

RFID: A jövő vonalkódja

Automatikus azonosítás a könyvtárban

Bevezetés

Napjaink korszerű informatikával támogatott intelligens könyvtári rendszereiben rohamosan terjed az RFID-technológiával működő automatikus egyedi azonosítás. Hogy csak néhány környező országból vett példát soroljunk: a Bécsi Városi Könyvtár, Münchner Stadtbibliothek, Stadtbibliothek Graz, Universitätsbibliothek Technische Universität Graz. A világon sok ezer könyvtár munkáját segíti RFID; évente több millió példánnyal nő az RFID-azonosított könyvtári példányok száma. Különösen elterjedten használt megoldás a könyvtárakban az RFID-technológiával támogatott önkiszolgáló kölcsönzés és visszaadás. Néhány hazai könyvtár is alkalmazza vagy alkalmazni készül ezt a technológiát: a pécsi Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont, Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár, Corvinus Egyetem – Entz Ferenc Könyvtár és Levéltár, Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar könyvtára, kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Városi Könyvtár, zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei Könyvtár és a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár.

Az RFID-technológia

A technológia lényege, hogy az adatok tárolása egy szilícium alapú, antennával rendelkező, hordozható csipen (transponder) történik, az adatok továbbítása pedig rádióhullámok segítségével valósul meg. Mindezek segítségével – a vonalkódhoz képest – nagyságrendekkel több adatot tudunk tárolni, illetve azok leolvasása fizikai kontaktus nélkül, nagyobb távolságból, tömegében is megoldható. Ezáltal jóval szélesebbkörű alkalmazási lehetőségeket nyújt.

Az RFID-vel támogatott intelligens könyvtári rendszer előnyei

- Pontos, naprakész automatikus nyilvántartás
 - ◆ könyvtári tagokról,
 - ◆ a könyvtár használatáról,
 - ◆ könyvtári állományról;
- A személyzet manuális munkavégzésének csökkentése;
- 24/7 nyitvatartási lehetőség;
- A polcon lévő könyvek ellenőrzésének egyszerűsítése;

- Elkeveredett könyvek keresésére fordított idő csökkentése;
- A könyvtárt használó olvasók kereséssel, kölcsönzéssel kapcsolatos átlagos várakozási idejének csökkentése;
- A polcon félresorolt (nem a megfelelő helyen lévő) könyvek számának csökkentése, ebből fakadó késedelmek, kielégítetlen kérések megszüntetése;
- A leltározásra fordított idő igen jelentős csökkentése;
- Lopás kísérletének detektálása.

Az RFID-rendszer bevezetésével, üzemeltetésével támogatott könyvtári tevékenység végzése során megvalósítandó célok és feladatok

- A könyvtári állomány (könyvek) egyedi azonosítása a könyvtári folyamatokban és a tárolás (raktár) helyén.
- Korszerű integrált könyvtári rendszerrel problémamentesen működjön együtt a kiépített RFID-rendszer.
- A könyvtári tag elektronikus olvasójeggyel kerüljön azonosításra (diákigazolvány, RFID-kártya).
- A hagyományos egyedi azonosító rendszer (vonalkód) és az RFID együttműködése a fokozatos áttérés lehetősége.
- A raktárkezelés (adatfeltöltés, adatkezelés, nyilvántartás) az RFID-technológia és az integrált könyvtári informatikai rendszer együttműködése által valósuljon meg.
- Leltározás, állományellenőrzés az RFID-azonosítás módszerével készüljön.
- Nyitvatartási időben a kölcsönzés választhatóan automatizáltan is megtörténhessen („önkiszolgáló” könyvtár).
- Nyitvatartási időben a kölcsönzött könyvek választhatóan automatikusan is (önkiszolgáló módon) visszavételezésre kerülhessenek (drop box).
- Az RFID-rendszer szűkségszerű, illetve járulékos szolgáltatást is támogasson (pl. lopásvédelem).

Az RFID-rendszer elvárt komplexitása (alapfunkciók sémája)

- Tagek kezelése, állománybavétel
 - ◆ Kölcsönzési állományba vétel
 - RFID-tag írása, előre kódolás (RFID-író/olvasóval, szükség szerint vonalkód olvasással/nyomtatással egy időben).
 - Tag-beragasztás.
 - Példánymegfeleltetés RFID-leolvasóval, adatbázisba rögzítés.
 - ◆ Elektronikus olvasójegy
 - RFID-olvasójegy egyedi dizájn szerinti előállítás, megfelelő funkciókkal (azonosítás, fizetés) a kiépítendő RFID-rendszerhez illeszkedő RFID-tag beépítésével.
 - RFID-olvasójegy megszemélyesítése a kártyaérvényesség és az olvasó személyes adatai feltüntetésével, a könyvtári nyilvántartás racionalizálása, a könyvtárhasználati folyamatok automatizálása érdekében.

- RFID-olvasójegy egyedi azonosító és a könyvtári nyilvántartásban az olvasó összerendelése.
- RFID-olvasójegy biztosította járulékos szolgáltatások integrálása az integrált könyvtári informatikai programhoz.
- **Kölcsönzés (kiadás/bevétel)**
 - Olvasó azonosítása (diákigazolvánnyal, RFID-kártyával).
 - Példányok azonosítása a beépített RFID-olvasó segítségével, könyvtárosi segítséggel.
 - Adatok áttöltése az integrált könyvtári rendszerbe, a kezelő beavatkozására.
 - Jogosultság, késedelem ellenőrzése, kijelzése, tranzakció leállítás/engedélyezés.
 - Kölcsönzési tranzakció lefolytatása, kölcsönzési díjkezelés (kp/olvasójegy), elismervény nyomtatás.
 - Lopásvédelem beállítása.
- **Önkiszolgáló kölcsönzés**
 - Olvasó azonosítása (diákigazolvánnyal, RFID-kártyával).
 - Példányok azonosítása – a beépített RFID-olvasó segítségével, az olvasó kezelésével.
 - Adatok áttöltése az integrált könyvtári rendszerbe.
 - Jogosultság, késedelem ellenőrzése, tranzakció leállítás/engedélyezés.
 - Kölcsönzési tranzakció lefolytatása, kölcsönzési díjkezelés (olvasójegy), elismervény nyomtatás.
 - Lopásvédelem beállítása.
- **Raktárkezelés**
 - ◆ **Keresés**
 - Lista összeállítása a könyvtári szoftverben.
 - Áttöltés a kézi olvasóba.
 - A kijelölt vagy a tetszőleges polcok szkennelése a kézi olvasóval.
 - Az olvasó bejelzi (fény- és hangjelzéssel), ha listából bármelyik elemet észleli, és kiveszi azt a keresési listából – áthelyezés a „kosárba”.
 - A keresés mindaddig folytatható, amíg akár egy elem is marad a kézi olvasó listáján.
 - ◆ **Leltározás**
 - A kézi olvasóval beolvassuk a polcazonosítót.
 - A vonatkozó polcon sorakozó könyvek rendre végigszkennelése.
 - Az adatok áttöltése a könyvtári rendszerbe.
 - Az integrált könyvtári szoftver különbségi listát képez (amit nem talált meg, pedig a rendszer ott tartja nyilván, amit megtalált, de nem kellett volna ott lennie).
 - Szükség szerint a polc rendezése és újbóli szkennelése és a ciklus újbóli lefuttatása.
 - ◆ **Csoportos átmozgatás, letét**
 - A kézi- vagy asztali RFID-olvasóval csoportosan beazonosítjuk az átmozgatni kívánt kiadványokat.
 - Átadva az információt az intelligens könyvtári rendszerbe, az átcsoportosítást egyszerre elvégezzük.

- **Lopásvédelem**

A lopásvédelmet a kiadványokat azonosító RFID-címke biztosítja. A kapun áthaladó kiadványokat a címke segítségével a kapu automatikusan azonosítja, akár tömegesen is. Az IKR adatbázis segítségével a rendszer azonnal eldönti, hogy az adott példány kikölcsönzött státusban van-e. Ha nem, a kapu fény és hangjelzéssel figyelmeztet.

Megjegyzendő, hogy egyetlen megoldás sem képes teljes biztonsággal a detektálásra, nem véd például a címkék erőszakos eltávolításával végrehajtott lopás ellen!

- **Könyvbedobás**

A könyvtár kezelő nélküli állandó szolgáltatást biztosít olvasóinak a könyvek visszavételére. A visszavételi ponton az olvasó az olvasójegyével azonosítja magát, majd egy nyíláson bedobja a visszahozott könyveket. Ezután egy, a visszaadást igazoló nyugtát nyomtat. A műveletet ipari kamera figyeli, képen is megőrizvén a visszahozott könyvek fizikai állapotát.

Az RFID-technológián alapuló nyomkövetés

Belépéskor a személy felismerése után a rendszer ellenőrzi jogosultságait. A látogató egyedi azonosító kártyával rendelkezik, ezzel lép be a dokumentumtárba, aktiválja a kereső szoftvert és kapja meg a kívánt anyagot. A dokumentumok, könyvek – részben vagy egészben – lemásolhatóak, de csak a személy és a dokumentum pontos azonosítása után. Fénymásoláshoz azonosítania kell magát, míg a másoló a ráhelyezett dokumentumot maga azonosítja RFID-olvasója segítségével. Eldönti a jogosultságot, egyben regisztrálja is a másolás tényét, és szükség szerint megterheli a másolás költségével az azonosított személy számláját. A kijáratnál újra azonosítása kerül a személy, illetve a dokumentum. Itt dől el az is, hogy maga a dokumentum kivihető-e egyáltalán a könyvtárból. Természetesen az adatbázisban automatikusan eltárolásra kerül, hogy melyik könyv vagy dokumentum ki álltal és mennyi időre került kikölcsönzésre vagy csupán áttekintésre, illetve nyilvántarthatók a másolatok is. Hasonló azonosítási rend van a kölcsönzött könyvek visszavételékor is. A dokumentumtár szükség szerint lehet teljesen automatikus, kiszolgáló személyzet nélkül, a nap 24 órájában működő rendszer is.

Zilahi Szilvia

Az RFID-rendszer bevezetése a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban

Az RFID automatikus kölcsönzési és vagyonyvédelmi rendszer bevezetése most zajlik könyvtárunkban. Finanszírozása a TIOP.1.2.3-08/1 konstrukció keretében, a *Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra fejlesztése – Zalai Tudástár létrehozása* című projekt költségvetéséből valósul meg. A projektben összesen 16 millió forint áll rendelkezésre erre a célra, de ez nem lesz elég, mert a működés

biztonsága miatt még újabb eszközöket, illetve egyedi azonosító címkéket (tag) kell beszereznünk. A tervek szerint 2011 januárjától kell működnie a szolgáltatásnak. Bevezetését több szempont is indokolja:

- jobb, egyszerűbb és gyorsabb leltári nyilvántartásra nyílik lehetőség;
- használata fokozza a könyvtári vagyonszámot;
- könnyebb és egyszerűbb az állomány-ellenőrzés;
- kiemelt állomány vagy speciális rendezési elv összeállításánál segítséget nyújthat;
- segítségével megkereshetők a hibásan elhelyezett, elkeveredett dokumentumok;
- egyszerűbbé és gyorsabbá teszi a kistérségi dokumentumellátási tevékenységet;
- a könyvtárhasználók maguk is elvégezhetik a kölcsönzési műveleteket.

A rendszer működése a megyei könyvtár minden dokumentumára kiterjed, hiszen csak így lehet mindazokat az előnyöket élvezni, amelyeket fentebb felsoroltunk. Miután a teljes könyvtári állomány egy épületben található, ez a gyakorlat megvalósítható, de természetesen csak folyamatosan – először a kölcsönözhető állomány (felnőtt, gyermek, helytörténet stb.) kerül be a rendszerbe, majd az összes többi is. A kistérségi ellátásba kerülő dokumentumok szintén e rendszer alkalmazásával hagyják el az épületet. A vagyonszámfunkciót a főbejáratnál elhelyezett érzékelőkapu látja el.

A funkciók és alkalmazott eszközöket, eljárásokat az alábbiak szerint részletezzük:

A könyvtárban TextLib típusú könyvtári integrált szoftver van rendszerbe állítva. Ennek a szoftvernek a segítségével történik a könyvek készletezése, illetve a kölcsönzési folyamat.

A könyvek és más dokumentumok egyedi RFID tagekkel (címkékkel) jelölve kerülnek a polcra. Ezek a tagek szolgálnak a dokumentumok egyedi azonosítására, az eddigi vonalkód alapú azonosító mellett.

A dokumentumok tagekkel történő nyilvántartásba vételére három darab, úgynevezett címkéző munkaállomáson kerül sor. A gyakorlati tapasztalatok alapján a kódoláshoz a két ember/állomás típusú felállítás optimális, ezt folyamatos beosztás alapján az intézmény munkatársai végzik. Megfelelő gyakorlattal másfél óra alatt átlagosan 200-250 dokumentum kódolása végezhető el. A címkéző munkaállomások, azok mobilitása miatt egy-egy gördülő asztalon kaptak helyet.

A kölcsönzési folyamat a könyvtár által korábban is ilyen célra használt kölcsönző munkaállomásain történik, ahol három terminál lesz RFID-olvasóval felszerelve.

Emellett a könyvtár területén egy, úgynevezett önkölcsönző pultot alakítottunk ki, amelyen keresztül a könyvtártagok kezelő (könyvtáros) igénybevétele nélkül tudnak kölcsönözni.

A leltározási, készletellenőrzési folyamatok támogatására két darab kézi RFID-olvasó berendezés szolgál. (A technológia lehetőséget ad a kézi olvasóval történő RFID-tag írására, így a berendezés alkalmas lehet a könyvek nyilvántartásba vételére is, de az RFID-technológia miatt ennek használata csak nagy odafigyelés mellett, vagy egyáltalán nem javasolt.)

A rendszer kiegészült egy mozgásérzékelős (lopásérzékelő) kapuval, amely RFID-olvasó berendezéssel van ellátva, így a kölcsönzés nélkül kivinni szándékozott könyvek azonosíthatóvá válnak, illetve a kivitel tényét hang- és fényjelzéssel jelzi (az egység LAN-on keresztül csatlakozik a TextLib integrált könyvtári rendszerhez).

Három RFID-olvasó antennaegység kerül a kölcsönző pultokba. Ezek az olvasóegységek a könyvtári PC-kre kapcsolódnak, azok plusz Ethernet portjain keresztül. Ezen felül van még három darab olvasóantenna-egység, amelyek gördülő asztalokra lettek felszerelve az asztallap alá, és a szintén a könyvtári PC-kre csatlakoznak azok plusz Ethernet portjain keresztül.

Telepítésre került egy olvasó egység bútorral, asztali kivitelű PC-vel, vonalkód-olvasóval és érintőképernyős monitorral együtt – ez az *önkölcsönző pult* –, továbbá a két kézi RFID-olvasó és a lopásgátló kapu.

Az integrált könyvtári rendszer (TextLib) adatkommunikációjának megvalósításához a munkaállomásokhoz tartozó PC-kre a szállító cég interfész szoftvert telepített. A lopásvédelmi kapu interfész szoftvere a kölcsönző pultban található egyik PC-re került. A TextLib-rendszer ezen a interfészen keresztül képes az adatok fogadására.

A kézi vonalkódolvasó egységre egyedi kezelői szoftver készült, illetve szintén felkerült rá az integrációhoz szükséges interfész szoftver. A kézi olvasók szinkronizációja vezeték nélküli hálózati kapcsolaton keresztül történik.

A projekt megvalósításához a kivitelező 270 000 db RFID taget szállított, amelyek a megjelölni szándékozott könyvekbe és más dokumentumokba kerülnek, azok felprogramozása után.

Részletes eszközlista

Convergence Systems Limited CS203 asztali RFID író/olvasó 6 db
ISO18000-6C, EPC UHF Class 1 Gen 2, Dense Reader Mode
Olvasási távolság: 0–5 m-ig beállítható
Fizikai mérete: 30×30×7,5 cm; 2 kg
Adatkapcsolat: IEEE 802.3 10/100Base-T
Tápellátás: 230 V 1 A

A middleware kezeli őket, olvassák az RFID-címkék azonosítóit, átadják a middleware-nek, amely továbbítja a címke azonosító adatait a TextLib felé.
Olvasáskor az antenna előtt – körülbelül 50 centiméteres távolságon belül lévő – összes azonosító adatait beolvassa, azaz többes leolvasásra képes.

1 db Önkölcsönző pult CSL asztali RFID író/olvasóval, bútorral, PC-vel, vonalkód-olvasóval, érintőképernyős monitorral.
Beépített olvasó: Convergence Systems Limited CS203
Vonalkód olvasó: Symbol LS-2208

2 db Convergence Systems Limited CS101 kézi RFID és vonalkód olvasó
CS 101 ISO18000-6C, EPC UHF Class 1 Gen 2, Dense Reader Mode
Olvasási távolság: állítható 0-tól 4 méterig beállítható
IEEE 802.11 b/g Wifi és USB csatlakozási lehetőség

Fizikai méretek: 197×122×223 mm, 1 kg

Védettség IP 65

A készüléket egy tölthető akkumulátor üzemelteti.

Üzemidő folyamatos működés esetén: másfél óra, készenléti állapot: húsz óra.

2700 00 db UPM SD ISO 18000-6c Class1 Gen2. 15×97 mm öntapadós, kódolatlan, Wet Inlay (műanyag címke).

Könyvek és egyéb papíralapú kölcsönözhető kiadványok RFID jelölő címkéje a könyvtár kölcsönzési állományának egyedi jelölésére szolgáló szabványos azonosító címke.

Az RFID címkék azonosítják a könyvtári állomány elemeit. A címkék az EPCGlobal Class-1 Gen2 (ISO18006/c) szabványnak megfelelőek. A címkék 96 bites egyedi azonosítószámot hordoznak. A 96 bites területen lehetőség van tárolni egy ország- és könyvtárazonosítót, egy könyvtáron belüli egyedi sorszámot minden azonosított dokumentumra.

1 db Lopásdetektáló kapu

1 db Motorola XR-480 RFID olvasó

4 db beépített Patch antenna 865–868 MHz-es frekvenciasávra.

Megjegyzés: Az RF kommunikáció fémmel vagy vizes alapú folyadékkal (emberi test) megzavarható, árnyékolható. Így a megfontolt, rossz szándékú lopási kísérlet detektálása az adott alkalmazásban 100 százalékosan nem garantálható!

* * *

Miután a rendszer még nem üzemel, működési tapasztalatokról nem tudunk beszámolni, de a 2011. év folyamán szívesen megteesszük.

Kiss Gábor

Szubjektív beszámoló az RFID-technológia miskolci bevezetéséről

Az RFID-technológia könyvtári alkalmazásáról egy Networkshop-konferencián hallottunk először, a Richter Gedeon Nyrt. műszaki könyvtárában történt bevezetésének ismertetése alkalmával. Tekintettel a magas költségekre (eszközök, címkék, szoftverillesztés), akkor még eszünkbe se jutott, hogy saját intézményünkben is alkalmazhatnánk ezt a technológiát, de gondolatainkban elraktározódott. Egy bécsi szakmai kirándulás élménye, amelynek része volt a gyönyörű, modern városi könyvtár megtekintése is, megerősített minket abban, hogy a könyvtári szolgáltatás fejlesztése már nem képzelhető el e technológia alkalmazása nélkül. A legfontosabb szempontot számunkra nem elsősorban a könyvtárosi munkaerő „felszabadulása”, hanem sokkal inkább az olvasó „választási szabadságának, önállóságának” tiszteletben tartása és támogatása, a sorban állás elkerülése, a gyorsabb kölcsönzési adminisztráció lehetősége jelenti.

E technológia iránti érdeklődésünket támasztotta alá az a lehetőség is, hogy az RFID alkalmazásával az állományrevízió folyamata gyorsabbá tehető, a rossz

helyre került könyvek egyszerűen azonosíthatóvá válnak és megtalálhatók. Ahhoz, hogy mindezeket a funkciókat ki lehessen használni, a teljes állományt azonosító címkével kell ellátni, ami rendkívül idő- és költségigényes. A tájékoztatókon elhangzottak is megerősítették véleményünket, hogy e technológia esetében a legmagasabb költséget a címkék jelentik, de bevezetésükkel a hagyományos vonalkódok beszerzése kiváltható.

Mikor vezetjük be?

Jelenleg a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárban a bevezetéshez szükséges előkészületek zajlanak. Az RFID-munkaállomások üzembe helyezése megtörtént, most a kijelölt állományrész példányainak RFID-címkékkel való ellátása, illetve ezek adatainak és a rendszerben tárolt adatoknak az összerendezése folyik. Terveink szerint 2011 első napjaiban egy rövid tesztüzemet követően nyílik lehetőségünk arra, hogy a célzott olvasóközönség számára mindennapi használatra átadjuk az új technológiát, az automatikus kölcsönzés lehetőségét.

Milyen szempontok készítették a bevezetését, milyen problémát kívántunk általa megoldani?

A TIOP-1.2.3/08/01 *Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra fejlesztése „Tudásdepó-Expressz”* pályázat nyújtott lehetőséget a könyvtárak számára az új technológia bevezetésének átgondolására, s úgy döntöttünk, hogy megteremtjük a lehetőséget annak, hogy a miskolci megyei könyvtár fejlesztése ebbe az irányba induljon el. Ennek érdekében csak a működéshez és a szolgáltatásokhoz szükséges legkevesebb munkaállomást vásároltuk meg, hiszen egy-egy gép beszerzése ma már nem olyan nagy költség.

A fentebb vázolt előnyök mellett nem utolsó sorban az új dolgok iránti nyitottság motiválta a könyvtárunkat abban, hogy komolyan foglalkozzon az RFID-technika előnyeinek felhasználásával a könyvtári munkafolyamatokban.

A pályázatunk sikeres volt, így 2010 nyarán beépítésre kerültek az RFID-eszközök, első lépésben 62 000 db címkét vásároltunk, és szeptember elején megkezdődött a könyvek felcímkézése. A munka megkezdését hosszas egyeztetés előzte meg annak eldöntésére, hogy melyik állományrészben vezessük be első körben a rendszert.

A döntésben a következő szempontok játszottak elsődleges szerepet: a kiválasztott állományrész jól elkülöníthető legyen, ne legyen túl nagy méretű, az ellenőrző címkék viszonylag rövid idő alatt bekerülhessenek a könyvekbe, és ott az önkiszolgáló kölcsönzés elkezdődhessen.

Az RFID-et használó gyűjtemény rövid jellemzése

Mindezeket figyelembe véve az a döntés született, hogy erre a legalkalmasabb a gyermekkönyvtár. Ez a megyei könyvtárban területileg is elhatárolt a többi szolgálta-

tó tértől, állománya a projekt zárásáig ellátható RFID-címkékkel. A gyermekkönyvtár használóinak jelentős része (gyerekek és fiatal szülők) már belenőtt a számítógépes technika világába, így számukra nemcsak gondot nem okoz, de az eddigi bemutatásokon tapasztaltak alapján kifejezetten élvezik, hogy maguk kölcsönözhetnek. A különféle foglalkozásokra gyermekeikkel érkező szülők is többnyire fiatalok, akik számára szintén nem okoz problémát az önkiszolgáló munkaállomás használata, ugyanakkor megkíméli őket a sorban állástól. Ennek megfelelően az önkiszolgáló munkaállomást is itt helyeztük el. A gyermekkönyvtár állományát a címkézést megelőzően átvizsgáltuk, a fölösleges állományrészeket, dokumentumokat kivontuk, így a pályázati forrásból korrekten feldolgozható állomány nagyság (negyvenezer dokumentum, amelyből tízezer kézikönyvtári, harmincezer pedig kölcsönözhető dokumentum) állt rendelkezésre a munka megkezdésekor. Könyvtárunkban a 14 év alatti beiratkozottak száma 2911 fő, a látogatók száma 36 577. A 14 éven aluliak kölcsönzéseinek száma 6827, s e korosztály 2009-ben 25 109 dokumentumot kölcsönzött.

Terveink között szerepel, hogy az RFID-technológia lehetőségeit kihasználva, a gyermekkönyvtári állomány revízióját már ennek segítségével végezzük el a közeljövőben.

Funkciós és alkalmazott technológiai eszközök

a) Könyvek és egyéb papíralapú dokumentumok RFID-jelölő címkéje

Az RFID-címkék az EPCGlobal Class-1 Gen2 (ISO 18006/c) szabványnak megfelelően azonosítják a könyvtári állomány példányait. A címkék 96 bites egyedi azonosító számot hordoznak, amelyek lehetőséget nyújtanak az ország és a könyvtár, valamint a könyvtár egyedi példányainak azonosítására.

b) Könyvtárosi címkéző, illetve kölcsönző munkahely

A munkahelyek a Corvina integrált könyvtári rendszer adatbázisának rekordjaihoz illesztik az RFID-azonosítót, felkészítve a dokumentumokat az önkiszolgáló kölcsönzésre és állományvédelemre.

Elemi:

- Bútorba rögzíthető RFID-címkeolvasó,
- PC-s munkaállomás monitorral, klaviatúrával, egerrel, vonalkódolvasóval, legalább Windows XP operációs rendszerrel,
- Corvina-szoftver RFID-funkcióval bővítve.

Működése:

- Címkézés: A könyvtáros a könyv gerince mentén beragasztja a kódolt címkét. A példányt a munkaasztalon jelölt RFID-olvasási helyre teszi, és a Corvina által biztosított felületen elvégzi a könyv hagyományos azonosítását (pl. vonalkódolvasóval), majd hozzárendeli a leolvasott RFID-azonosítót.
- Kölcsönzés: Az olvasó által kölcsönzésre kért könyveket a könyvtáros a munkaasztalon jelölt RFID-olvasási helyre teszi, azonosítja az olvasót, a Corvinában lefolytatja a kölcsönzés engedélyezését, majd a tranzakciót. Az olvasó által visszahozott könyvet vagy könyveket a könyvtáros a munkaasztalon jelölt RFID olvasási helyre

teszi, és a Corvinában engedélyezi a visszavételi tranzakciót.

c) **Önkölcsönző pult**

Munkahely a könyvek könyvtárosi segítség nélkül való kölcsönzéséhez.

Elemei:

- Bútor (egyedi),
- Bútorba beépített RFID címkeolvasó: méret: 20 cm széles, 42 cm magas, 46 cm mély,
- Vonalkódolvasó-berendezés,
- PC-s munkaállomás LCD-monitorral, klaviatúrával, legalább Windows XP operációs rendszerrel,
- Corvina rendszer RFID-funkcióval bővítve.

Működése:

Az olvasó az általa kikölcsönözni szándékozott könyvet vagy könyveket az RFID-leolvasóba helyezi, majd – a monitoron megjelenő utasításnak megfelelően – vonalkódos olvasójegyével azonosítja magát, végül elvégzi a kölcsönzés funkciót is. Az RFID-címkeolvasó elküldi a Corvina felé az olvasó és a könyv(ek) azonosítóját, amely elvégzi a kölcsönzési tranzakciót.

d) **Kézi olvasó**

Eszköz könyvek keresésére, leltározásra.

Elemei:

- RFID kézi címkeolvasó,
- PC-s munkaállomás klaviatúrával, legalább Windows XP operációs rendszerrel,
- Corvina RFID-funkcióval bővítve.

Működése:

A kézi olvasó az állományrevízió munkafolyamatainak (leltározás) és a könyvek keresésének megkönnyítésére szolgál.

A fentiek esetén is az integrált könyvtári rendszer valósítja meg a háttérben meghúzódó intelligenciát.

Funkcióinak rövid összefoglalása:

- Keresés: A könyvtáros a Corvina által biztosított felületen összeállít egy keresési listát, amelyet a kézi olvasó keresési funkciójával letölt. A sikeres letöltés után – melyet egy újabb web service hívással nyugtáz – a kiválasztott helyen végighaladva a kézi olvasó megmutatja a listán szereplő, keresett példányok helyét.
- Leltározás: A könyvtáros a kézi olvasón kiválasztja a leltározás funkciót. Ezután beolvassa az eszközzel a könyvek RFID azonosítóit, majd a lista feltöltését kezdeményezi. A könyvtári service-en keresztül a leltárlista feltöltődik a további munkafolyamatokat elvégző Corvinába.

e) **Lopásvédelmi kapu**

Az esetleges lopási kísérletek detektálásra szolgáló kapu, amelyen a látogatók a könyvtárból való kilépéskor egyenként áthaladnak.

Elemi:

- Bútorba (kapu) telepített RFID-címkeolvasó,
- Fény- és hangjelző,
- Corvina RFID-funkcióval bővítve.

Működése:

A látogatók a kijáratban elhelyezett „kapun” tudják elhagyni az épületet. A beépített RFID-címkeolvasók érzékelik a látóterükbe került címkéket (könyveket). Az RFID-olvasó a címkekódot elküldi a Corvina rendszer felé, amely ellenőrzi a könyv státusát. Nem szabályszerűen kikölsönzött könyv észlelése esetén a kapu felé riasztást küld, ami hang- és fényjelzést vált ki. A vészjelzés tíz másodperc után automatikusan kikapcsol.

Az RFID-technológia bevezetéséhez megvásároltunk egy önkiszolgáló munkaállomást, három asztali leolvasó eszközt a kölcsönző pultba, valamint egy kézi leolvasót. Utóbbi mobil eszköz segíti a leltározást, valamint a kallódó könyvek megkeresését. A teljes eszközpark része még a biztonsági kapu, amely az állományvédelmet szolgálja. A Corvina integrált rendszerhez történő szoftverillesztés megvalósítása a két szállító, az ODIN Kft. és az e-Corvina Kft. együttműködésének eredménye.

Költségek (összes, címke, opac, illesztés)

A beruházás költségigénye bruttó 7 092 125 forint volt. Ebből a címkék beszerzésére bruttó 2 286 250 forint, az eszközök megvásárlására bruttó 4 271 851 forint, míg a szoftverillesztés megvalósítására 534 025 forintra volt szükség.

Forrás, finanszírozás

A beruházást a TIOP-1.2.3-08/1-2008-0015 pályázatból finanszíroztuk, de a kiterjesztéshez újabb forrásokra lesz szükségünk. Ez elsősorban további címkék vásárlását jelenti az újabb állományrészek bevonása érdekében. Ezek mennyisége tervezhető, az ütemezés a rendelkezésre álló pénzügyi keret figyelembevételével történhet.

A bevezetés megszervezése

A címkézés belső munkaerő-átcsoportosítással történt, egy időben több leolvasó készülék alkalmazásával. Annak érdekében, hogy ezt az állományt határidőre felkészíthessük az önkiszolgáló kölcsönzésre, kölcsön kaptunk az ODIN Kft.-től egy mobil leolvasó eszközt is, amelyet egy laphoz csatlakoztatva és a polcok között elhelyezve hatékonyabbá válhatott a címkézés.

Az olvasók még csak bemutatókon próbálhatták ki, tehát komolyabb tapasztalatokról még nem tudunk beszámolni. Az biztos, hogy nagy érdeklődés, várakozás előzi meg mind az olvasók, mind a dolgozók részéről. Bízunk abban, hogy hamar megszeretik, hiszen gyorsabbá válik a kölcsönzés folyamata, elkerülhetőek az

esetleges sorban állások, akár az egyébként „kényelmetlen kölcsönzési szituáció” is kiküszöbölhető lesz.

Bízunk abban is, hogy munkatársaink csak az előnyeit fogják élvezni, elsősorban a revízió kapcsán, hiszen a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár félmillió dokumentumot meghaladó állományának ellenőrzése manuálisan csak nagyon nehézkesen, a kapcsolódó munkafolyamatok miatt igen időigényesen teljesíthető.

Biztosak vagyunk abban, hogy a vélelmezett hátrányból (ami munkaerő megta- karítást jelenthet ezen a területen) előnyt tudunk kovácsolni, és a szolgáltatások továbbfejlesztésében hasznosulhatnak a felszabaduló energiák.

Venyigéné Makrányi Margit

RFID a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárában

A Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárában 2010 első felében indult az RFID-technológia alkalmazásának első, általunk kísérletinek tekintett szakasza. Megvalósítását az Új Magyarország Fejlesztési Terv Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program keretében, 2008-ban meghirdetett pályázaton elnyert támogatásból finanszíroztuk.

A könyvtár több mint másfél milliós dokumentumállományából mintegy 350 000 példány a 2004-ben átadott új épület négy szintjén elhelyezkedő szabadpolcos olvasói terekben és különgyűjteményekben használható. Regisztrált olvasóink száma évek óta 23 ezer fölött van, a kölcsönzések száma az egyre nagyobb mértékű elektronikus tartalomszolgáltatás mellett is növekszik: a 2009-es esztendőben meghaladta a 360 ezret. A könyvtári állományvédelmet a dokumentumokba ragasztott, a kölcsönzések hatástalanítható, majd újra magnetizálható mágnescsíkokkal és az ezekhez szükséges biztonsági kapukkal biztosítjuk. Az RFID-technológia bevezetését most nem elsősorban állományvédelmi, sokkal inkább a nagy – leginkább a szabadpolcos – terekben való dokumentumrendezési, illetve keresési megfontolások, másodsorban az önkiszolgáló kölcsönzés lehetőségének kipróbálása, olvasóinkal való megismertetése indokolták.

A megvalósítás helyszínéül az Egyetemi Könyvtár egyik különgyűjteményét, a Zenei Gyűjteményt választottuk. Ez a gyűjtemény nem a nagy szabadpolcos olvasói térben, hanem külön helyiségben, a kölcsönzőtől viszonylag nagyobb távolságban helyezkedik el, olvasóközönsége elsősorban az itt elhelyezett dokumentumokat használja. A gyűjtemény állományának – mintegy 18 ezer dokumentum – döntő többsége kotta, kisebb része zenei szakirodalom. A technológia itteni bevezetése nem utolsó sorban kísérlet arra, hogy a zömében papírkötésű, alacsony oldalszámú kottafüzetek sorrendben tartása, illetve megtalálása egyszerűsödik-e az RFID címkék használatával.

A gyűjteményben található dokumentumokat UHF-címkékkel szereltük fel a biztonságosabb olvashatóság érdekében. Az RFID telepített és mobil eszközei vezeték nélküli hálózat segítségével tudnak kommunikálni a Corvina-szerverrel, a példány-, illetve olvasói adatok egyeztetése az integrált könyvtári rendszerben tör-

ténik. A címkeazonosítót hozzárendeltük az egyes példányoknak a Corvina integrált könyvtári rendszerben tárolt adataihoz. Maga a címke nem is tárol több adatot. Az egyes példányok azonosítása tehát az RFID-azonosító és a vonalkód egymáshoz rendelésével valósul meg. (Mindkettőre abban az átmeneti időszakban van szükség, amíg a teljes állománynak az RFID-rendszerbe való bevonása lezajlik.) A leltározás a kézi olvasóval történik: egy meghatározott állomány azonosítóinak beolvasása után ezek összehasonlításra kerülnek az ugyanezen állományról az IKR-ben tárolt adatokkal, és eredményként megkapjuk az eltérések listáját. Ezek azok a példányok, amelyek például „nem legális” módon (kölcsönzés miatt) nincsenek a helyükön. A rendszer keresésre is alkalmas: ilyen esetben az adatbázisból emeljük ki a keresett példányok szükséges adatait, és ezeket vetjük össze például az egy-egy polcon található példányokkal.

A gyűjteményben egy önkiszolgáló kölcsönző állomást helyeztünk el, itt az olvasó az ismert módon: a könyvek lehelyezésével, olvasói vonalkód beolvasásával, illetve egy általa könnyen érthető és kezelhető felület segítségével (szintén új fejlesztés) tudja végrehajtani a kölcsönzési műveletet. Ugyanezen eszközök és felület teszik lehetővé az állományellenőrzési funkciókat is.

A megvalósítás 2010 tavaszán zajlott. Az előzetes egyeztetések, a tervezés és a szükséges Corvina-fejlesztések elkészülte után az első, közel 10 000 címke beraasztása és beolvasása néhány munkanap alatt megtörtént – utóbbit a Feldolgozó Osztály két-két beosztott munkatársa végezte a helyszínen, teljes nyitvatartási időben (12 óra). A tesztelési időszak nem sokkal a címkeragasztás megkezdése után elkezdődhetett, így az első nagyobb állomány elkészülte után az olvasók is elkezdheték használni ezt a szolgáltatást. A Zenei Gyűjtemény állományának RFID-címkékkel való felszerelését folytattuk a nyáron, immár saját erőből, s az elkövetkező hónapokban válik a teljes gyűjtemény ilyen szempontból egységessé. Terveink szerint és az erre fordítható források függvényében ezután az ezzel szomszédos helyiségben található Keleti Gyűjtemény állományával szeretnénk folytatni a megkezdett munkát.

Olvasóink örömmel fogadták ezt a lehetőséget, s a tapasztalatok szerint egyre többen élnek is vele, elsősorban azok, akik adott alkalommal csak ebből a gyűjteményből kívánnak kölcsönözni. A szolgáltatás annak ellenére népszerű, hogy voltaképpen mégsem nevezhető teljesen automatikusnak, mivel a technológia telepítése során nem sikerült megoldani az RFID-technológia és a meglévő állományvédelmi rendszer kompatibilitását, s a dokumentumokban található mágnescsik hatástalanítását mégiscsak a gyűjteményt felügyelő könyvtárosnak kell kézzel elvégeznie. Ez a tapasztalat egyben azt is jelenti számunkra, hogy amíg ez a probléma nem megoldható, illetve az RFID-technológia állományvédelmi funkcióit nem érezzük a jelenleg alkalmazottnál megbízhatóbbnak, addig párhuzamosan kétféle technikát kell alkalmaznunk.

Keveházi Katalin

Az RFID bevezetésének tapasztalatai a kiskunfélegyházi könyvtárban

2008-ban Kiskunfélegyháza Város Önkormányzata (konzorciumi partnerekkel: Bugac, Pálmonostora, Tiszaalpár önkormányzatával közösen) pályázatot nyújtott be a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) *Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra-fejlesztése – „Tudástárfejlesztés Kiskunfélegyházán és térségében”* címmel benyújtott, TIOP 1.2.3-08-0053 jelű pályázatot az Otatási és Kulturális Minisztérium Támogatáskezelő Igazgatósága 46 236 676 forint összegben támogatta. E forrás a város és a térség három könyvtára számára további informatikai és technikai fejlesztéseket tett lehetővé. A Petőfi Sándor Városi Könyvtárat érintő összeg: 24 460 740 forint.

Kiskunfélegyházán 2010. május 19-én megtörtént a városi könyvtárak körében az országban elsőként az RFID-t (olvasóazonosító és állományvédelmi rendszer) használó textlibes könyvtári rendszer átadása. Kiépítésének gondolata azért merült fel a pályázatban, mert 2008-ra könyvtárunk az állami címzett támogatásnak és a város anyagi hozzájárulásának köszönhetően a XXI. századi igényeknek megfelelő, korszerű könyvtárépületben áll a használók rendelkezésére a város központjában. A bővítés eredményeképpen 2000 négyzetméteren vehetők igénybe a könyvtár szolgáltatásai. Ennek köszönhetően a korábbinál sokkal több dokumentumot tudunk elhelyezni a nagyobb alapterületen. Nemcsak megújult és kibővült az épület, hanem korszerű infrastruktúra is rendelkezésünkre áll.

Németországban és Dániában már egyre általánosabbá válik az RFID használata, ezért döntöttünk úgy, hogy könyvtárunk e pályázatból megvalósítja az új könyvazonosító rendszer telepítését. Előny volt számunkra, hogy a könyvtári állomány vonalkóddal történő ellátása ebben az évben szinte teljesen befejeződött.

A kollégák tapasztalatszerzés céljából megtekintették a Richter Gedeon Nyrt. Műszaki Könyvtárában 2006 óta használt rendszert. Az itt szerzett ismeretek adták az alapot a pályázatban elnyert új technológia kiépítéséhez, a korszerű szolgáltatások bevezetéséhez.

A rádiófrekvenciás rendszert elsősorban a könyvek azonosítására és a dokumentumok védelmére vezettük be Kiskunfélegyházán.

A rendszer megtervezésében, szakszerű kiépítésében a Richter Gedeon Nyrt. Műszaki Könyvtárában már jól vizsgázott IQSYS és az ODIN Budapest Kft., valamint a TextLib integrált könyvtári rendszer fejlesztője, az InfoKer Szövetkezet volt segítségünkre.

A rendszer főbb elemei:

1. az állományvédelmi kapu és a hozzá tartozó kamerarendszer;
2. a saját tervezésű, 24 órás könyvbedobó állomás;
3. az RFID-olvasóval ellátott kölcsönző munkaállomások és a mobil RFID-címkéző (olvasásra és keresésre alkalmas) kézi olvasók;
4. az önkiszolgáló kölcsönzőpult.

Első lépésként alapos leválogatást végeztünk állományunkban. Az elhasznált és a duplum példányokat kivontuk, ezután 2010 júniusában közcélú dolgozók-

kal megkezdttük a tagek könyvekbe helyezését. Elsőként az olvasótermi, majd a kölcsönzői állományt, ezt követően a zenei részleg, majd a gyermekkönyvtár gyűjteményét láttuk el tagekkel. Jelenleg a raktári állomány dokumentumaiban helyezük el a címkéket. Két fő közcélú dolgozó végzi a munkafolyamatot napi nyolc órában. Év végére a 100 ezres állomány kb. 80 százalékába kerülnek bele az azonosítók.

2010. szeptember 2-án megkezdttük a rendszer bevezetését és használatát, amely a jó és szakszerű kiépítésnek köszönhetően nem okozott különösebb problémát vagy fennakadást.

Mindennapi munkánk során nagy előnye, hogy felgyorsítja a kölcsönzési és a visszavételezési folyamatot. A könyvtárosoktól pontos munkavégzést követel, hiszen az állományvédelmi kapu jelez, ha nem jól kölcsönzi ki a könyvtáros a dokumentumot. Jellemzője még az egyszerű használat és a konvertálhatóság (TextLib), ugyancsak fontos szerepe van az állományvédelemben. Hátrányaként említhető, hogy nagyon érzékeny a rendszer, sokszor már távolabbról is beolvassa a tageket. Lényeges, hogy az olvasó a pult mely részére helyezi a dokumentumot, ezért odafigyelést igényel, hogy a megfelelő olvasó nevére kerüljön az adott dokumentum. Könyvtárunk látogatói is örömmel fogadták az új rendszert, azt, hogy felgyorsult a kölcsönzés, sőt többen érdeklődtek a működési elve iránt is.

A rendszert kiegészíti a bejáratnál kialakított könyvbedobó állomás, amely a dokumentumok visszavételét, és a beépített RFID-olvasó, amely a jelzést szolgálja. A könyv-visszavételező állomáshoz egy videokamera is tartozik, amely a könyvtár külső falán található. Az elektronikus könyvbedobó rendszer lehetővé teszi, hogy a használók a nyitvatartási időn kívül elhelyezhessék visszaadni kívánt dokumentumaikat a könyvtáráépületen található rendszerben (24 órás nyitva tartás). Olvasóink – a tájékoztatásnak köszönhetően – egyre gyakrabban élnek e lehetőséggel, még nyitvatartási időben is.

2010. augusztus 1-jétől november 25-éig, cikkünk megírásáig összesen 715 db kölcsönzött dokumentum került így vissza könyvtárunkba.

A rendszer bővíthetőségének lehetősége miatt tervezzük kültéri 24 órás katalógusterminál kialakítását, valamint a vonalkódos olvasójegyek korszerű RFID-val ellátott plasztikkártyára való kicserélését is.

Kállainé Vereb Mária–Farkas Dénes

Az RFID-technológia bevezetésének előkészületei a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar Könyvtárában

A mai Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar Könyvtárának az elődje 1959-ben jött létre Jászberényben. Már a múlt században is az elsők között volt a technológiai fejlesztések terén a főiskolai könyvtárak között. 1990-ben vonalkódon alapuló kölcsönzési rendszer került bevezetésre, az akkori technikai követelményeknek megfelelő KTRKS szoftverrel. 2000-ben új könyvtári szoftvert

vásárolt a könyvtár, a TINLIB IKR-t. Pályázati segítséggel 2004-ben a teljes adatbázis konvertálásra került a HunTéka IKR-be.

Napjainkban az európai uniós pályázatok lehetőséget nyújtanak a könyvtárak infrastrukturális fejlesztésére. *JászPortál – Könyvtári „Tudásdepó-Expressz” a Jászságban* című, TIOP-1.2.3/08/1-2008-0035 jelű pályázaton a jászsági könyvtárak konzorciuma 70 000 000 forint összegű támogatást nyert. A SZIE ABK Könyvtára konzorciumi tagként ezzel a pályázattal több, mint tízmillió forinthez jutott, amit számítástechnikai eszközök cseréjére, új szoftverek beszerzésére és az RFID-technológia könyvtári alkalmazására fordított. A projekt megvalósítási időszakának kezdete 2009. szeptember 30., a projekt zárása: 2010. december 31. volt.

RFID szoftver- és hardverelemek a SZIE ABK Könyvtárában

A két cég összehangolt szoftverfejlesztéseként jött létre az új RFID-modul, amely egyben az első közös munkájuk is volt.

Szoftverelemek

MONGUZ KFT. OLDALÁRÓL:

- HunTéka IKR kiegészítések, az RFID modul önkiszolgáló kölcsönzéssel.
- RFID működtető és illesztő szoftver.

ODÍN BUDAPEST KFT. OLDALÁRÓL:

- Asztali címkeolvasó és olvasójegy olvasó szoftver.
- Lopásvédelmi ellenőrző pont szoftver.
- Kézi olvasó szoftver.

Hardverelemek

ODÍN BUDAPEST KFT. OLDALÁRÓL:

- RFID UHF címkék.
- Asztali RFID-író/olvasó.
- Lopásvédelmi kapu.
- RFID kézi olvasó.

A technológia alkalmazása a könyvtárunkban

Az RFID a rádiófrekvencia és a mikrocsip-technológia kombinációja, az adatok tárolása a könyvbe ragasztott tagen történik, az adatok továbbítása pedig a rádióhullámok segítségével valósul meg. A kezdetben logisztikai feladatok ellátását megkönnyítő technológia tökéletesen alkalmazható a könyvtárakban is, elsősorban a kölcsönzési, leltározási folyamatoknál. Könyvtárunkban sor került a meglévő HunTéka IKR RFID modullal való bővítésére, a vonalkódos azonosítás mellett az RFID címkék (tagok) használatára.

A *címkék* feladata az egyedi azonosítás, a tag memóriaterületére felprogramozott 96 bites azonosítók alapján. A dokumentumokba előre programozott (passzív, írható/olvasható) címkéket ragasztunk, tartalmuk: országazonosító, könyvtár-azonosító és egy egyedi sorszám példányonként. Az átállás folyamatos, a tag és a vo-

nalkód azonosítása a kb. 90 000 dokumentumra vetítve sok időt vesz igénybe. A tagek bevezetésével párhuzamosan megtartjuk a vonalkódos azonosítást is. A saját gyártású vonalkódjaink „értelmes vonalkódok”, információkat nyújtanak a példány lelőhelyéről, a dokumentum típusáról, a raktári rendben elfoglalt helyéről és a leltári számról. A tagre is nyomtathatnánk a meglévő vonalkódos azonosítót, de sajnos, a pályázati forrás a tag-nyomtató beszerzését már nem tette lehetővé.

Az *asztali író/olvasó* címkézési és kölcsönzési feladatokat lát el. Két munkaállomáson került beépítésre, a könyvtárosi címkéző, illetve kölcsönző munkahelyen és az önkölcsönző pultban. Olvasáskor az antenna előtt körülbelül 50 centiméteres távolságon belül lévő összes azonosító adatait olvassa ki, azaz többes leolvasásra képes. Az antenna a vett jeleket digitálisan továbbítja a feldolgozó számítógépes rendszer felé.

Az *RFID kapu* lopásvédelmi feladatait a kapuvezérlő szoftvere látja el. A könyvtári rendszerrel web service-en keresztül tartja a kapcsolatot, könyv detektálásakor annak azonosítóját a szolgáltatáson keresztül a könyvtári IKR-be küldi, és az attól kapott visszajelzéstől függően riasztást kezd, ha a könyv nincs kikölcsönözve.

Az érintőképernyős *RFID kézi olvasón* Windows CE operációs rendszer fut és egy speciális könyvtári alkalmazás.

Ez az alkalmazás a felhasználóval grafikus felületen keresztül, a könyvtári információs rendszerrel web service-en keresztül tartja a kapcsolatot. A web service-ek eléréséhez WLAN vagy USB kapcsolatot használ. Könyvtárunkban a TIOP-pályázat lehetővé tette, hogy a könyvtár teljes területén megoldott legyen a hálózat megfelelő vezeték nélküli lefedettsége a Wifi routerekkel.

Lehetséges munkafolyamatok

- *Címkézés:* nem kell az asztali olvasóhoz szállítani a könyveket, a mobil kézi olvasó bármely könyvtári helyiségben, bármely polcon lévő könyv tag-vonalkód összerendelések használható.
- *Keresés:* kallódó könyvek keresése az IKR-ből feltöltött lista alapján a könyvespolcok pásztázásával
- *Leltár:* a leltározni kívánt részleg könyveinek szkennelése a polcon az RFID kézi olvasóval történik. Leltár művelet során RFID-azonosítók feltöltése az adatbázisba web service interfészen keresztül történik

A HunTéka IKR-be beépülő RFID modul

A HunTéka a többi IKR-hez hasonlóan modulokból épül fel: Katalógus, Kölcsönző, Periodika, Gyarapodási, OPAC, plusz Adminisztrációs modul.

Az új beépülő modul az RFID. Négy plusz menü került beépítésre az IKR-be:

- *Eszköz kezelése eszköz hozzárendelés:* a kézi RFID-olvasó kapcsolatának felépítése az IKR-rel.
- *Példány összerendelés:* címkézés, a tag és a vonalkód összerendelése példányonként.
- *Példány összerendelés ellenőrzése*
- *Feltöltött lista böngészése:* leltárlista kezelése, amit a kézi RFID-olvasóból töltünk fel az IKR-be.

Ezen kívül a Kölcsönző menüben a Kölcsönzőpultban is történt fejlesztés, könyvtáros egy plusz funkció segítségével az olvasóknak kikölcsönözheti a kölcsönzői munkaasztalba beépített RFID-olvasó segítségével a taggel azonosított könyvet. Az asztali olvasó használatával a dokumentumok visszavétele is megoldott.

Önkölcsönző állomás

Az önkölcsönző állomás praktikus kialakítású. Az érintőképernyő könnyen kezelhető, nem kell a billentyűzetet, az egeret használni. Csak a vonalkódolvasó szükséges az olvasójegyen található vonalkódos azonosításhoz.

Az olvasó egyszerű, felhasználóbarát programmal találkozik az önkölcsönző állomáson. Lehetősége nyílik önállóan a könyvek kikölcsönzésére és visszavételére. Az olvasó azonosítása vonalkódos olvasójeggyel történik, a PIN-kód begépelése után engedélyezi a rendszer a belépést. Betöltődnek az olvasó adatai. Két funkció közül lehet választani: KÖLCSÖNZÉS, VISSZAVÉTEL. A funkció kiválasztása után a példányok azonosítása a beépített RFID-olvasó segítségével történik. Egyszerre több példányt is helyezhetünk a leolvasóra. Csak abban az esetben szükséges a kölcsönző könyvtáros megkeresése, ha az önkölcsönző pultban visszaadni kívánt dokumentumok valamelyike lejárt határidejű, és emiatt késedelmi díjat kell fizetnie.

Mit nyertünk vele? Az új technológia előnyei

- **Lerövidül a kölcsönzésre, leltárra, keresésre fordított idő.**
Például állományellenőrzésnél nem kell kézbe venni a dokumentumokat. A tárolt adatok kiolvasása anélkül valósul meg, hogy a címkeolvasó optikailag látná az azonosítót. A kallódó könyvek a polcok RFID kézi olvasóval történő pásztázásával könnyen megtalálhatóak.
- **Hibalehetőségek kiküszöbölése.**
Az emberi tévedés esélye csökken a munkafolyamatoknál
- **Több tétel, könyv egyidejű kezelése.**
Többes beolvasásra képes a rendszer, egyszerre több tag-azonosítót tud kezelni, ez előny a vonalkódos azonosítással szemben.
- **Önkiszolgáló kölcsönzés.**
Felgyorsítja a kölcsönzési folyamatot, a felszabaduló időt a könyvtáros tájékoztatásra, irodalomkutatásra használhatja. A technikai rutinfolyamatok csökkentése a szellemi munka javára.
- **Lopás elleni védelem.**
Az eddig megoldatlan állományvédelem megvalósult az RFID-kapu felállításával.

Fejlesztendő területek

Az RFID-ra épülő *kölcsönzés bevezetése* folyamatosan zajlik. Mivel a kölcsönözhető könyvek felcímkézése folyamatos, még nincs használatban a könyvtárosi

kölcsönzői pultba beépített RFID-olvasóval történő kölcsönzés és az önkölcsönző állomás sem. A kölcsönző térben folyamatos az állomány szelekciója, a kölcsönzési forgalomban nem használt könyvek a raktárba kerülnek, mert csak 30 800 db taget tudunk vásárolni a pályázati összegből, ez a mennyiség csupán az állomány kb. egyharmadának a felcímkezésére elegendő. Állományvédelmi szempontok miatt elsőként az olvasótermi egypéldányos, nagy értékű kézikönyvállomány felcímkézése volt a feladatunk, amit sikeresen befejeztünk.

További címkék beszerzését csak az intézmény saját költségvetéséből lehet megoldani. A tagek beragasztását a dokumentumokba és a vonalkóddal való összerendelésüket a könyvtáros kollégák végzik munkaidőn túl.

A *leltár* tökéletes használatához valamennyi dokumentum felcímkezésén túl még szükség lenne a könyvtári polcok azonosítóval való ellátására, amely azonosító tag vagy vonalkód is lehetne. Minden dokumentum kapna a már meglévő példányazonosító tag mellé egy polcazonosítót is az IKR-ben való összerendeléskor. Ezzel szakaszosan leltározhatóak lennének a dokumentumok, a kézi RFID-olvasó csak azokat a dokumentumokat töltené fel a leltárlistába a polcok szkennelésekor, amelyek a kiválasztott leltározandó polcon találhatóak, a szomszédos polcokon lévő dokumentumok véletlen beolvasása kizárható lenne.

24 órás könyvtár, dokumentum-visszavétel (book drop, drop boks)

A könyvtár zárvatartási ideje alatt is visszahozhatják az olvasók a kikölcsönzött könyveket, egy bankautomatához hasonló készülékbe bedobják a dokumentumokat, a tranzakció végén a rendszer nyugtát nyomtat a visszahozott könyvekről az olvasónak. Ezt a funkciót nem vezettük be a könyvtárunkban. Mérlegelni kellett, hogy a pályázati pénzből mik azok a tevékenységek, amik megvalósíthatóak és szükségesek a könyvtár számára. Sokkal fontosabbnak tartottuk a lopásvédelmi kaput, mert eddig nem volt megoldott az állományvédelem.

Hasznosulás az szakemberképzésben

Intézményünkben hosszú évekre visszanyúló hagyománya van a könyvtáros, informatikus könyvtáros képzésnek. Az RFID bevezetésével egyik kiemelt célunk volt az is, hogy a leendő szakemberek megismerjék e XXI. századi technológiát, alkalmasak legyenek e rendszerben való tevékenységre, növelve ezáltal az elhelyezkedési esélyeiket is. Mindezt az elméleti oktatásuk mellett beépítettük a gyakorlati képzés tematikájába is az RFID használatát.

Meggyőződésünk, hogy a könyvtárunkban megforduló külső hallgatók is továbbvizsgálják a nálunk szerzett kompetenciákat az anyaintézményük könyvtárába is, ismerősként kezelve azokat az eszközöket, szoftvereket, amelyekkel talán könyvtárunkban találkoznak először. A hétfélig nyitva tartás alkalmat nyújt az egyéni használóképzés megvalósítására is.

Knornné Csányi Zsuzsanna

Gyermek- és ifjúsági írók 19. szekszárdi tanácskozása

A május végén megrendezett, sokféle vitára, hozzászólásra alkalmat adó program témája, címe: *Az olvasás párharcai – világunk, világaink* (Országos konferencia a 3. évezred eleji olvasási szokásokról). A vitaindítót Vasy Géza irodalomtörténész, Nagy Attila olvasáskutató, Fábri György filozófus tartotta. A kerekasztal-beszélgetések moderátorai: Nagy Attila és Rigó Béla író-szerkesztő, a Magyar Írószövetség Gyermek és Ifjúsági Szakosztályának elnöke voltak.

A gondolatgazdag és talán néha provokáló, de mindenképp inspirációkat kiváltó vitaindítókhoz sokan fűzték hozzá kiegészítésüket, véleményüket, megfogalmazva az éppen felszólalótól eltérő álláspontjaikat is, adták közre visszaemlékezéseiket a korábbi találkozókra utalva, megerősítve a folytatás szükségességét (Elek Eduárdné ny. könyvtárigazgató, Budavári Klára gyermekkönyvtáros, Péterfi Rita olvasásszociológus, Rényi Krisztina illusztrátor, Sándor Csilla a „Csodaceruza”, Szávai Ilona a „Fordulópont” című folyóiratok szerkesztői, Bódai-Soós Judit, Kálnay Adél, Merényi Ágnes, Nógrádi Gábor, Péterfy Gergely, Szávai Géza, Telegdi Ágnes, Tölgyesi Lívია, Varró Dániel írók).

Vasy Géza *Holnap már késő* című előadásában elhangzott: valamennyire mindannyian felelősek vagyunk az olvasás jövőjéért, még ha a magunk módján, lehetőségeink szerint ellenállunk is. A cselekvés még inkább mindannyiunkra vár: az egyénre, a családra, a pedagógusra, minden közösségre, a médiára, a kormányra, a politika és a közvélemény értékrendet sugalmazó erejére. Cselekedni most kell, mert holnap már késő...

Németh László az életet – nem gazdasági, hanem szellemi értelemben – vállalkozásnak nevezte. Erre igazában csak az képes, aki műveltté szeretne válni, tehát, aki olvasó ember. S ez az olvasó ember a maga megszerzett ismeretkincsével elsajátíthatja és gyakorolhatja azt az életmagatartást, amelyet Illyés Gyula így fejezett ki: „*A legnagyobb bátorság a remény.*” Legyünk tehát bátrak és reménykedjünk, hogy a gyermek nemcsak az abc-re tanítható meg, hanem olvasóvá is nevelhető.

Emlékmorzsák

Majd' negyvenéves múltra tekint vissza a szekszárdi írótanácskozás. Tehát ez már hagyomány? Érték és megszokások együtt? Tele vagyunk kételkedéssel. Megújulni, változtatni is kell. Néha kifáradt a dolog, mégis valami előrelendített bennünket, hogy van értelme és haszna, ha 19 találkozó szerveződött.

Igaz, a szereplők tábora megfogyatkozott, viszont újabb nemzedékek jelentkeztek. És a fiatal kortársak dolga eldönteni: élnek-e az eddigi tanácskozások tapasztalati tőkéjével?

A programsorozatnak szinte születése óta részese, hallgatója, szervezője, majd háziasszonya voltam. Ezer emlék jut eszembe...

Miért éppen Szekszárdon került sor az első tanácskozásra? Megyei, városi kulturális vezetők, az Úttörőszövetség, a Hazafias Népfront vezetői határozták el, hogy Szekszárdra hívják a gyermek- és ifjúsági írókat. Elképzeléseiket egyeztették Tatay Sándorral (az Írószövetség szakosztályának akkori vezetőjével) és Őrsi Ferencsel, a népszerű íróval, *A Tenkes kapitánya* szerzőjével. Akkor a cél az volt: fórumot kínálni, mert híján vannak a gyermekirodalom kritikájának, elméleti értékelésének, a kortárs irodalomtörténetben nem kapják meg a kellő figyelmet. Egy vendégszerető kisvárosba várták az írókat, hogy egy asztalhoz ültessék őket kiadói szakemberekkel, szerkesztőkkel, könyvtárosokkal, népművelőkkel, pedagógusokkal.

Az első kerekasztal-konferencia címe *A történelmi regény és az ifjúság* volt. Petrovác István *Szekszárd történelmet írt* című esszéjéből (*Iparkodó elődök – sorsfordító magyarok*. Budakeszi, 2006) idézek: „*A találkozó kitűnő alkalomnak bizonyult a különböző nézetek kifejtésére. Oldotta a feszültséget, tompította az ellentéteket, reményt keltett a kibontakozásra. Plenáris ülésen – a vitát Cseres Tibor nyitotta és zárta, Köpeczi Béla és Lengyel Balázs vezette –, a csoportos beszélgetéseken, négy szemközti eszmecsereken sok minderről szó esett. Biztatások, ígéretek hangzottak el, tabuk látszottak meginogni...*” Egy évvel később ismét Szekszárdon folytatódott a vita-sorozat. Ezúttal a *Mai ifjúsági regény – mai ifjúság* címmel, többségükben a korábbi résztvevőkkel. 1973-ban *A felnőtt ifjúsági irodalma* került sorra; majd két-három évenként további 15 alkalommal az ifjúsági és gyermekirodalommal összefüggő, szinte minden, szerkesztőket, könyvtárosokat, írókat, pedagógusokat foglalkoztató kérdés. 1978-ban *Erkölcsei normák és mai valóságunk*, 1989-ben *Mai kamasz – mai kamaszregény* volt a téma. 1991-ben az alkotók felelősségéről esett szó *A gyerek a zűrzavar korában* címmel; 2002-ben, az Európai Unióba történő belépésünk küszöbén a globalizációról és a nemzeti kultúrákról. 2010-ben pedig – ahogy említettem – a harmadik évezred eleji olvasási szokásokról.

„*Szekszárd léte harmadszáz éve alatt egyszer sem esett szereptévesztésbe. Nem vált csatátérre, sem bírósági tárgyalássá, nem voltak elítélői, áldozatai, kárvalottjai. Nyertese igen, az ifjúsági és gyermekirodalom s általa az ifjúság. Az a siker, hogy 2005-ben a Nagy Könyv 100-as listája egyötödé ifjúsági könyv volt, Szekszárdnak is köszönhető*” – írta Petrovác István a már említett könyvében.

A kortárs irodalomtörténetben SZEKSZÁRDI TANÁCSKOZÁS címen tartották és tartják számon a találkozókat. (A konferenciák jegyzőkönyvei, az előadások írásos anyagai, felvételei kortörténeti jelentőségűek, ilyenképpen feldolgozásra várnak.)

Hozzánőttünk Szekszárdhoz – mondta Tatay Sándor író. Szekszárd kulturális életéhez is hozzátartozik ez a tanácskozás. Később szállóigévé vált a mondása: „*Majd megbeszéljük Szekszárdon.*”

A tanácskozás „intézményesült”, néhány napig betöltötte a gyermekirodalom háza szerepét. Örömmel hallom a rádióban többek között Nyulász Péter idevágó ötletét, kezdeményezve a Magyar Gyermekkönyv Intézet megalakítását...

A résztvevők (aki elfogadta a meghívást, éppen ráért, időt szakított, sok volt az állandó, visszatérő vendég, de voltak alkalmoszerűen megjelentek is): Őrsi Ferenc, Tatay Sándor, Hárs László, Vidor Miklós, Lengyel Balázs, Földes Péter, Petrolay

Margit, Békés József, Petrovácz István, Rónaszegi Miklós, Tótfalusi István, Szepes Mária, Bálint Ágnes, Marék Veronika, Megay László, Szabó Éva, Kántor Zsuzsa, Csulák Mihály, Nagy Attila, később Komáromi Gabriella, Monostori Imre, Kamarás István, Nógrádi Gábor, Nagy Lantos Balázs, Nagy Lantos Marianna, az illusztrátorok: Rényi Krisztina, Sárkány Győző, alkalmanként Janikovszky Éva, Lázár Ervin, Csukás István. Nagy Franciska, Cs. Tóth János, Sándor Csilla, Gombos Péter, Sohonyai Edit, Zsélyi Ferenc, Szávai Ilona, Kálnay Adél. Füzesi Magda Kárpátaljáról, azután Gereben Ferenc, Péterfy Gergely, Varró Dániel, Szávai Géza, Bartos Éva és sokan mások, kiadók, szerkesztők, néha kultúrpolitikusok, lelkészek, mindig tanárok, főiskolai oktatók, könyvtárosok, főiskolai hallgatók...

Szervezők, segítők is rendre voltak: Őrsi Ferenc, Tatay Sándor, Lengyel Balázs, Tarbay Ede, Ordas Iván, Borbély Sándor, Komáromi Gabriella, N. Horváth Béla, Rigó Béla, Nagy Attila. S a könyvtárosok: Vadóc Kálmán, Lovas Henrik, Liebhauser János, Nádor Ildikó, Mészai Sarolta, Hargitai Anikó, Schmidt Antalné, Ivánné Bányai Ilona, Udud Teréz, Németh Judit, Budavári Klára... valójában az egész könyvtáros közösség képviselőjében.

Ajánlások, üzenetek

A nyolcvanas években új, figyelemfelhívó lehetőségbe „kapaszkodva” a konferenciák összefoglalásaként ajánlásokat adtunk közre (addig korlátozott példányszámban megjelentették a tanácskozás jegyzőkönyveit).

Persze célunk volt vele: rádió, tévé, kultusztárca, oktatási, felsőoktatási intézmények, egyesületek, szervezetek megszólítása, a helyes olvasási szokások kialakítása, díjak alapítása, elméleti és kritikai folyóirat létrehozása, az ifjúsági és gyermekirodalom története tanításának szorgalmazása a felsőoktatásban, hogy kötelező tárgy legyen a tanárképző főiskolákon.

Hogy legyen (és lett) történelmiregény-pályázat kiírása... Tévéjátékok pályázatának kiírása, *Nyitott könyvhöz* hasonló ifjúsági műsor... Kérések, ajánlások, felszólítások, mindig kiemelkedően fontos témákat, teendőket fogalmaztak meg a szekszárdi tanácskozások.

Mit jelenthetett Szekszárd az íróknak? A beszélgetés öröme. (Ordas Iván írta: udvariasan tudunk beszélgetni, de nem szeretünk egymás műveiről beszélgetni). Információt, tapasztalatot. Talán jobban megismerték egymást és az értékelt, bírált, elemzett munkákat.

Véleménycserét, a hiányérzetek megfogalmazását, néha panaszkodást, de ez is belefért... A jobbítás szándékának közös megélését, vagyis a közösség erejét.

Egymásra találást kiadóval, a kiadó a szerzővel. Író-olvasó találkozókat, közönségtalálkozókat.

Személyes élményeim

Résztvevőként, szervezőként, háziasszonyként kapcsolatok, barátságok születtek, amelyek később kapaszkodókká szépültek; újabb és újabb olvasmányélményekkel gazdagodtunk.

A magával ragadó vitaindítókra emlékezem: Vekerdy Tamás, Popper Péter, Donáth László, Kovács Mária, Komáromi Gabriella, Békés Pál, Sárkány Győző, Lászlóffy Aladár, Tüskés Tibor előadásaira.

Sok-sok vidám pillanatot őrzök; urak nemes gesztusának köszönhető felajánlás: éjszakai szobacserét a denevérek titokzatos surrogásától megrémült lányoknak...

Békés József mosolygós biztatása, most is érzem pipafüstje illatát; Fogarassy Miklós intelmei, hogy ne hagyjuk abba a konferenciák szervezését...

De voltak szomorúságok, veszteségek is. Minden konferenciát megemlékezés-sel kezdtünk, hiszen valakit mindig elveszítettünk. Ez évi találkozónkra Békés Pált ismét hívtuk, még küldött e-mailben egy szemérmes üzenetet, hogy „*az időpont sajnós nem alkalmas számomra*”. A tanácskozás második napján távozott közlünk...

2002-ben Ordas Iván emléktáblájának avatása Kalász Mártonnal, a Magyar Írószövetség akkori elnökével...

S az esték! Boldizsár Ildikó gyertyafényes, misztikusan szépséges mesélése egy csendes dombori éjszakán.

Meghatározó volt és maradt az alkotói örömszerzés, élménynyújtás, egymás megismerése, elismerése. S legyőzhetjük a sietést, a siettetést, a környezetünk fel-fokozott, sokszor értelmezhetetlen dinamikáját. Örülünk a csöndnek, a csöndes beszélgetésnek.

Elekes Eduárdné

A Gyermekek- és ifjúsági írók 19. szekszárdi tanácskozásának ajánlásai

Az elmúlt négy évtized tanácskozásainak központjában mindig a magyar gyermekirodalom problémái álltak. A mostani találkozó résztvevői egyetértettek abban, hogy ezek a problémák az idők folyamán egyre súlyosabbá váltak, magának a rendszeres tanácskozásnak a lehetőségét sem látjuk biztosítottak.

A veszteségek – kimutatottan – kapcsolatban állnak az új gyermekgenerációk szövegértési és szövegalkotási (kommunikációs) problémáival, vagyis az egész társadalom jövőjét veszélyeztetik.

Mindezeket figyelembe véve javasoljuk a gyermekkultúra ügyében illetékes állami és társadalmi szervezeteknek:

1. Tisztában vagyunk az ország súlyos gazdasági helyzetével, ezért most csupán a kultúra támogatására szánt erőforrások igazságosabb és célszerűbb elosztását kérjük. Minden területen meg kell határozni a gyermekkultúrára eső kontingenst. Ennek nagyságát szakmai megfontolások alapján kell kialakítani. Ha megmarad a jelenlegi beháborúkon alapuló elosztás, az a gyermekkultúra elsorvasztását eredményezheti.
2. Haladéktalanul el kell kezdeni a nemzeti kultúra integrációját ezen a területen. Erre már történtek kísérletek, amelyekben a gyermekkultúráról – a szokásos gyakorlat szerint – megfeledeztek. Kulturális értékeink folyamatos áramoltatása a leghatékonyabb módja a különböző országokban élő magyar gyerekek kapcsolatai erősítésének.

3. A tanácskozáson sok szó esett a modernizáció kulturális veszélyeiről. Ugyanakkor végül mindannyian egyetértettünk abban, hogy a modern technika által ajánlott valamennyi lehetőséget ki kell használnunk gyermekirodalmunk, gyermekkultúránk értékeinek terjesztésében. Ez elsősorban a mi felelőségünk, de a gyermekkultúra támogatói is nagyobb arányban segíthetnék az elektronikus kultúraközvetítő eszközök fejlesztését, hiszen így viszonylag csekély anyagi ráfordítással rengeteg fiatal olvasóhoz lehet eljuttatni értékes irodalmat azokon a csatornákon (mobiltelefon, internet) keresztül, amelyeket már amúgy is használnak.
4. Tudomásul véve jelenlegi korlátainkat fel kell készülnünk a magyar gyermekkultúra infrastruktúrájának gyökeres reformjára. Ennek fő célkitűzései: a korábbinál szorosabb kapcsolat a megújuló oktatással, valamint az Európai Unióban mind nagyobb figyelemmel övezett gyermekkultúra önálló hazai intézményi és támogatási rendszerének kialakítása.

2010. május 28–29.

Összeállította: Rigó Béla

Egyszer volt, hol nem volt... Vagy sokkal inkább élő így manapság: egyszer volt, hol nem van?*

Kedves Kollégák!

Be kell vallanom, hogy én nem láttam a *Mátrix* című filmet. Nem néztem meg, pedig hallottam több ismerősömtől is, hogy az a film „alapmű”. Mire gondoltok? – kérdeztem vissza, milyen szempontból tartjátok alapműnek? Nekem erről a meghatározásról sokkal inkább Jókai *Arany embere*, Shakespeare *Rómeó és Júliája*, Platon *Lakomája*, Dosztojevszkij *Bűn és bűnhődése* jut eszembe; ha viszont a gyermekekre gondolok, akiket tanítottam és neveltem, nem kell túl messzire mennem, hogy eszembe juthassanak az igazi értéket közvetítő alapművek: a magyar népmesék, többek között az *Okos lány*, *Szélike királykisasszony*, *Többsincs királyfi* vagy Andersentől *A kis gyufáerus lány*, *A rendíthetetlen ólomkatona* és a Grimm-mesék *Hamupipőkéje*...

Hogy jön ide a *Mátrix*? Mesélték, hogy egy szimulált világ gépei próbálják leigázni az embereket, akiknek egy kisebb csoportja fellázad ez ellen, és a virtuális valóság helyett a valós életet választanák, de a filmben szereplő nagyobb tömeg számára a virtuális valóság válik az élhetőbb igazzá, és a lélek küzdelmeinek színtere a mindennapok nyűgével, bajával tolódik át a nem kívánatos igaz valóságból a tudatmögötti űrbe. Elgondolkodtatott és megrémített, hogy értelmiségi ismerőseim közül többen is éltették a gondolatot, hogy már van alternatív lehetőség a szürke hétköznapiok élhetőbbé tételére. Elhatárolódtam, és megállapítottam, hogy jobb nekem itt a filmen kívüli madárcsicsergős, virágillatú világban. Én inkább könyvet veszek a kezembe, keresem a közvetíthető jót, ami mindenkiben alapból megtalál-

* Elhangzott a Gyermekek- és ifjúsági írók 19. szekszárdi tanácskozásán, 2010. május 27-én.

ható, és ragaszkodom ahhoz, hogy esténként továbbra is mesét olvassak a fiamnak, könyvet írjak a kalandokat kergető ifjaknak.

Ugyanakkor az idő rohan, a technika fejlődik, a gyermekek lelki és szellemi fejlődése rohamléptekben próbálja követni a követhetlent, a számukra megfoghatatlanul érthetlent, a virtuális valóságot, ami leigazza a múltból eredő meséket, a szertefoszló álmokat, a saját képzeletük szülte hősokeket. A gyerekek ma készen kapják a képzeletet! Felvetődik rögtön a kérdés, hogy ezt ők negatív vagy pozitív impulzusként élik át. Biztos, hogy nem értik meg a számítógép és média közvetítette alternatív lehetőségeket? Talán közelebb áll a valósághoz, ha közbeiktatjuk a felnöttek és idősebb generációk esetleges ellenérzéseit a modern vívmányokkal szemben, és talán az is az igazság része, hogy a gyerekek hamarabb tudják kezelni az új eszközöket, mint mi. Érzéseiket azonban még nem tudják kellőképp cenzúrázni, ezért sokan inkább csak azonosulnak a figurákkal, élethelyzetekkel. A kérdés, azonban kérdés marad: értik-e azt, amit átélnek és hasznukra válik, vagy a virtuális világ sugallta szabadság által esetenként torzulhat a szellemi vagy lelki fejlődésük?

Többünkben is felszínre kívánczik erre egy újabb gondolat: a szabadság értelmezése kényes kérdés, nem biztos, hogy ennek gyakorlásában az ifjúságot magára lehetne hagyni, főleg nem ebben a megfoghatatlanságából eredően veszélyes világban. Be kell látnunk, hogy a felelősség a miénk, felnötteké, mi vagyunk a felelősök érte, hogy szabadságtudatukat kellő szinten kezeljék, hogy élni is tudjanak vele a megfelelő helyen és időben!

A továbbiakban megfellebbeztem volna a virtuális lét elemzéséről, ha szembe nem találkozom a valóval: nagyobbik fiam számítógépes játékban öldöste halomra az „embereket”. Melléültem, hogy egy kicsit együtt legyünk, s egy idő után megkérdeztem: „Miért szereted ezt a játékot, fejleszt ez valamit?” „Igen Anya, az agresszivitást.” Döbbenetem a lelkemből kiszakadni vágyó kérdést a hirtelen támadt csenddel magába temette; és pufogtak tovább az álgolyók az álemberekre. Felálltam és elhagyva a szobát megállapítottam, hogy csak azt teszi, amit minden férfi elődje: hatalomra tör, leigáz, maga alá rendel... De hál' istennek nem igazi életeket; a valóságban nem ő! Még nem!

Valóság? Még nem ő! Milyen gondolatok ezek? Miért kellett szembesülnöm ilyen abszurd botorságokkal a saját házamban, a saját lelkemben? Hosszú évekig filozófiát hallgattam, és örömmel merültem el a régmúlt idők zseniális gondolkodóinak világában, majd gyermekeket okítottam, és balsam volt lelkemnek, ha együtt élhettük át a népmesék világának... – itt el kellett gondolkodnom, mijét is? – igen, nem kerülhető meg ez a szó: abszurditás!

Változhatott ekkorát a világ? Benedek Elek és a Grimm testvérek által gyűjtött mesék és mítoszok „valósága” ekkora bukfcenet vethetett és válthatott élhető virtualitásba?

Nos, akkor szembesülünk a mával! A virtuális valóság árad felénk, a legváratlanabb szituációkban is beleszól az életünkbe, ha másként nem, hát az internet, mobiltelefon, televízió használata közben.

Napjainkban az angolszász irodalom és megfilmesített változatai özönlnek felénk szinte mindenhol, hogy belerángassanak minket gyermekeinkkel együtt egy, a mienkétől alapjaiban eltérő, másik kultúrkör világába. Odáig jutottak a modern gondolkodásban, hogy egy filmben lemodellezték, ahogy csipeket építenek

elítéltek agyába, és erre rákapcsolódva, gyermekszereplők saját számítógéptükön keresztül irányíthatják őket: hogyan éljék perceiket, miként valósítsanak meg különböző támadó jellegű cselekménysorozatokat, és haljanak-e meg szereplőik, ha játékos kedvük, szeszélyük ezt kívánja. Mi ennek az üzenete? Mit is jelent ez számunkra, tőlük keletebbre? Számunkra, akik, a gyermekek lelkét szeretnénk felkészíteni az élet buktatóira; számunkra, akik anno még a népmesék hőseit hittük igaznak; és számunkra, akik még hiszünk, hogy a jó Jó, és a való Igaz?!

Írtam egy könyvet: könyvszagút és kézbe fogható. Benne: kalandok, humor és sok-sok érdekesség, tapasztalatokon nyugvó ismeret, kimondottan a gyerekléleknek szólót. Megvették sokan. Ismerősök közül is jó néhányan. Kérdeztem: „*Nnna, hogy tetszett?*”. „*Ááá, még a polcon hever, most a Twilight-ot olvassa a 10-12 éves lányom/fiam.*”

De nem ez a legrosszabb! Voltam a közelmúltban egy mesékkel foglalkozó konferencián, ahol egy könyvtárvezető kolléganő felállt és lelkesen kiáltotta közénk: „*En ilyen ideális férjet szeretnék a lányomnak, mint a Twilight főszereplője! Kedves, figyelmes, sármos... ígérte, küzd majd rossz szokásai ellen, hogy ne bántsa a szerelmét.*” Tiltakozva sikoltott bennem egy hang: De hisz' ő egy vámpír! Vért iszik és hidegvérrel öl! Naná, hogy sármos, ezzel csalogatja magához az áldozatait, mint például a húsevő növények is...

Komolyan! Ez tényleg velünk történik?

A virtuális valósághoz kapcsolódó, újabb említésre méltó tény a világhálón való kommunikáció, a chat-elés, ahol a gyermekeink „beszélgetnek”. Kikkel? Jó „barátokkal”, „gyönyörűséges” lányokkal, „csodaszép” sráccokkal, jópofa haverokkal... A kérdés ezek hallatán jogos az „Ős”-tól, de kényes is: ismersz közülük mindenkit? Találkoztál már velük, fizikálisan érinthetőek, belenéztl már a szemükbe?! „...*Nem, azt azért nem, de én sem vagyok az... Rólam sem tudja, hogy túlsúlyos vagyok, és tele pattanással, bukásra is állok... de te ne légy már kicsinyes... Anya! Apa! Nagy! – végre élek, és vannak 'barátaim'; ne tégy már keresztbe; ne kapsold ki a számítógépet!*” – árad a szleng, kiáltják gyermekeink, akik már nem „vevők” a mi meséinkre?! Akik „virtualizálnak”, és kicsúsznak a kezeink közül... Ha hagyjuk!

En megrögzötten hiszem és bízom benne, hogy nem a *Mátrix* vagy *Twilight* az „alaplmi”! Hiszem, hogy Magyarországon Benedek Elek, Janikovszky Éva, Feke-te István még mindig autentikusak; hogy van erkölcsi üzenete a táltos paripát megülő királyfinak, aki minden akadályt képes szerelméért legyőzni; hogy érdemes az *Okos lány* találós kérdésein eltöprengeni; és a *Csillagszemű juhász* konokul pimasz viselkedése vagy Tutajos férfiasodásának kezdeti botlásai is adnak némi alapot a gyermekeinknek arra, hogy vállalni akarják önnönmagukat. Mi több, egyszer majd ők mesélik meséinket fiaiknak.

Az ember jónak születik! Utódokat nemz, és őket felneveli! Közben mindig minden változik. Mitől és miért válik mássá, szinte érthetlenné az elődök számára az utód? Talán az Idők szava? Nem, nem hiszem, talán... talán nem is Ő, az utód a más... talán mi, elődök nem értjük meg, hogy fejlődni kell, velük együtt!

Talán a fantáziát használni már nem divat? Nem kell már elképzelnünk, kitalálnunk magunknak a hallottakat, inkább a készen kapott sémákat kellene kódolni, értelmezni és elfogadni, hogy a gyerekeknek is ez a jobb?! Tudjuk jól, hogy ez nem igaz. Ismerjük Arisztotelész tanítását, amelyben elítéli a katonát, ha vakmerő,

ugyanúgy, ha gyáva, és megbecsüli akkor, ha az arany középutat választva: bátor. Észre kell vennünk és rávezetnünk gyermekeinket a virtuális valóság előnyeire, de muszáj óva inteni őket a kóros-káros mellékhatásoktól, túlkapasoktól, mértéktelen számítógép használatától, és attól, hogy korosztályukhoz nem illő világot éljenek. Segítsünk, hogy lehessen gyerek a gyerek, amíg lehet; az ifjúság keresse az útját, de ne legyen koraérett; a lányok idő előtt ne adják oda magukat sikkből boldogboldogtalannak; és a fiúk ne az agresszióval pótolják hiányosságaikat, amíg még nem férfiak!

A mesék, ifjúsági regények ideje nem járt le, csak mi szülők, tanítók, írók fáradunk el néha... De nem adjuk fel, és örülünk, hogy elődeink által arra vagyunk predesztinálva, hogy adjunk: meséket; és teremtsünk mítoszokat: városit, valóságosat, szívhez közelit, gyermeki lelket mozgatót, ha kell, modern világba valót. Az viszont tény, hogy a technika által teremtett virtuális világot megállítani már nem tudjuk, hiszen bennünk van, belőlünk fejlődik, túlnő rajtunk... Ha engedjük!

Tölgyesi Livia

A Csíksomlyói Ferences Könyvtár

A ferences könyvtár, a nyomda és könyvkötő műhely

A csíksomlyói ferences szerzetesek munkássága nemcsak Csíkra, hanem az egész Székelyföldre és Moldva bizonyos részeire is kiterjedt. Tevékenységük közül kiemelhető a búcsúk és az ehhez köthető zárandoklatok megszervezése, a gyerekek tanítása a rend iskoláiban, az általuk alapított könyvtár gyűjteményének folyamatos gyarapítása, valamint a Kájoni János által alapított nyomda és könyvkötő műhely fenntartására.

A Csíksomlyói Ferences Könyvtár már a XV. században működött. Az egyetlen szerzetesi könyvtár volt a középkori Erdélyben, amely túlélte a sorsfordító századokat, és létezik a mai napig. A gyűjtemény értéke abban áll, hogy míg a többi hasonló erdélyi és magyarországi könyvtár részben vagy teljes egészében tönkrement, a csíksomlyói gyűjtemény nagy részét „érintetlenül” megőrizte, valamint folyamatosan gazdagította a rend más megszüntetett erdélyi és magyarországi kolostorok gyűjteményeiből.

A Csíksomlyói Ferences Könyvtár az egyedüli Erdélyben, amely a reformációt túlélve magmaradt katolikus könyvtárnak. Gyűjteményét nemcsak sikerült megőriznie, hanem gyarapítania is, amelyhez segítségére volt az 1676-ban Kájoni János alapította nyomda is. A nyomda I. Apafi Mihály erdélyi fejedelem uralkodása idején (1661–1690) létesült. Ezekben az esztendőekben az Erdélyi Fejedelemség területén több nyomdaközpont létezett, így Sárospatakon, Kolozsvárott, Nagyszombatban, Brassóban, Szászsebesen, Keresden és Debrecenben (amely ebben az időben Erdélyhez tartozott). A Bethlen Gábor által alapított gyulafehérvári nyomda működésének az 1658-as török-tatár invázió vetett véget. 1670 után a sárospataki nyomdát Debrecenbe helyezték át. I. Apafi Mihály pedig egyesítette a gyulafehérvári nyomdaműhelyt a nagyváradi Szenczi Kertész Ábraháméval.

Kájoni János Jegenyén (ma Egrespatakhoz tartozó település) született 1629-ben (más források szerint 1630-ban) magyar ajkú, de román származású családban¹. Többször is használta neve mellett a „valachus” jelzőt. A neve a *Hortulus Devotionis* című munkáján ebben a formában jelenik meg – „*Per me... Joannes Kajoni... Valachum*”. Kájoni 1648-ban lépett be a Csíksomlyón működő rendház ferencesei közé. 1655-ben szentelték pappá. Nagyszombaton zenei tanulmányokat folytatott. Csíksomlyói éve alatt, 1625-től 1657-ig tevékenykedett orgonistaként és hangszerkészítőként. Számos kolostor felépítése fűződik a nevéhez: ilyenek a mikházi és a gyergyószárhegyi rendházak; több orgonát készített, így Csíksomlyón, Mikházán, Székelyudvarhelyen és Gyergyószárhegyen.

1675-ben kezdték építeni Székelyföld első nyomdáját Csíksomlyón. A nyomdából kikerülő első könyv 1676-ban jelent meg *Cantionale Catholicum*² címmel. A mű kéziratokból és a Kájoni által gyűjtött anyagból álló katolikus énekeskönyv, amely azután több kiadást megért. A nyomda első éveiben az ima- és az énekes-

könyvek mellett már tankönyveket is nyomtatott. Igen fontos szerepet játszott az iskola újraindításában, ahol már a XVII. század végén, a szerzetestanárokon kívül világi tanítók is dolgoztak. Akkor alapították az iskolai könyvtárat is, amelyben a dokumentumok többsége a ferencesek tulajdona volt, és a XVI. századi reformáció során felszámolt ferences kolostorokból származó könyvek tették ki állománya jelentős hányadát. A teljes gyűjteményhez hozzájárultak ajándékaikkal, hagyatékaikkal világiak is, papok, tanítók és a kor kiemelkedő egyéniségei.

Székelyföld már a XVII. századtól kezdődően bekapcsolódott a könyvkereskedelem körforgásába, amely nagyrészt a Kájoni János által nyomtatott könyveknek köszönhető. 1669–1675 között Kájoni a gyergyószárhegyi kolostor vezetője volt. 1675 után, egészen az 1678-as esztendőig az erdélyi ferences kusstódia őre volt. 1677-ben Kájonit püspöki helynöknek nevezték ki. 1687. április 25-én hunyt el Gyergyószárhegyen. Sokoldalú és gazdag munkássága mellett újjászervezte és folyamatosan bővítette a Csíksomlyói Ferences Könyvtárat. A nagy értékű könyveket jelenleg a csíkszeredai Csíki Székely Múzeumban őrzik. Kájoni érdemeiről sokat lehetne beszélni, könyves munkálkodása legnagyobb eredményének tekintik az első erdélyi egyházi és világi dalgyűjteményt, amely saját nevét viseli: *Codex Caioni*³. A kötet a XVII. századi zenetörténet egyik legérdekesebb ránk hagyott darabja. Elsősorban egyházi zenét tartalmaz, misetételeket, barokk hangszeres tételeket, nyugat-európai barokk tánc tételeket, de vannak benne magyar, német, latin és más nyelvek (román, cigány stb.) világi énekei is. 1994-ben jelent meg a *Codex Caioni* ártírt és kottás kiadása, amely a *Musicalia Danubiana*⁴ sorozatban látott napvilágot. Összesen több mint húsz kötet cím őrzi munkásságának érdemeit, köztük vannak kéziratok, nyomtatványok is. Kájoni különös érdeklődéssel fordult a székely rovásírás felé is. A rovásírással írt szövegei csak halála után, a XVIII. században váltak ismertté.

A rendtársain kívül Kájonit illusztris személyek támogatták a kézisajtó felszerelésének megszervezésében és a könyvek kiadásában. Erdélyi katolikus nemesek hosszú sorából érdemes megemlíteni Kornis Gáspárt, Haller Jánost és feleségét, Kornis Katát, azután Farkas Margitot, Bánffy Kristóf feleségét, Apor Istvánt és Torma Istvánt. Nagy segítsége volt Kájoninak a Felvidékről elszármazott Kassai András.

A nyomda kiadványai nagyobb részt latin és magyar nyelvűek voltak. A publikációk jelentős hányada hitbuzgalmi és teológiai munka volt. A nyomda mélyen befolyásolta a székely katolikus vallásos és kulturális életét, főleg Csíksban; tevékenysége szoros összefüggésben volt az ellenreformációval, a székelység katolikus hitének megőrzésében.

A csíksomlyói Kájoni könyvtár a XIX. századig nyitva állt az érdeklődők előtt. A könyvtár katalógusában nyomon lehet követni a kötetek számának alakulását. 1622-ben 233, 1727-ben 728 és 1734-ben 755 könyvet tartottak számon. A napjainkban is létező kötetek nagy részét a Csíki Székely Múzeumban őrzik.

A csíksomlyói ferences nyomda töretlenül folytatta tevékenységét még az 1849-1849-es forradalom idején is. Ez idő alatt a nyomdát a csíki forradalmárok foglalták el. 1849-ben itt adták ki a *Hadi Lap* című, Bíró Sándor által szerkesztett újságot, ami az első folyóirat volt ezen a vidéken. Népszerűségét a forradalmi tudósításoknak köszönhette. A hetente megjelent lap első száma abban az esztendőben pünkösöd első napján, 1849. május 27-én, az utolsó (kilencedik) szám pedig

1849. július 16-án látott napvilágot. Az újság fontos szerepet játszott a székelyföldi lakosság tájékoztatásában. A lap beszámolt a forradalom eseményeiről, de nemcsak a harcokról tudósított, hanem a külföldi politikai helyzetről is. A *Hadi Lap* melléklete a *Csiki Gyutacs* volt. A szabadságharc leverése után a ferenceseket az osztrák hatóságok 5000 forint hadisarccal sújtották, és hogy a büntetést súlyosbítsák, a sajtónyomdát elkobozták.

A csíksomlyói könyvkötő műhely⁵ a XVII. század első felében kezdte meg működését. Az eddigi legrégebbi ismert kötés 1644–1650 között készült Marcus Bandidus marcianopolisi érsek és moldovai apostoli adminisztrátornak. A csíksomlyói kötések díszítése igen gazdag volt; több stílust alkalmaztak, köztük a vaknyomásos és az aranyozási technikát is. A XVII. századi kötések javarészt német típusú, késő reneszánsz díszítésű bőrkötések. 1676-tól kezdődően a XIX. század végéig a könyvkötő műhely a nyomda mellett, azzal együtt folytatta tevékenységét. Csíksomlyón 1676-tól a nyomda által kinyomtatott könyveket ebben a könyvkötő műhelyben állították össze. A könyvek egy részét a ferences kolostor könyvtára is megőrizte, viszont sokat eladtak neves könyvtáraknak, sőt külföldi rendelésre is dolgoztak. A XVII. századi könyvkötő műhely a késő reneszánsz kori átmeneti díszítés mellett a ferencesek legyezőmintás motívumait is alkalmazta. A XVIII. századtól kezdődően még használták a régi stílusjegyeket, de rokokó mintás bélyegzőkkel gazdagították a meglévő készletet. A XVIII. század végén hanyatlás következett be a könyvkötészetben is, olcsóbb egész- és félbőr kötést, valamint papírkötést készítettek.

A ferencesek kiválóan felszerelték nyomdájukat és könyvkötő műhelyüket, szintjük egy fokkal sem maradt le a korabeli magyarországi és külföldi műhelyekétől. 1778-ban a nyomdának külön épületet emeltek. Nagyszombatból és Nürnbergből vásároltak betűtípusokat. A nyomdát kisebb kihagyásokkal egészen a XX. század elejéig működtették. 1901-ben a nyomda végleg leállt. 1910 júliusában felszerelését Kolozsvárra szállították, ahol volt már egy 1906-tól működő nyomda, amelyik Szent Bonaventura néven fungált.

Annak ellenére, hogy a csíksomlyói könyvtár gyűjteményét több ízben leltározták, a feljegyzések nem maradtak fenn. Az 1941-es adatok szerint a Csíksomlyói Ferences Könyvtár 124 ősnymotványt őrzött, amelyből mára csak hat darab maradt meg. 1951-ben, a ferences rend feloszlása után az akkori kollekción egy ideig Csíksomlyón maradt, majd 1961-ben a Csíki Székely Múzeum Kossuth utcai épületébe szállították át. 1951–1961 között a zárt könyvállományt csak külön engedéllyel lehetett kutatni. 1970-től a Csíki Székely Múzeum otthonául a Mikó-vár középkori épülete szolgál, jelenleg itt őrzik a gyűjteményt.

Már az ötvenes években feltűnt a kutatók számára, hogy a leltárok alapján, számon tartott kéziratok és ősnymotványok nagyobb része, éppen a legértékesebb kéziratok hiányoznak. Sokan azt hitték, hogy a világháború során elvesztek, illetve a zalaegerszegi pályaudvaron veszteglő erdélyi műkincszállítmánnyal együtt bombatalálat érte.

A gyűjtemény elveszettnek hitt példányainak egy része (Kájoni kéziratok és zenei kódexek) 1980-ban és 1985-ben került elő⁶. Az 1987-ben született kormányrendelet értelmében a ferences könyvtár és a gimnázium 1830 utáni köteteinek nagy részét a Csíkszeredai Megyei Könyvtár dokumentációs részlegén helyezték el. A rendszerváltozás után a könyvek egy részét sikerült a Csíki Székely Múze-

umnak megszereznie. A múzeum azonban többségében az említett könyvtárak kötetéből az 1830 előtti példányokat őrzi. Az 1980-as és 1985-ös leletek 1993-ban a bukaresti, a csíki és a jászvásári (Iași) restaurátorok együttműködésének köszönhetően visszatértek Csíkba.

A mai Csíksomlyói Ferences Könyvtár kötetei jelentős értékeket képviselnek. Az 1980-ban előkerült kéziratok, ősnymtatványok és könyvek a Csíksomlyói Ferences Könyvtár tulajdonát képezik. E könyvtárat több más kolostorból hozott értékes könyvek tovább gazdagítják. A könyvtár gyűjteményét a XX. század hatvanas éveiben Kovács Dénes rendezte. Kiválogatta a XIX. század előtti dokumentumokat. A megmaradtakat pedig két részre osztotta, vagyis a XIX. századi és a XX. századi kötetekre. A rendházban maradt könyvtárat egy időben (1975–1995 között) János testvér kezelte. Sajnos, az általa kialakított rendszer nem maradt fenn. A többszöri könyvtárköltöztetés a kiválogatott és szakozott könyveket összevegyítette. 1995 után erőfeszítéseket tettek a könyvtár újjászervezéséért és újrászakozásáért. Ebben a munkában több szakember munkálkodik, a legelismertebb Muckenhaupt Erzsébet, a csíkszeredai Csíki Székely Múzeum muzeológusa.

A legreprezentatívabb könyvtár, amelynek sikerült saját és más ferences könyvtárak köteteit megőriznie erdélyi viszonylatban: a Csíksomlyói Ferences Könyvtár. Csíksomlyón abban az időben is képes volt fennmaradni a ferences könyvtár, amikor máshol megszűntek a rendi gyűjtemények. A jelenlegi Csíksomlyói Ferences Könyvtár dokumentumainak csak kis részét képezik a volt gyűjtemény kötetei. A könyvtár régi dokumentumainak nagy része – ismétlem – a Csíki Székely Múzeum gyűjteményében található.

A Csíksomlyói Katolikus Főgimnázium Könyvtára

Az iskola alapításának idejét a XV. század közepére teszik, amikor Csíksomlyón a pálos rendiek mellett meglepednek az obszerváns ferencesek is. Az iskola közvetlenül a kolostor mellett működött. 1574 táján kezdték meg az elemi oktatás felsőbb szintre emelését. Az iskola később a Csíksomlyói Római Katolikus Főgimnázium nevet viselte. A ferences szerzetesek mellett működő paptanárok és világi tanítók kezdetben a kolostor könyveit használták fel oktató munkájuk során. Az iskola az 1661-es tatárinvázió időszakát is túlélte. A XX. század elején a Csíksomlyói Római Katolikus Főgimnázium Csíkszeredába költözött. Jelenleg is az akkoriban felépített iskola ad otthont két líceumnak: a Márton Áron Gimnáziumnak (folytonosságát megőrizve) és a Segítő Mária Római Katolikus Líceumnak (1991-ben újjáalakult intézmény). Mindkét intézmény jogos örököse a volt katolikus gimnáziumnak.

„Az első írás az iskola könyvtáráról 1630-ban” jelent meg⁷. Feltételezések szerint már korábban is létezett iskolai könyvtár, amely a kolostor könyvtárában kapott helyet, de sajnos, nem maradt fenn egyetlen feljegyzés sem erről az időszakról. 1661-ben az iskolát és a kolostort lerombolták a törökök. Ezért át kellett gondolni egy új iskola alapítását.

A gimnázium alapítása az 1667–1669. közötti évekre tehető. Alapítói között ott találjuk Kájoni Jánost is. Az iskolai könyvtár új gyűjteményét egyaránt gazdagították egyházi és világi adakozók, valamint különböző egyesületek, mint például

az 1727-ben alapított *Máriatársulat*⁸. A kevés kötettel rendelkező könyvtárat folyamatosan kellett bővíteni. Az iskola lehetőségeihez mérten vásárolt is könyveket. A gyűjtemény darabjainak többsége latin nyelven íródott, a többi magyarul, németül és görögül. A kisiskola tankönyveinek nagy része a csíksomlyói ferences nyomdából származott.

A jelenlegi iskola könyvtárában fellelhető évkönyvek is tükrözik a hajdani állapotokat. Igaz, évkönyvek csupán az 1870-es évek utáni időszakból valók.

A XIX. század végén jelent meg az első tanulmány a gimnázium tanári könyvtárának alapításáról és tevékenységéről⁹. A dokumentációs anyag Bándi Vazultól, a gimnázium 1891–1900 közötti igazgatójától származik, amelyet *A csíksomlyói róm. Kath. Főgymnasium tanári könyvtárának vázlatos története* címmel adott ki.

Veress Gergely ügyvéd – később az iskola tanára – 1856-ban 50 kötetrel ajándékozta meg a gimnáziumot.

Az 1868–1869-es tanévben Incze János tanár elkészíti a gimnázium tanári könyvtárának első katalógusát.

1870 után, amikor Imets Fülöp Jákó lett a gimnázium igazgatója, a könyvtárat saját védnöksége alá helyezte, és 1871-től az iskola értesítőiben, évkönyveiben részletesen beszámol a könyvtár helyzetéről, főleg gyarapodásáról¹⁰.

1873-ban Imets Fülöp Jákó létrehozta a Római Katolikus Tanítóképző Intézet könyvtárát.

1875-ben a könyvtár gyűjteménye 1882 kötetet tett ki. A szegény diákok segítségére ingyenes kölcsöntankönyveket osztottak ki.

Az 1876. december 23-i tanári konferencián az az indítvány merült fel, hogy válasszák szét az addig egyben lévő tanári könyvtárat az ifjúságitól, a volt közös könyvtár tankönyveit pedig jutányos áron adják el, és a megmaradt ifjúsági könyvtár egyesüljön az önképzőkör könyvtárával. Így a könyvek száma 1975 kötetről 1300-ra csökkent.

Az 1877–1878-as tanév újra változásokat hozott a könyvtár életében. Imets Fülöp Jákó kezdeményezésére egy kölcsönkönyvtárt hoztak létre, amelynek anyagi alapjait a tanári kar teremtette elő, azzal a céllal, hogy a szegényebb diákok ingyen tankönyvekhez és segédkönyvekhez jussanak.

1879 és 1880 között az iskolai könyvtár 1190 kötetet bocsátott az olvasók rendelkezésére, ebből a tanulóiifjúságnak 334 kötetet, a tanároknak 1810 kötetet különített el.

„*A gimnázium vezetését 1884-től a nagy tudású Glósz Miksa*” vette át¹¹. A tudós tanárt ma bibliográfusként is számon tartják. Ő tovább korszerűsítette a könyvtárat. Az 1885–86-os gimnáziumi értesítőben cikket közölt a tanintézet könyvtárának történetéről, ebből fel tudjuk idézni az iskolai könyvtár akkori helyzetét.

1900 után a könyvtár állománya folyamatosan nőtt. Ezek voltak a legkedvezőbb évek. Egyesületekhez fordulva több könyvet tudtak beszerezni, mint a korábbi években. Nemcsak vásárlás útján, hanem adományokból is tekintélyes kötetszámra tettek szert.

„*1902–1908 között Balló István tanár lesz a gimnázium tanári könyvtárának őre, aki történészként is tevékeny volt. Több Csikra vonatkozó tanulmányt írt*”¹².

1911-ben a Csíksomlyói Római Katolikus Főgimnázium a jelenlegi helyére költözött. A Csíkszeredába áthelyezett gimnázium hú maradt a XV. században ferencesek által alapított iskola eszméihez. 1911-től kezdődően a gimnázium új épületében

lévő könyvtár őre Szlávik Ferenc volt¹³. Szlávik gimnáziumi értesítőiben publikált cikkekben több adatot közölt a tanári, az iskolai, valamint a kölcsönkönyvtár helyzetéről. 1911-ben a könyvtár állományának megoszlása a következő volt: tanári könyvtár 3684 kötetel, az ifjúsági könyvtár 4051 kötetel és a kölcsönkönyvtár 959 kötetel büszkélkedhetett. A könyvtárnak körülbelül 50 folyóirat és lap járt. Tervebe vették a gimnázium könyvtárának nyilvánossá téételét a nagyközönség előtt. Támogatásokat vártak a Múzeumok és Könyvtárak Országos Felügyelősége részéről.

1918-után az anyaországgal való kapcsolat szinte teljes egészében megszűnt. Budapestről nem érkezett segítség, a könyvek beszerzése pedig egyre nehezebb feladattá vált.

1921-ben a gimnázium kölcsönkönyvtárát felszámolták a világháború következtében kialakult helyzet miatt. A megmaradt (felére csökkent) könyvtári gyűjtemény – főleg a tanári könyvtár – egy része a háború éveiben eltűnt, elkallódott, vagy a hatóságok nyomására állami kézbe került.

Az új állami berendezkedés a '20-as években a román nyelvű folyóiratok beszerzésére fektette a hangsúlyt. Ugyanez a tendencia volt érvényes a könyvekre is.

1923-ban – habár még létezett a három elkülönített könyvtár – a könyvállomány szegényes volt. A tanári könyvtár 3558 kötetét tizenhat tanár használta.

Az *Erdélyi Iskola* népnevelő folyóiratban részletes tanulmányt közöltek a csíkszeredai gimnázium könyvtárának 1919 utáni helyzetéről.¹⁴ 1919–1936 között a könyvtár gyűjteménye mindössze 167 könyvvel gyarapodott, amelyből 97 kötet vásárlásból és hetven példány donációból származott. Ebben a periódusban a magyar felekezeti iskolák könyvtárainak gyarapítása nagyon nehézkesen működött.

1936-ban a könyvtár állománya 4983 kötetből állt, és tíz folyóiraatra fizetett elő.

1940–1945 között, amikor Észak-Erdély ismét az anyaországhoz tartozott, újra gyarapodott a könyvtár. A tanári könyvtár gyűjteménye 7110 kötetről 7541 kötetre nőtt, míg az ifjúsági könyvtár 4075-ről 4874 darabra gyarapodott. Összesen 2500 kötetet kapott az iskola tanári és diákkönyvtára a Közgyűjtemények Országos Főfelügyelőségének Erdélyi Osztályától.

Az újabb fordulat után az 1947-es esztendő radikális változást hozott a gimnázium életében. A könyvtár anyagát az akkori hatalom emberei megtizedelték. Az állam által kiadott tiltott könyvek jegyzéke alapján folyt a selejtezés. Ráadásul a kiselejtezett könyvek és folyóiratok egy részét megsemmisítették.

Az 1870-től kiadott gimnáziumi értesítők és évkönyvek publikálását 1945-ben beszüntették. Így az 1945 utáni esztendőkről kevés adat maradt fenn az iskola könyvtárára vonatkozóan.

Az 1948-as romániai tanügyi reform államosította a Csíkszeredai Római Katolikus Főgimnáziumot is; régi dokumentumait pedig elzárták a nagyközönség elől.

1950 után a gimnázium 1945 előtt keletkezett dokumentumait (az állomány nagyobb részét) átszállították az akkori Városi Múzeumba.

„1967-ben a könyvtár gyűjteménye 2426 kötetel bővült, és összesen, körülbelül, 7000 kötetet számlált”.¹⁵

Az 1968-ban és 1969-ben kiadott gimnáziumi évkönyvekben nincs adat a könyvtárra vonatkozólag.

1978-ban az 1850 utáni dokumentumokat átszállították a Csíki Székely Múzeumba és a Hargita Megyei Könyvtárba, ahol egy dokumentációs részleget hoztak létre a régi könyvek számára.

1980 után a Csíkszeredai Gimnázium könyvtárának állománya meghaladta a 25 000 kötetet. A nyolcvanas évek elején 33 000 kötet volt a könyvtárban, míg a nyolcvanas évek végén ez a szám körülbelül 27 000-re apadt, ugyanis a megszüntetett V–VIII. osztály olvasmányai, az ifjúsági könyvek más iskolához kerültek.

1990 után a könyvtár állományának nagy része donációként érkezett Magyarországról, különböző egyesületektől és magánszemélyektől.

1995-ben az iskola könyvtára 33 291 dokumentumot számlált¹⁶. A könyvtári olvasósarok helyett egész olvasótermet hoztak létre.

1991–1992-től folyamatosan megjelenő évkönyvek közül kettőben találunk részletesebb leírást az iskola könyvtáráról és gyűjteményéről, ezek az 1994–1995-ös és 2003–2004-es tanévből valók.

A 2005-ben kiadott évkönyvben tanulmányok olvashatók a gimnázium könyvtárának történetéről¹⁷.

2008-ban az olvasótermet és a volt kölcsönzői részleget Dokumentációs és Információs Központtá alakították át. A központnak külön tevékenységformája van, de a dokumentumok nagy részét (könyveket, CD-ket, DVD-ket, atlaszokat, albumokat stb.) a könyvtártól kölcsönzi. A két központnak külön alkalmazottai vannak, akik azonban kölcsönösen segítik egymást.

A jelenlegi gyűjtemény 37 054 dokumentumot számlál. A beíratkozott olvasók száma 1152. A könyvtárat a 2008. évben körülbelül 1200 könyvtárhasználó kereste fel. Több éve az iskolában elkülönítve működik egy nyelvkönyvtár is. Léteznek „mini könyvtárak” a szakkabinetekben is, amelyeknek vezetői – úgy, mint a nyelvkönyvtárnak is – az iskola tanárai.

Az iskola könyvtárához hozzáférhetnek a Segítő Mária Római Katolikus Gimnázium alkalmazottai is. A Dokumentációs és Információs Központot e két intézményen kívül is bárki használhatja, de nem kölcsönözhet dokumentumokat.

A 2007–2008-as tanévben az iskola könyvtára a következő újságokat, folyóiratokat tudta megrendelni: *Calculatoare și Automatizări, Erdélyi Napló, Evrica – revista de fizică, Korunk, Közoktatás, Hargita Népe, Limba și Literatură Română, Lucefărul, Művelődés, PC World, Revista Bibliotecii Naționale, Tribuna Învățământului, Romániai Magyar Szó*. Donációként érkező lapok: *Tiszatáj, Forrás, Hítel, Természet világa* és a *História*.

* * *

Az iskolai könyvtár régi állományán ma tehát három intézmény osztozik. A régi könyvtár legrégebbi könyvei, főleg az 1830 előttről valók a Csíki Székely Múzeumban vannak, összesen 1100 darabról van szó. E kéziratok és könyvek között vannak a XV–XVIII. századiak is. Természetesen ez a múzeumi kollekció képezi mind közül a legnagyobb értéket. A Kájoni János Megyei Könyvtár hozzávetőlegesen 15 000 könyvet és folyóiratot tart számon a régi kollekcióból, többségük 1850 utáni kiadású. A megyei könyvtár dokumentációs részlegének a csíkszeredai Mikó-vár ad otthont, ahol egyébként a múzeum is található. A dokumentációs részleg egyes kötetei a régi ferences könyvtárból származnak. A volt csíksomlyói gimnázium könyveinek megmaradt részét a Márton Áron Gimnázium őrzi. Ez az állományrész hozzávetőlegesen 1500 példányt számlál, amelyből két darab a XVI–XVII. századból való, hármat a XIX. század elején adtak ki; zöme a XIX. század közepéről és a XX. elejéről való.

A csíksomlyói iskolai könyvtárak a századok során minden nehézséget túlélve fennmaradtak napjainkig; ha régi könyveit nem is, de tanító jellegét meg tudták őrizni. Ha a régi iskolai könyvtár történetét szeretnénk rekonstruálni, akkor első-sorban a Csíksomlyói Ferences Könyvtár dokumentumai között kell keresgelnünk. Ezek a könyvek pedig a Csíki Székely Múzeum birtokába tartoznak.

Összegzésként

A Csíksomlyói Ferences Könyvtár történetét igyekeztem bemutatni. A ferences könyvtárról nem tudunk beszélni anélkül, hogy ne ismernénk az erdélyi világot és a ferences világot a kezdetektől mostanáig. Az európai és erdélyi magyar kultúra feltárása kiindulópont a csíksomlyói ferences rendház megismeréséhez. E kolostor tevékenységének hatása nemcsak Erdélyben, hanem Moldvában, sőt Magyarországon is érezhető volt.

Több századon át a csíksomlyói kolostor és templom a székelység, illetve a moldvai székelység és csángóság kulturális és vallási központja volt. Az elemi oktatás, később a gimnázium és a mellette felépített szeminárium a fiatalok nevelőközpontjává vált.

A nevelési központ létrehozása mellett fontos szerepet játszott a könyvtár. A könyvtár a századok során több ezer kötetet számlált gyűjteményében. A kéziratokat, ősnymtatványokat különös figyelemmel gyűjtötték össze, és féltő gondoskodással őrizték. A dokumentumok a ferencesek által több évszázadon át való megőrzése bizonyítékkal szolgál, hogy a szerzetesek fontosnak tartották a könyvet, nagyra tartották, értékékként becsülték.

Tény és való, hogy a gyűjtemény az évszázadok során megtépződött, de a megmaradt kötetek így is felbecsülhetetlen értéket képviselnek.

A Kájoni János által alapított nyomda fontos szerepet játszott a Csíksomlyói Ferences Könyvtár életében. Ugyanilyen fontos szerep tulajdonítható a nyomda mellett működő könyvkötő műhelynek is. Azokban az esztendőkből Erdély nagy részében protestáns nyomdaműhelyek működtek. A csíksomlyói ferences nyomda az Erdélyi Fejedelemség első katolikus nyomdája volt. A nyomda a kolostor közvetlen közelében működött. A nyomda által kiadott könyvek közül a legjelentősebbek Kájoni János kötetei. Unikumnak számító Kájoni János által 1676-ban elsőnek szerkesztett, írt és kiadott mű címe: *Cantionale Catholicum*. Ez a gyűjtemény a mai napig nagy népszerűségnek örvend a székely és csángó hívek körében, mind Székelyföldön, mind Moldvában. A nyomda tevékenysége szorosan összekapcsolódott Székelyföld katolikus iskolahálózatának fejlesztésével és formálásával, továbbá szerepe volt a magyar ellenreformációban is, vagyis az erdélyi, székelyföldi katolicizmus átmentésében.

A régi ferences könyvtárban csak néhány nyomtatvány maradt: tizennégy XVII. századi és nyolcvan XVIII. századi. Ez az adat is azt bizonyítja, hogy a nyomtatványokat különös figyelemmel őrizték. Sajnos, a második világháború idején a ferences könyvtár súlyos károkat szenvedett, sok féltve őrzött kézirat, ősnymtatvány és nyomtatvány részben vagy egészen tönkrement; néhányuk el is tűnt. Mégis ránk maradt a gyűjtemény, amelynek nagy része a Csíki Székely Múzeumba és a Csíksomlyói Ferences Könyvtárba került. A XIX. század derekától keltezett ki-

adványok zöme a megyei könyvtár dokumentációs részlegében található. Kisebb kötetsszámmal rendelkezik a csíkszeredai Márton Áron Gimnázium is.

Meg kell becsüljük a ferencesek könyvtárának gyűjteményéből ránk maradt örökséget, mert a kötetek „élő legendaként” szólnak hozzánk. A Csíki Székely Múzeumban a hazai és a külföldi (főleg magyarországi) restaurátorok igyekeznek megmenteni azokat dokumentumokat, amelyek az erdélyi, magyarországi és közép-európai ferencesek történetéről mesélnek, de nyomon követhetők általuk a székelyföldi ember mindennapjai és a szomszédos népekkel való kapcsolatai.

A regionális székely-magyar kultúra igazi európai keresztény értéket kapott a ferencesektől. Ezek az értékek a rend által létrehozott iskola és könyvtár alapításában mutatkoztak meg igazán. A ferencesek fáradhatatlan munkájukkal bebizonyították, hogy miként lehet tanítva nevelni.¹⁸

JEGYZETEK

- 1 A feltételezések szerint az édesapja lehetett román származású.
- 2 Az első jelentős és ismert publikáció irodalomtörténeti szempontból is a Cationale Catholicum. A Kájoni által gyűjtött zsoltárok 1676-ban láttak napvilágot nyomtatott változatban, amelyet ismertek és használtak is Erdély- és Moldva-szerte.
- 3 Kájoni tanára Seregély Mátyás adott neki egy félbehagyott zenegyűjteményt jó tanulásaért. Ezt a gyűjteményt az idők során Kájoni bővíteni kezdte, és 1761-ben fejezte be Gyergyószárhegyen. A Codex Caioni 346 zenedarabot tartalmaz.
- 4 Magyar és román muzeológusok (Papp Ágnes és Saviana Diamandi) közös munkájának eredményeként Budapesten, a „Musicalia Danubiana” sorozatban jelentették meg három kötetben: Codex Caioni saeculi XVII. Bp., 1994. MTA Zenetudományi Intézet.
- 5 A csíksomlyói ferences nyomda és könyvkötő műhely. (Szerk. Muckenhaupt Erzsébet) Csíkszereda, 2007, Csíki Székely Múzeum, 72 p.
- 6 Muckenhaupt Erzsébet: A csíksomlyói ferences könyvtár kincsei. Bp.–Kolozsvár, Balassi Kiadó–Polis Kiadó, 1999. 247 p. 46 t.
- 7 A feltételezések szerint 1630 előtt kellett létezzen egy könyvtár, amely segítette a gimnáziumi tanítást. – Csíki Székely Múzeum gyűjteményei. (Szerk. Gyarmati Zsolt és Szatmári László.) Csíkszereda, 2004. Csíki Székely Múzeum, 79 p.
- 8 Az egyesületekről több információt kapunk a hajdani gimnáziumi értesítőkből. Az egyesületek szabályainak megújított reguláiról az 1904–1905-ben kiadott gimnáziumi értesítőben olvashatunk Pál Gábor igazgató kiadásában (43–64. p.)
- 9 Csíksomlyói Római Katolikus Főgymnasium értesítője az 1885–86-ik tanévről. Közli Imets Fülöp Jákó igazgató, Csíkszereda, 1886, 1–7. p.
- 10 Uo. 4–5. p.
- 11 Glósz Miksa tanár és könyvtáros. A gimnáziumban latin és görög nyelvet tanított. Számos tanulmányt írt a csíksomlyói ferences könyvtárról és a gimnázium tanári könyvtáráról. – Antal Imre: „Tisztesség Adassék”, Lapok a Csíkszeredai Római Katolikus Főgimnázium történetéből. Csíkszereda, 1994, Pallas-Akadémia, 117 p.
- 12 Balló István történész és tanár az ifjúsági könyvtár öre volt 1904 és 1908 között. – Antal Imre i. m. 100. p.
- 13 Csíksomlyói Római Katolikus Főgymnasium értesítője az 1911–12-ik tanévről. Közli az igazgatóság, Csíkszereda, 1912.

- 14 1933–1944 között Kolozsvárott megjelent folyóirat. A hivatkozott cikk 1938–1939. 1–2. számában jelent meg.
- 15 A Csíkszeredai Márton Áron Főgimnázium évkönyve az 1994–95. tanévről. Közreadja az igazgatóság, Csíkszereda, 1995, 40. p.
- 16 Az iskolai könyvtár történetéről. – A Csíkszeredai Márton Áron Főgimnázium évkönyve a 2003–2004. tanévről. Közreadja az igazgatóság, Csíkszereda, 2004, 37–43. p.
- 17 Az iskolai könyvtár régi könyveiről. – A Csíkszeredai Márton Áron évkönyve a 2004–2005. tanévről. Közreadja az igazgatóság, Csíkszereda, 2005. 42–45. p.
- 18 Dolgozatom megírásában számosan voltak segítségemre. Külön köszönet illeti Muckenhaupt Erzsébet és Szócs János csíkszeredai muzeológusokat és a csíksomlyói Márk József ferences atyát.

Borbé Levente

A felborult fogassal kezdődött

A szentmártonkátai Magvető Klub negyven évéről

„Mi van az emberek között? ... Maga nem tudja még, hányféle kapcsolat van, az emberek négy-öt fogalommal gondolkoznak, van barátság, szerelem, rokonszenv, bizalom. De van más is, aminek nincsen neve. Van titkosabb és érthetlenebb kapcsolat is, ami nem barátság, nem is szerelem, és mégis olyan forró és eleven, hogy nem lehet kitérni előle” – írta Márai Sándor. Ez az idézet akár mottója is lehetne egy közösség negyven esztendeje történetének, hiszen ilyen forró és eleven kapcsolat fűzi össze azt a néhány tucat szentmártonkátai könyvszerető embert, olvasót, könyvtárlátogatót, akik a helyi Magvető Klub tagjai. Azé a klubé, amely idén ősszel ünnepelte megalapítása negyvenedik évfordulóját. Az ország egyik legrégebben működő könyvtári klubjáról, azaz valódi közösségről van szó.

Az 1960/70-es évek fordulóján, a civil társadalom első „hajnali álmosággal” küzdő moccanásainak idején Szentmártonkátán is úgy érezték a fiatalok, hogy kell egy hely, ahol rendszeresen összejöhetnek, ahol értelmesen tölthetik el szabadidejüket, ahol kötetlenül beszélgethetnek, ahol írókkal, művészekkel találkozhatnak, ahol olvasmányokról, filmekről, színdarabokról cserélhetnek eszmét. Ezért és így alakult meg a községi könyvtárban tíz-tizenöt taggal a Nagykátai Járási Könyvtár és a Magvető Kiadó patronálásával a Könyvbarát Klub, amely később Magvető Ifjúsági Klubként vált országosan ismertté.

A klub első meghívott vendége Bereményi Géza – akkor még fiatal – író volt, aki *A svéd király* című kötetét mutatta be az érdeklődő hallgatóságnak. *„A tagság egytől egyig ott szorongott a könyvtár kis helyiségében. Végre megérkezett Bereményi Géza, a Járási Könyvtár munkatársaival és a Magvető Kiadó képviselőjével, Fábian Zoltánnal, 'keresztanyánkkal'. Géza bemutatkozott, s a könyvről kezdett beszélni, majd várta a kérdéseket. Néma csend támadt, senki nem mert elsőnek kérdezni. A véletlen segített. Az ajtó mellett levő egyetlen fogasunk, amelyen közel 50 kabát nyu-*

godott, nagy robajjal közénk vágódott. A váratlan esemény harsány derűt váltott ki. Pillanatokon belül feloldódott a hangulat. Véget ért a kínos csönd, s kérdések özöne zúdult Gézára” – emlékezik az első író-olvasó találkozó fölszabadító élményére a klub akkori és mai vezetője, Kissné Pásztor Éva. Mint írja: ez volt a klub tagságának „tűzkeresztsége”. Ettől kezdve rendszeressé váltak a jó hangulatú programok. A hivatalosan tervezett évi három író-olvasó találkozón felül számolatlanul sok klubest következett 1970-től – máig, a 2010. október 16-ai jubileumi ünnepségig.

A klub annak rendje és módja szerint mihamar vezetőséget választott, programot alkotott, házirendet és működési szabályzatot alakított ki, tagdíjat szedett (5 forintot!), egyszóval megindult a rendszeres klubélet. A tagságát összetartó erők egyike éppen a rendszeresség volt és maradt, annak a biztos tudata, hogy legközelebb is együtt leszünk, és okosan, hasznosan, derűsen töltjük meg tartalommal az időt. És nem csupán író-olvasó találkozókon, esteken, kötött programokon találkoztak a tagok, hanem nönapi rendezvényeken, Mikulás-napkor, közös kirándulásokon és színházlátogatásokon, vagy akár bográcsos főzéseken, esti szalonnasütéseken is.

Négy évtized irodalmi klubestjei, találkozói vendégeinek névsorát igencsak hosszadalmas lenne ide írni, inkább csak jelzéseként említessék néhány név: Victor Máté zeneszerző, Márton András színművész, Dinnyés József „daltulajdonos”, a hajdani Gemini együttes tagjai, M. Kecskés Sándor pantomimművész. Az írók közül: az egyik patronus, az írószövetség akkori titkára, Fábíán Zoltán, azután Mándy Iván, Rákos Sándor, Varga Domokos, Benke László, Nyilassy Balázs, Szervác József, Kristó Nagy István, Kanizsa József, Zalán Tibor, Tóth Béla, Szénási Sándor...

Negyven év töretlen együttműködésének, sikereinek, a „forró és eleven” kapcsolat folytonosságának kell, hogy valami „titka” legyen. Erre nézve is útmutatást kapunk a klub jeles évfordulójára megjelent kiadványból.* Itt olvasható ugyanis a klubtagok hitvallása: „*Hisszük azt, hogy a könyvekkel ment előbb a világ! Hiszen a jó könyv olyan erőforrás, amely egy életre segítséget, útmutatást ad. Oázis a lélek számára, amelyből táplálkozhat, életerőt szívhat, erkölcsi támaszt, útmutatást nyerhet mindenki.*” És ide idézi a könyv összeállítója Juhász Ferenc gondolatát is: „*A könyv értelme az ember. Könyv nélkül magányos lesz az emberiség. Árva.*” Erre a hitvallásra épül a klub nagyon is gyakorlatias „filozófiája”, amelynek lényege a koherencia, az összetartozás tudata, és amelynek sarokpontjait olyan fogalmak jelzik, mint a rendszeresség és a folyamatosság biztossága, a közös érdeklődés, a tisztelet az ember iránt és a hagyományok ápolása. A múlt, jelen, jövő összekapcsolódása, a hagyományfolytonosság az az összetartó erő – vélik a Magvető Klub tagjai –, amely minden értékelvű közösség fönnymaradását biztosítja. Erről a gondolatról (is) szól a klub négy évtizedes működésének krónikája.

Az évfordulóra megjelent jubileumi kiadvány voltaképp képes krónikája a Magvető Klub tekintélyes történetének. Három rövid fejezete áttekintést ad a szentmártonkátai közösség múltjának legfontosabb mozzanatairól, fölvonultatja a klub jeles vendégeit és emlékezetes programjait, választ keres és talál a közösséget összetartó erő „titkára”, majd negyedik fejezetében képes album gyanánt fekete-fehér és színes fotókon szemlélteti a klubélet 1973 és 2010 közötti emlékezetes – és többnyire derűs – pillanatait. Az utolsó fejezet (*Válogatás a klub archívumá-*

* A Magvető Klub krónikája 1970–2010. (Összeáll. Kissné Pásztor Éva) Szentmártonkátá, 2010. 128 p.

ból) afféle szöveggyűjtemény, történeti olvasókönyv, amely dokumentumok sokasága révén enged bepillantást a klubélet történetének részleteibe. Főként egykorú sajtóközlésekből (*Népművelés, Pesti Műsor, Pest Megyei Hírlap, Magyar Ifjúság, Olvasó Nép, Tápiómente*) és kisebb részben levelekből, hivatalos és félhivatalos iratokból ad szemléletes válogatást a közösség elmúlt negyven esztendejéről.

A Magvető Klub a könyvet, irodalmat, művészeteket szerető, olvasó emberek gondolkodó közössége. Miközben tudjuk, hogy a könyvolvasás a lehető legmagányosabb szellemi tevékenység, az is tudható, hogy az irodalmi alkotás igazi hatása az együttes gondolkodás útján megsokszorozódik. A közös élmények és tapasztalatok, a közös, egycélú gondolkodás pedig a cselekvő közösség létrejöttének feltétele. Erre nézve is tanulság ez a kötet és a mögötte álló gazdag négy évtized.

Mezey László Miklós

Falvédők, avagy Simon Bolivar a könyvtárban

A név tűnt ismerősnek, ezért még egyszer visszalapoztam az újságban a baleseti és rendőrségi hírekhez, újra elolvastam a közleményt. Idén már ez volt a kilencvenharmadik kihüléses fagyhalál. Döbbenet. Mi lesz még januárban?! Nem is mutatta még ki igazán a foga fehérjét a tél.

Alig győztem kivárni a hétfőt, hogy beérve a munkahelyemre, a könyvtárba, beletekintsek a beiratkozott olvasókról vezetett gépi nyilvántartásunkba, és megbizonyosodjak felőle, hogy nem, tévedtem, nem a mi olvasónkról, arról a szimpatikus idős hölgyről van szó, aki a *Fürge ujjakat*, *Burdákat*, a kötőmintakönyveket és szabásminta-mellékleteket szokta estékbe nyúlóan bogarászni a nagy olvasóterem ovális asztalánál.

Özvegy Sipos Barnabásné már ősz óta azon gondolkozott, hogy mit vegyen ajándékba a pesti unokáinak karácsonyra.

Egyetlen lányát Budapestre vitték férjhez: még az egyetemen ismerkedett meg a párjával, s azután is együtt maradtak. Most mindketten fogorvosok.

Az esküvő elég kurtán-furcsán esett, mert csak értesítést küldtek, hogy ekkor és ekkor házasságot kötöttünk, de ennek jó pár éve már, rég bele is nyugodott a dologba, meg mi is lenne ezen felhánytorgatni való, amikor ott a két szép unoka; nem tud ő már kiigazodni ebben a mai világban, arra vannak a fiatalok, hogy tegyék a dolgukat, éljék a maguk életét. De nem is lehet oka panaszra. Amikor kórházba került, látogatták, még telefonon is érdeklődtek hogyléte felől; annyi finomságot tán életében sem látott, mint amit akkor odahordtak neki. Mikor még jobban bírta magát, s az unokák kisebbek voltak, a nyarat mindig nála töltötték a tanyán. Rettegve várta a napot, amikor értük jönnek, s hazaviszik őket, mert letelt a vakáció, kezdődik az iskola. Süketté vált az udvar, megszürkültek a napok, még az öreg fűz is mélyebben hajtotta csapzott koronáját a kacsauzstatóba.

Hétfőn persze a szokásos, a munkahetet indító apró-cseprő teendők teljesen kiverték a fejemből hétvégi fogadkozásomat, hogy beérkezve a könyvtárba, első teendőm lesz utánanézni ennek a nyugtalanító balsejtelemnek. Úgyannyira megfélemedeztem róla, egész héten se villant eszembe, mintha alaposan benyakaltam volna a szofisztikáltabb mesékből ismert „felejtés vizéből”. Ráadásul „hosszúhetes” voltam, szombaton is dolgoztam, és hát mit ad isten, na, mikor jutott eszembe ez az egész miszkulancia, ez a nyomasztó, elintézetlen ügyem? Hát persze hogy a hazafelé vezető úton.

El volt rontva immár a várva-várt maradék hétvégem is.

Fejlett nagylányok már az ő unokái, a nagyobbik akár udvarlót is tarthatna, ezért is kell jól meggondolnia, hogy milyen is legyen az az ajándék karácsonykor. Leg-

jobb lenne tán, ha hímezne mindkettőjüknek egy-egy falvédőt. Hányszor megkérdezték a karos láda fölöttiről is, hogy: - Nagymama! Hát miért azt varrtad oda, hogy fehér galamb száll a falu felett, amikor ezek a galambok rózsaszínűek? – Az lenne tán csakugyan a legjobb, ha kihímezne egyet-egyét nekik, karácsonyra szépen el is készülhetne vele.

Nem is töprengett hát tovább, hanem már másnap nekilátott az egyiknek. Lassan haladt, ujjai elszoktak már az aprólékos öltögetéstől, és szemmel sem bírta már huzamosan. De azért csak-csak haladt, s elalvás előtt mindig megörült a lelke, ha szétterítette, s egyben láthatta a kézimunkát: Lám-lám, ez a nap sem telt hiába, ma sikerült befejezmem a galambok szárnyait!

Mindig ez van, amikor belátható közelségbe érnek az ünnepek: elkezdődnek a puhatólódzások, megy a brusztolás, főleg a kolléganők körében, hogy ki mikor szeretne szabadságot kivenni. A karácsony előtti héten? A két ünnep között? A férfimunkatársak mintha a világon se lennének. Teljesen indifferens, hogy ők miként gondolnák el a maguk részéről a dolgot, a vége minden évben ugyanaz: a nők sorban ellibbennek szabadságra (amelyiküknek nincs már szabadsága, megoldja okosba’: „betegségbe esik” vagy a gyereke lesz nekije [szövegromlás!] „beteg”), a nyomorult „Y-kromoszómások” meg vigyék csak a boltot, nincs apelláta.

Emlékszem, egy korábbi munkahelyemen (szintén könyvtár volt) én szerencsétlenül összeállítani a munkahelyi beosztást, de akárhogy sakkoztam, logisztikáztam, sohasem sikerült mindenki egyöntetű meglegedésére összehoznom. Mindig akadt sértődött delikvens, valaki(k)ben biztosan maradt tüske, nekem viszont garantáltan kinézett egy tartós idegrángás.

November végére elkészült mind a két falvédő. Kimosta, kikeményítette, aztán szépen összehajtogatta, betette őket a sifonér legfelső fiókjába. De azután is előelőkerültek még, hogy gyönyörködjön bennük. Hogy fognak ennek örülni az unokák! Ő meg láthatja majd az örömeiket, amit általa kapnak. Nem is kívánhat ennél többet az ember. Bárcsak az ura is láthatná, az a szelíd, jó ember! Igaz, halottak napján megmondta neki a sírnál, hogy mit tervez karácsonyra, mert olyankor mindig elbeszéli örömét, baját, mire a gyertyák kilobbannak.

December elején megtudakolta a postástól a vonatindulásokat. Fel is íratta vele a falinaptár szélére, hogy szem előtt legyen, ha addig elfelejtene. Nagyon készült rá, várta az indulás napját, már aludni sem tudott emiatt. – Csak nehogy lebetegedjen addig! Csak le ne kesse a vonatot! Vajon észbe vett mindent, amit pakolni kell az útra? – aggodalmaskodott éjjelente.

Valahogy mindig az a határozott érzésem, hogy az ünnep melege beszívárog a könyvtárpépület falaiba: belebújik a bútorokba, a könyvespolcokba, ott van a könyvek, az újságok lapjaiban, megül a katalóguscédulák élein (már ahol megtalálhatók még ilyen, lassan anakronisztikussá váló könyvtári alkalmatosságok), de a számítógépekben rejtőző adatbázisok, bibliográfiák is mintha tárulkozóbbak, adakozóbbak lennének tartalmukat, információikat illetően az ünnepek közeledtével. Ott van a könyvtárosok mélytudatában, befolyásolja egymás közötti beszélgetéseiket, de még legapróbb önkéntelen mozdulataikra is kiható. Felfedezhető egy kézfogásban, s egyáltalán, a levegőből is kiérezni, anélkül, hogy lépten-nyomon eszünkbe

kellene idéznünk, vagy egymást bármikor erre figyelmeztetni. Türelmesebbé vá-
lunk kollégáink iránt, még az úgynevezett „megosztó személyiségek” is tolerán-
sabb elbírálás alá esnek, nem beszélve a megszállott, bogaras, excentrikus, flúgos,
iszákos (lelki szegények? kisiklott életűek? mentális betegségben szenvedők?)
vagy egyszerűen csak hajléktalan stb. látogatóinkról, akik ilyentájt mintha még
számosabban fordulnának elő a könyvtárban.

Egyszer azon is elmorfondírozott, hogy idén bizony nem is küldtek a névnapjára
üdvözlőlapot az unokák. Vajon elfeledkeztek róla, vagy a postán akadhatott el?
Máskor a nyaralásukkor is küldtek képeslapot. Oda is tűzte mind a konyhaszek-
rény üvegéhez. Pedig az idén is biztosan voltak nyaralni valahol!

Másszor meg azon tépelődött, hogy a legutóbbi ottjártakor elő sem került az
asztali futó a kiegészítőkkal, amit azelőtti évben vitt. És hiába töprenkedett, nem
emlékezett rá, hogy a két díszpárnát látta volna kitéve valamelyik ágyon. Pedig
azoknak a mintáját is de sokan elkérték a falubeli asszonyok közül!

Tavaly is hiába kérlete az unokáit, hogy sétáljanak egyet a hóesésben. Pedig
nem szokta ő meg azt a bezártságot. Otthon is, ha másért nem, annyira mindig ki-
mozdul a házból, hogy elseperje a havat, vagy a kerítéstől elnézzen a falu irányába,
nem jön-e a postás. Lehet, a nagyanyjukat szégyellték, hogy ilyen falusi asszony,
aki vastag, bolyhos kendőbe burkolózik? Az bizony meglehet! A lánya is milyen
sürgetően tuszkolta át a másik szobába, amikor telefonáltak a kollégái, hogy felug-
ranának egy pohár italra. Így van ez már! Nem kell a vén senkinek!

Bevallom, én magam nosztalgiával, hálával és az elmúlt idők iránti némi szív-
fájdalommal emlékezem és gondolok vissza gyermekkorom boldog karácsonyai-
ra. De akad a baráti körömben, sőt, a nem is oly távoli rokonságomban olyan sze-
mély, aki a háta közepére sem kívánja azokat az időket, s ha tehetné, inkább mind-
örökre kitörölné emlékezetéből a szomorú és örömtelen karácsonyestéket.
Könyvtárostanárr és nevelőintézeti tanárként szerzett ilyen irányú tapasztalataimat
meg jobb, ha szóba se hozom. Kitehettem a lelkemet, a végtelen empátiával meg-
választott, csomagolgotatott és díszítgetett ajándékaimmal és karácsonyfámmal mit
sem értem, mert én csak a tanáruk voltam, nem lehettem az tanítványaimnak, akit
a legjobban hiányoltak és voltak kénytelenek mégis nélkülözni: a szülő. Az otthon
melegét, amíg világ a világ, egy mégannyira felszerelt, minden extrákkal is ellátott
nevelőotthon meg nem adhatja.

Jut eszembe, saját gyerekeimet (felnőttek már, családot alapítottak) feltétlenül
kikérdezem még ebben a tárgyban, s a legjobb alkalom tán az ideai karácsony lesz
majd, amit együtt tervezünk eltölteni, mint négygenerációs nagycsalád.

Volt még egy hét indulásig, de akármennyi lett volna is, már eldöntötte, hogy
nem megy ő bizony sehova. Bármennyit gondolkodott, akárhogy forgatta is a dol-
got, ezt látta a leghelyesebbnek.

Eljött karácsony szent napja, de ő nem találta nyugalmát. Éjjel egy szemhunyaszt
sem aludt, s hiába volt már talpon kora reggel, nem jutott sokra a ház körüli teen-
dőkben sem. Olykor váratlan gyengeség fogta el, le is kellett ülnie néhány percre.
Elhatározta, hogy korán lefekszik. Be is bújt az ágyba, de azután eszébe jutott,
hogy meg kellene néznie a falvédőket még utoljára, elalvás előtt, ezen a szent es-

tén. Lámpát gyújtott, kihúzta a sifonér fiókját, ráncos, törődött kezével megsimogatta a jó szagú, keményre vasalt anyagot.

Milyen bolond egy vénasszony vagyok én. Mindenfélét kitalálok, jól felhergelem magam az én drágáim ellen, azután bánom az egészet. Mégiscsak jobban tettem volna, ha utazom! Vagy legalább annyit írhattam volna, hogy gyengélkedem, azért nem megyek az idén. Na, meglátogatnak jövőre, megkapják az ajándékukat! – mondta még magának biztatásul, mert érezte, hogy nem sok hája, elsírja magát. Betolta a fiókot, gyorsan visszabújt a takaró alá.

Az ünnepek persze lassan véget érnek: ahogy jöttek, mennek is tovább.

Már utána voltunk vízkeresztnek, kipihentük karácsony és a szilveszter fáradalmait; egy-két túleleveit odahagyott, kiszolgált fenyőfa köszönt még ránk, kidobva itt-ott valamelyik utcasarkon, kukák mellől vagy parkok bokrai alól, de mi már a könyvtár elmúlt évi beszámolójával is készen voltunk; formálgattuk, készítettük (kovácsoltuk!) az előttünk álló évre szóló terveket.

Úgy január dereka táján meglátogatott minket Sipos néni is a könyvtárban. Megoldódott hát magától a rejtély: nem róla szóltak azok a riasztó, fájdalmas hírek az újságban. Ahogy megláttam, odasiettem hozzá:

– Kedves Sipos néni! De jó, hogy újra látom! Olyan régen találkoztunk, már arra gondoltam, betegnek tetszik lenni.

– Hála istennek semmi bajom, mármint a megszokott régi bajokon túl. Csak ne lenne ilyen kegyetlen, farkasordító hideg. Gyakrabban kimozdulhatnánk otthonról, meg a fűtés se lenne olyan sokba.

Szóval így beszélgettünk már legalább negyedórája, örülve egymás társaságának, amikor Sipos néni szinte szabadkozva elárulta, hogy ő bizony nem Sipos, hanem Simon néni inkább, mert Simon Boldizsárnak hívják a férjét. – Én csak Simon Bolivárnak szólítom – kacagott fel kópésan. Aztán meg is mutatta férjurát: ott álldigált nagy elgondolkozva a mezőgazdasági, kertészeti könyvek polcánál.

De az álom csak nem jött a szemére. Arra is csak akkor eszmélt rá, hogy egész nap be sem gyújtott a kis vaskályhába. Pedig a rádió is mondta a nagy hideget. Magára kéne tán teríteni az ura dunyháját is! Forgolódott, egy kicsit fázott is, de azután csak nem akaródzott még egyszer előbújni a takaró alól. Újra csak eszébe jutottak az unokák, a lánya meg az ő saját, keserves élete. Úgy is aludt el: elkényszeredetten a hidegtől, a keserűségtől álomba sírta magát. . .

Komisz, hideg napok jártak akkor télen, úgy karácsony után. Írta is az újság, hogy emberhalált is követelt a nagy hideg. Hajléktalanok fagytak meg az utcán, meg fűtetlen szobában valami öregasszony, egy tanyán.

Koncz Károly

Kiszl Péter: Hálózati révkalauz

Magyarországon talán egyetlen szakterület sem büszkélkedhet olyan átfogó, az internet világában hiteles információk teljességét bemutató és rendszerező kötettel, mint a hajózási szakma. E témában évtizedek óta nem látott napvilágot összefoglaló munka, így érthető, hogy Kiszl Péter *Hálózati révkalauz* című könyvének 2010. őszi megjelenése különösen fontos eseménynek számított.

A téma önmagában is szerteágazó: a vízi személy- és teherszállítás, a sportcélú hajózás mellett a területhez szorosan kapcsolódó környezetvédelem és vízügy kérdései is ide tartoznak. Bár a hagyományos és az offline dokumentumok válogatott bibliográfiája a kötet elején (19. p.) megtalálható, ennél mélyrehatóbb elemzésük mégsem indokolt a korszerű szemléletű kiadványok szerény mennyisége miatt. A szerző már a bevezetőben leszögezi, hogy a magyarországi hajózás „...2009 telén fellelhető (döntően nem kereskedelmi jellegű) webes jelenlétének felgöngyölítésén keresztül, a használható online hajózási információs apparátussal bíró szervezeteket és egyéni kezdeményezéseket... ”¹ tekinti át.

Elsőként az 1954 óta budapesti székhelyű nemzetközi szervezetet, a Duna Bizottságot mutatja be: a történeti előzményeket, tagállamait, feladatait, vezető tisztségviselőit, valamint a bizottság által közzétett publikációk főbb típusait (kézi könyveiket, évkönyveiket, adattáraikat, ajánlásaikat).

A *Magyarországi hivatalos szervezetek és közintézmények* című fejezetben a hazai hajózást irányító minisztériumok és háttérintézményeik rendszerezésére vállalkozik a szerző: a kézirat lezárásának időpontjában (2010. február) egyetlen egység, a Légi- és Víziközlekedési Szabályozási Osztály tevékenysége kapcsolható szorosan e témakörhöz, tekintve, hogy a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium 2006-ban történt átalakítása következtében a Hajózási Főosztály megszűnt. A magyarországi vízi közlekedés legnagyobb vállalata volt a MAHART; története együtt a hazai hajózás tükörképének is tekinthető. A rövid összefoglaló az eszmei jogelődnek számító Magyar Királyi Államvasutak gőzhajózási vállalatának említéséig nyúlik vissza, majd a Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Rt. megalakulása (1894), a Magyar Királyi Duna-tengerhajózási Rt. létrejötte (1936), a Magyar–Szovjet Hajózási Rt. megszületése (1946) után az államosítást követő változásokat, átalakulásokat, a vállalat fénykorának tekinthető 1970-es évek eseményeit, a flotta nagyságára vonatkozó adatokat is közreadja. A MAHART hanyatlása a '80-as évektől kezdődik: ekkortól rendre elmaradnak a fejlesztések, állami vállalatból állami részvénytársasággá válik, 1992-től tevékenységeit kiszervezik önálló társaságokba. A Magyar Kormány 2002-ben döntött a MAHART magánosításáról, az értékesítés előtti átalakulásáról, ennek során 2003. november 1-jén a társaságnak három, funkcionálisan összetartozó szervezeti egységre kellett szétválnia. 2010-től a Magyar Állam 100 százalékos tulajdonaként a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. égisze alatt működik. (Érdekes asszociáció, hogy a szerző

maga is egy nagy hajózási tapasztalattal rendelkező családból származik; személyes kötődése, érdeklődése, tájékozottsága talán ezzel is magyarázható.)

A *Minisztériumok és háttérintézményeik* című fejezetben összesen négy minisztérium hajózással kapcsolatos tevékenységét ismerhetjük meg: a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, valamint az Oktatási és Kulturális Minisztérium témához kapcsolódó programjait, dokumentumait és a fontosabb szervezeteik működését. Részletesen elemzi a fenntartásukban működő kutatóhelyek (könyvtárak, levéltárak, múzeumok) állományát, gyűjtőkörét, az interneten elérhető nyilvános katalógusaikat. Összegyűjti a kuriózumnak számító, ipartörténeti kincseket őrző magyarországi vízügyi gyűjtemények és kiállítóhelyek sorát, telefonszámát, pontos címét, URL-jét. A tudományos kutatók számára további segítséget jelenthet a Magyar Országos Levéltár online elérhető adatbázisainak bemutatása, a Magyar Távirati Iroda interneten olvasható, úgynevezett bizalmas anyagot is tartalmazó archív gyűjteményének elemzése. Kitér az Országos Széchényi Könyvtár koordinálásában működő Magyar Digitális Képkönyvtár hajózási vonatkozású gyűjteményére: különösen gazdag találati listát kapunk a „folyami hajózás” vagy a „hajómenetrend” tárgyszavakra indított keresésekre. A találatokat el lehet menteni, de konvertálhatók a korszerű webes alkalmazásokba is. A Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság szolgáltatásai között szerepel a Filmhíradók Online, amely az 1914-1943 közötti években készített felvételeket adja közre: a honlapon megtekinthető híradóbejátások között hajózási témájú filmek is találhatóak. Az eligazodást ajánló és tematikus listák segítik, regisztrált felhasználók számára nyílik lehetőség a vélemények megfogalmazására, címkézésre is.

Külön fejezetet szentel a civil szféra működésének áttekintésére: a nagy múltú szervezetek mellett számos újabb tömörülés segíti a vízi sportok, a személy- és teherszállítás, a kikötőfejlesztés, a környezetvédelem ügyét. Honlapjaik általában személyesebb hangvételű beszámolókat, visszaemlékezéseket tartalmaznak, amelyeket gazdagon illusztrálnak fotókkal, szubjektív kommentárokkal. A könyvben szereplő 23 szervezet közül az egyik legrégebbi az 1949 óta működő Közlekedéstudományi Egyesület, amely több mint 7000, a közlekedés és közlekedéstudomány elméleti és gyakorlati kérdési iránt érdeklődő egyéni tagból áll. Az egyesület önálló jogi személy, a Magyar Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének a tagja, és céljai között szerepel a közlekedéstudomány eredményeinek közzététele, népszerűsítése, a közlekedési kultúra fejlesztése, a magyar közlekedéstudomány európai integrációjának elősegítése.² E célok elérése érdekében a közlekedés alágazatainak megfelelően tagozódik: a hajózási szakcsoportja rendszeresen szervez szakmai fórumokat, hírlevelet állít össze, mely pdf-formátumban ingyenesen letölthető.

A Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Országos Egyesület (RSOE) tevékenységét több szakterületen, többek között a vízi közlekedés területén fejti ki.³

A vízi járművek regisztrálását végző adatbázisok közül figyelmet érdemel a Magyar Hajózásért Egyesület által fenntartott *Magyar Hajóregiszter*. E nagyszabású vállalkozás fő célja, hogy számba vegye az összes magyar tulajdonú, illetve Magyarországon épített tavi, folyami és tengeri egységet, áttekintést adjon az ország területén működtetett hajógyárakról. A feldolgozandó anyag olyan nagy mennyiségű, hogy a nyilvántartás bővítése, az új adatok regisztrálása folyamatosan történik.

A hajózással kapcsolatos fórumok, az online elérhető sajtótermékek között megemlíti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó honlapjáról ingyenesen letölthető ágazati közlönyöket, és figyelmet fordít a hirdetőportálok (*Yachtlap, Képes Autó Expressz*) bemutatására is. A nagy- és kishajók számára igénybe vehető kikötők, a rév- és kompátkelők számbavétele során – a mohácsi átkelést példaként felhozva – ismerteti a kapcsolódó menetrendet, díjtáblázatot, az átkelés infrastruktúráját, járműállományát, a jellemző humán adatokat, a 2006 és 2008. között végzett fontosabb felújításokat, valamint szöveges értékelést is ad a szolgáltatás színvonaláról.

Ismerve a szerző, Kiszl Péter szakmai önéletrajzát (az ELTE BTK Informatikai és Könyvtártudományi Intézet Könyvtártudományi Tanszékének habilitált egyetemi adjunktusa, szakirányfelelőse, intézeti titkára, a kar könyvtári koordinátora, több egyetemi bizottság tagja, címzetes egyetemi docensként az Eszterházy Károly Főiskola óraadója, a Magyar Információbrókerek Egyesületének alelnöke, az MTA köztestületi tagja)⁴, egyáltalán nem meglepő, hogy könyvében részletesen foglalkozik a szakterületen folyó nevelési és oktatási kérdésekkel is. Részletes listát állít össze a sport- és kedvtelési célú tanfolyamokról, a hivatásos és szolgálati célú képzésekről, bemutatja a Zoltán Gőzös Közhasznú Alapítvány által létrehozott Hajós Akadémiát, a Magyar Hajózási Szakközépiskola és Szakiskolát, valamint a felsőoktatási intézményekben működő szakirányú oktatást.

Statisztikai adatok elérhetőségének (például a KSH honlapján és nyomtatott évkönyvekben megtalálható hazai belvízi áru- és személyszállítás teljesítményadatainak) megadásával, továbbá a hajózással kapcsolatos régi könyvek, kéziratok, képeslapok, plakátok, bélyegek, tárgyak forgalmazásával foglalkozó antikváriumok, árverőházak összegyűjtésével a tudományos kutatók, gyűjtők igényeit is kielégíti a *Hálózati révkalauz*.

Az ismertetett kiadvány a belvízi hajózással kapcsolatos online elérhető információforrások széles körét tárja az olvasó elé. Óhatatlanul megfogalmazódik az internetre jellemző folytonos, dinamikus változás és a nyomtatott dokumentum statikus világa közötti ellentmondás kérdése. A hivatkozott források némelyike valószínűleg már a könyv megjelenésének pillanatában érvényét veszítette, a frissen keletkezett oldalak pedig hiányoznak az elemzések sorából. Maga a szerző is számol ezzel a paradoxonnal: „...*kötetünk csupán egy pillanatfelvételnél tekinthető, mert az internet természetesen jellemzője az állandó változás: új oldalak születnek, jelenlegiek módosulnak, esetleg el is tűnnek: napról-napra, percről-perce változik a kép...*”⁵ A *Hálózati révkalauz* jelentősége, időtállósága valószínűleg az adott szakterületre vonatkozó, weben található információk összegyűjtésének technikájában van. Alapossága, a határterületekre fordított figyelme, a források hitelességének magabiztos kezelése más témák kutatóit is hasonló összeállítás készítésére sarkallhat. A mindenkori szerzőnek azonban nemcsak az információmenedzsment világában kell otthonosan mozognia, hanem alapvető közgazdaságtani ismeretekkel is elengedhetetlen rendelkeznie. (Kiszl Péter előző könyvében a kis- és középvállalkozások információellátásának kérdéseit vizsgálta a könyvtártudomány és a közgazdaságtan határmezsgyéjén található információgazdálkodás megállapításaiból kiindulva.⁶)

Meg kell jegyeznünk, hogy a kötet nem csupán az információforrások felkutatásával, rendszerezésével foglalkozik, hanem tudatosan próbálja a *hajózás világát* közelebb hozni a szélesebb érdeklődői körhöz. A Duna hajózhatóságának kérdése és az egyéb aktuálproblémák tárgyalása nem kizárólag a szakemberek számára lehet

fontos, a hétköznapi élet számos területét érinti: „*Munkánk nem titkolt küldetése az is, hogy bepillantást nyújtson a hajózás különleges – kívülállóként sokszor misztikusnak tűnő – világába, a befogadáshoz elengedhetetlen terminológia, a téma megértéséhez nélkülözhetetlen szakzsargon – nem teljességre törekvő, de – közérthető ismertetésével, illusztrálásával. Ez sokszor megköveteli az aktuális problémák felvillantását, ellentétes vélemények ütköztetését, szakértői anyagok idézését, annak érdekében, hogy minél szélesebb betekintést nyerhessünk az összefüggésekbe.*”⁷

A könyv egy Antoine de Saint-Exupéry-idézettel kezdődik: „*Ha hajót akarsz építeni, ne azért trombitáld össze az embereket, hogy fát szerezzenek, kioszd nekik a feladatokat, és irányítsd a munkát, hanem tanítsd meg őket sóvárogni a végtelen tenger után.*” A célszerűség és a látszólag céltalan, de annál elemibb lényeg ugyanaz a világ: az építkezés – a trombitálás – a fa megszerzése – a munka kiosztása és a végtelen tenger utáni vágyakozás. A végtelennel való találkozáshoz az a sóvárgás kell, ami az egész lényét érinti az embernek: ha sóvárogsz, már a tengeren vagy, sőt te magad vagy a tenger. A cselekvést pont a másik végén kell kezdeni: megtanulni, megtanítani valamit, ami célszerűtlennek tűnik, mégis nagyobb tudást jelent, mint a hajó építésének tudománya. A nagy 'hajósok' (Szindbád, A kis herceg és maga Saint-Exupéry is) mindannyian vállalták, hogy akár az életüket kell adni a tudásért (tudományért). Voltak olyan bátrak, hogy szembenézzenek az élet teljességének elérése, megélése érdekében a nagy vizekre, a „végtelen tenger”-re való kimerészkedés révén a mindenséggel, amely persze óriási veszéllyel jár; az élet egészét követeli. A végtelen találkozáshoz a sóvárgás önmagunkban rejlik, végül is tehát az önmagunkkal való találkozás az előfeltétele annak, hogy érdemes legyen nekiállni az első fa kivágásához: a hajóépítéshez. Ezt szolgálja a remek cím, amely feloldja a már jelzett ellentmondást. A *Hálózati révkalauz* összekapcsolja akár az internet világát az írással mint anyaggal, az elvont gondolkodást a pontos, precíz munkával, a távolságot az orrunk előtt lévő ősi paranccsal – *Navigare necesse est...*

(Kiszl Péter: *Hálózati révkalauz*. Magyarországi hajózási információforrások az interneten. Budapest–Eger, 2010, Eötvös Loránd Tudományegyetem–Eszterházy Károly Főiskola–Líceum Kiadó, 255 p.)

JEGYZETEK

- 1 Kiszl Péter: *Hálózati révkalauz*. Bp.–Eger, ELTE–Líceum Kiadó, 2010. 19. p.
- 2 Közlekedéstudományi Egyesület. [Elektronikus dokumentum]. A hozzáférés módja: <http://www.ktenet.hu/> A letöltés ideje: 2010. 11. 19.
- 3 Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Országos Egyesület. [Elektronikus dokumentum.] A hozzáférés módja: <http://www.rsoe.hu/> A letöltés ideje: 2010. 11. 19.
- 4 Részletesen lásd: Pegán Anita: Első tiszt a fedélzeten. Beszélgetés Kiszl Péter egyetemi adjunktussal a piacképes könyvtáros diplomákról és az ELTE BTK könyvtári rendszeréről. = *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 2010. 3. sz. 8–16. p.
- 5 Kiszl Péter: *Hálózati révkalauz*. 20. p.
- 6 Kiszl Péter: Üzleti információ, céginformáció és a könyvtárak. Bp., ELTE, 2005. 235 p.
- 7 Kiszl Péter: *Hálózati révkalauz*. 15. p.

Székelyné Török Tünde